

Migrace a azylové řízení v České republice v letech 2015-2023

Bc. Radim Straka

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Radim Straka
Osobní číslo: L22385
Studijní program: N1032A020002 Bezpečnost společnosti
Specializace: Ochrana obyvatelstva
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Migrace a azylové řízení v České republice v letech 2015-2023

Zásady pro vypracování

- Zpracujte literární rešerši zaměřenou na migraci.
- Posudte současný stav migrace s důrazem na bezpečnost České republiky.
- Posudte rizika nelegální migrace.
- Navrhněte opatření proti nelegální migraci.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. HASMAN, Jiří, NOVOTNÝ, Josef. *Kdo, odkud, kam a s kým: prostorová příbuznost migračních skupin na globální, národní i lokální úrovni*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2017. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-80-88018-13-1.
2. PÍTROVÁ, Lenka, kolektiv autorů. *Aktuální právní aspekty migrace*. Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-162-5.
3. POLLAK, Johannes, SLOMINSKI, Peter ed. *The Role of EU Agencies in the Eurozone and Migration Crisis: Impact and Future Challenges*. Austria: Springer Nature, 2020. ISBN 978-3-30-51382-2.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **doc. RSDr. Václav Lošek, CSc.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 22. 4. 2023

Jméno a příjmení studenta: Bc. Radim Straka

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce je věnována problematice migrace a jejímu vlivu na bezpečnost České republiky a jejích obyvatel. Migrace je fenomén, který provází lidstvo od pradávna. V současné době se Evropa včetně České republiky potýká zejména s migrací ekonomickou – lidé z třetích zemí putují do vyspělé Evropy za vidinou lepších zítřků. S sebou však, kromě svých kultur, které nás mohou obohatit, přinášejí také množství negativ. V teoretické části seznámí práce čtenáře se základními právními předpisy, na mezinárodní i národní úrovni, vztahujícími se k dané problematice, evropskou a národní migrační politikou a také s institucemi působícími v oblasti migrace. Praktická část je věnována současnému stavu migrace v České republice, způsobům řešení nelegální migrace, posouzení rizik, které migrace přináší a jejich vlivu na bezpečnost státu. Na základě detekovaných rizik migrace jsou navržena opatření k jejich snížení.

Klíčová slova: azyl, bezpečnost, běžенец, kriminalita, migrace, uprchlík

ABSTRACT

The thesis is devoted to the issue of migration and its impact on the security of the Czech Republic and its inhabitants. Migration is a phenomenon that has accompanied mankind since ancient times. At present, Europe, including the Czech Republic, is facing mainly economic migration - people from third countries migrate to developed Europe in search of a better tomorrow. However, apart from their cultures, which can enrich us, they also bring with them a number of negatives. In the theoretical part, the thesis introduces the reader to the basic legal regulations, both at international and national level, related to the given issue, European and national migration policy, as well as to institutions operating in the field of migration. The practical part is devoted to the current state of migration in the Czech Republic, ways of dealing with illegal migration, assessment of the risks that migration brings and their impact on the security of the state. Based on the detected risks of migration, measures to reduce them are proposed.

Keywords: asylum, safety, refugee, crime, migration

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své diplomové práce panu doc. RSDr. Václavu Loškovi, CSc. za ochotu, věnovaný čas, odborné vedení a za poskytnutí odborných rad a připomínek, které mi pomohly při zpracování mé diplomové práce.

Dále bych chtěl poděkovat své rodině za trpělivost a podporu jak při zpracování této práce, tak při celém studiu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
POUŽITÉ METODY A CÍLE	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 MIGRACE – TEORIE, HISTORIE, PŘÍČINY	11
1.1 HISTORIE A PŘÍČINY MIGRACE.....	11
1.2 MIGRAČNÍ TEORIE.....	13
2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY MIGRACE	15
2.1 MEZINÁRODNÍ A EVROPSKÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	15
2.2 NÁRODNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	19
2.3 VYBRANÁ ODBORNÁ LITERATURA (REŠERŠE).....	22
2.4 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	26
3 INSTITUTE A ORGANIZACE	30
3.1 CELOSVĚTOVÉ ORGANIZACE.....	30
3.2 INSTITUTE V EU.....	31
3.3 ORGÁNY A ORGANIZACE V ČR.....	33
4 AZYLOVÁ A MIGRAČNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE A ČESKÉ REPUBLIKY	36
4.1 MYŠLENKA VOLNÉHO POHYBU OSOB.....	36
4.2 JEDNOTNÝ EVROPSKÝ AZYLOVÝ SYSTÉM.....	37
4.3 NEJEDNOTNÁ EVROPA.....	39
5 ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI	42
II PRAKTICKÁ ČÁST	43
6 VÝVOJ A SOUČASNOST MIGRACE V ČR – STATISTICKÉ ÚDAJE	44
6.1 LEGÁLNÍ MIGRACE V ČR V LETECH 2015-2023.....	44
6.2 NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČR V LETECH 2014-2023.....	49
6.2.1 Nelegální migrace na vnějších hranicích ČR.....	49
6.2.2 Nelegální pobyt na území ČR.....	50
6.2.3 Napomáhání k nelegální migraci.....	52
7 ZPŮSOBY ŘEŠENÍ NELEGÁLNÍHO POBYTU CIZINCŮ	55
7.1 DOBROVOLNÉ NÁVRATY.....	55
7.2 NUCENÉ NÁVRATY.....	56
7.2.1 Rozhodnutí o povinnosti opustit území.....	56
7.2.2 Rozhodnutí o správním vyhoštění.....	57
7.2.3 Trest vyhoštění.....	58
7.2.4 Zajištění cizince do ZZC.....	59
7.2.5 Readmisní smlouvy.....	59

8	RIZIKA MIGRACE A JEJICH VLIV NA BEZPEČNOST ČR.....	62
8.1	RIZIKO PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI	62
8.2	RIZIKO ŠÍŘENÍ INFEKČNÍCH ONEMOCNĚNÍ.....	64
8.3	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	66
8.4	ISHIKAWA DIAGRAM.....	80
8.5	MATICE RIZIK.....	82
9	NÁVRHY NA MINIMALIZACI RIZIK	85
9.1	PŘIJATELNÁ RIZIKA MIGRACE.....	85
9.2	PODMÍNEČNĚ PŘIJATELNÁ RIZIKA MIGRACE	85
9.3	NEPŘIJATELNÁ RIZIKA MIGRACE	87
	ZÁVĚR	90
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	93
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	112
	SEZNAM OBRÁZKŮ	115
	SEZNAM TABULEK.....	116
	SEZNAM PŘÍLOH.....	117

ÚVOD

Migrace a právo na azyl doprovází lidstvo již od nepaměti. Vždyť díky přirozené lidské touze a leckdy i životní nutnosti změny prostředí se lidstvo rozšířilo z Afriky, prakolébky lidské civilizace, do celého světa. V novodobé historii Česka je migrace stále velmi aktuálním tématem, byť s malými (řádově jednotky let) přestávkami. Pokud se jedná o migraci legální, tedy státem kontrolovanou, jde o jev žádoucí, který může být pro stát a jeho obyvatele přínosem ať již např. v podobě pracovní síly, obnově genofondu či kulturního obohacení. Jde-li však o migraci nelegální, je tato zdrojem mnoha rizik, která s sebou přináší. V posledním desetiletí potřeba boje proti nelegální migraci stále narůstá, neboť nelegální migrace je opakovaně považována za bezpečnostní hrozbu, již je potřeba čelit.

V tomto boji není Česká republika osamocena. Od roku 2004 je součástí Evropské unie a od roku 2007 také členem schengenského prostoru. Tato členství přinesla naší republice výhody ve formě volného pohybu osob, zboží či kapitálu. Současně však byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích. Na jednu stranu se tak urychlilo cestování mezi členskými státy Evropské unie, na straně druhé je velmi problematické kontrolovat nelegální migraci v celém schengenském prostoru. K ochraně vnějších hranic byla zřízena unijní instituce s názvem Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž, veřejnosti spíše známá pod názvem Frontex, jejímž prostřednictvím členské státy vzájemně spolupracují při střežení hranic. Dále jsou samozřejmě vnější hranice střeženy institucemi příslušných členských států. Co když ale ochrana vnější hranice schengenského prostoru selhává?

POUŽITÉ METODY A CÍLE

Cílem diplomové práce je provést analýzu, která zhodnotí současný stav migrace v České republice, následně identifikovat rizika nelegální migrace z pohledu bezpečnosti České republiky a navrhnout opatření k jejich snížení.

Jsou stanoveny následující dílčí cíle:

- zpracovat literární rešerši zaměřenou na migrace,
- posoudit současný stav migrace s důrazem na bezpečnost České republiky,
- posoudit rizika nelegální migrace,
- navrhnout opatření proti nelegální migraci.

Pro lepší pochopení právního rámce migrace je v úvodní části diplomové práce použita metoda literární rešerše, která poskytuje ucelený přehled teoretických východisek, s nimiž následně pracuje praktická část diplomové práce.

V praktické části je pro identifikaci a následnou analýzu rizik nelegální migrace v České republice použity metody vícezdrojového sběru dat a popis, které slouží k posouzení současného stavu migrace a azylového řízení v České republice. K identifikaci rizik je použita dedukce, dotazníkové šetření a Ishikawa diagram. Následná analýza rizik je provedena metodou matice rizik, přičemž při hodnocení jsou uplatněny autorovi dlouholeté praktické zkušenosti díky působení u Policie České republiky – Oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MIGRACE – TEORIE, HISTORIE, PŘÍČINY

Díky migraci získává lidstvo zdroje obživy a energií, vyrovnává se s nepřízní klimatických změn, ale také jejím prostřednictvím dochází ke kulturnímu obohacení a k obměně genetického fondu. V současném globalizovaném světě představuje migrace mnohostranný pohyb. Lidé cestují nejen z chudých zemí do vyspělejších, kdy hnací silou jsou převážně ekonomické zájmy, ale také naopak, přičemž ty bohatší a vyspělejší zase pohání touha za poznáním, kulturou, exotičnem. Z migrace se stal fenomén, který neustále sílí.

1.1 Historie a příčiny migrace

Dle údajů Organizace spojených národů bylo v roce 2005 na světě odhadováno více než 191 milionů mezinárodních migrantů, o patnáct let později to bylo již téměř 281 milionů migrantů, což je nárůst o 47 % (Global Migration Data Analysis Center, 2021). Z pohledu počtu migrujících osob lze migraci dělit na individuální a masovou. Individuální migrace je zpravidla motivována touhou po lepším životě, sloučením s rodinou, někdy i z důvodů politických či náboženských. Masová migrace nastává v případě přírodních katastrof, ozbrojených konfliktů a také z politických a náboženských důvodů. Z tohoto pohledu se evropská migrace v 21. století stává spíše masovou záležitostí. Po druhé světové válce migrovalo obyvatelstvo ze zemí bývalého východního bloku na západ. Např. vlivem politických událostí emigrovalo z bývalého Československa nejdříve v průběhu let 1948-1950 přibližně 25 000 uprchlíků (Tomek, 2024). Další vlna nastala po srpnových událostech v roce 1968 v jejichž důsledku opustilo republiku asi 100 až 150 tisíc občanů. V průběhu let 1968 až 1989 pak téměř 300 tisíc (Helikar, 2018). Další migrační vlna v Evropě proběhla v 90. letech z důvodu balkánského konfliktu. To byly v pohybu vyšší stovky tisíc obyvatel ze států bývalé Jugoslávie. Většinu tvořily vnitřně vysídlené osoby, které se usadily v jiném státě bývalé Jugoslávie. Nemalá část však zamířila také do světa (Keller, 2017). V neposlední řadě nelze nezmínit Ukrajinu. Již od rozpadu Sovětského svazu obyvatel Ukrajiny ubývá. Dle údajů Světové banky měla Ukrajina v roce 1993 přibližně 52,18 mil. obyvatel, v roce 2021 pouze 43,82 mil., to je úbytek 8,36 mil. obyvatel během 28 let (The World Bank, 2024). Vojenský konflikt, který na Ukrajině na jaře roku 2022 zahájilo Rusko, měl za následek útěk dalších 15 milionů lidí před obavami z války. Odhady hovoří, že zpět se vrátilo již asi 10 milionů Ukrajinců (Válová, 2023). Nicméně i tak je to obrovská masa lidí, se kterou se musely hostitelské státy nějakým způsobem vypořádat. Na území našeho státu bylo dle Čtvrtletní zprávy o migraci za třetí čtvrtletí 2023, kterou vydalo Ministerstvo

vnitřní České republiky, registrováno 553 011 legálně pobývajících Ukrajinců, což je 54 % všech legálně pobývajících cizinců na našem území (Ministerstvo vnitra ČR, 2023a). Tyto migrační vlny lze považovat za vnitroeurospké – přesunovali se obyvatelé z jednoho evropského státu do jiného; případně z více států, avšak zpravidla v rámci Evropy.

V letech 2010 až 2012 došlo ve většině arabských států k vlně nepokojů, která se vžila do povědomí jako tzv. arabské jaro. To bylo způsobeno rozdělením arabského světa koloniálními mocnostmi Francií a Velkou Británií po první světové válce na nové státy, jejichž hranice nerespektovaly etnické a náboženské oblasti. Výsledkem protestů bylo odstoupení či svržení hlav států např. v Tunisku, Egyptě, Jordánsku, Maroku nebo Ománu. V jiných státech došlo ke krvavým občanským válkám, které mnohdy trvají dodnes, např. Jemen, Sýrie či Libye. Odhady z roku 2023 např. hovoří, že humanitární pomoc stále potřebuje více než 15 milionů z celkových 21 milionů obyvatel Sýrie (Charita Česká republika, 2024). Za svržení nechtěných vůdců stály často západní velmoci. Např. když v roce 2011 začala libijská armáda bombardovat protestující obyvatele, vložily se do bojů Francie, Velká Británie, Španělsko, Itálie ale i USA a Belgie, aby podpořily povstalce. Tím fakticky napomohly pádu autoritativního režimu Muammara Kaddáfího, po jehož smrti v říjnu 2011 se dali do pohybu migranti z tohoto afrického státu a také další migranti ze subsaharské Afriky, kteří Libyi využívají jako tranzitní zemi (Švamberk, 2021).

Po odchodu vojsk NATO v srpnu 2021 z Afghánistánu obsadilo zemi téměř okamžitě radikální hnutí Tálibán (Rada EU, 2023b). Všechny uvedené konflikty (a jedná se pouze o namátkový výběr) zapříčinily, že se počátkem 21. století daly do pohybu masy lidí, které proudí do Evropy. V případě náhlých přírodních katastrof (záplavy, zemětřesení, tsunami...), se zpravidla jedná o migraci dočasnou. Jakmile nebezpečí pomine, mají obyvatelé tendenci vrátit se do svého původního místa bydliště. V případě trvalých klimatických změn (např. dlouhodobé sucha) se však jedná o migraci trvalou, stejně jako je tomu i v případech ozbrojených či válečných konfliktů (Bílková, 2021). A právě tato migrace trápí Evropu v posledních letech. Na druhou stranu je nutné si uvědomit, že evropská populace se zmenšuje. Např. v roce 2019 se v Evropské unii narodilo 4,2 milionu lidí, ovšem zemřelo 4,7 milionu lidí. Tento půlmilionový rozdíl mohou zčásti kompenzovat právě migranti, ovšem za předpokladu jejich integrace do společnosti (Evropská komise, 2023).

1.2 Migrační teorie

Z pohledu vědeckého zkoumání soudobé migrační teorie/přístupy zohledňují především skutečnost, že migrace lidstva je multidisciplinární proces. Je to fenomén, který v sobě zahrnuje zejména problematiku sociologie, ekonomie, psychologie, práva, ale také historie, urbanismu i politologie. Nelze také s určitostí jednoznačně říci, že pouze jedna teorie je „ta pravá“. Naopak, některé teorie si konkurují, zatímco jiné se vzájemně doplňují. Mezi hlavní migrační teorie současnosti lze zařadit Neoklasický ekonomický přístup, jež se týká zejména pracovního trhu a jehož základní myšlenkou je maximalizace zisku. Z pohledu makroekonomie jsou zde tedy zohledňovány ekonomické rozdíly jednotlivých zemí (států), přičemž migrační proud směřuje ze zemí zaostalejších do zemí vyspělých, kde jsou platy vysoké, avšak chybí zde dostatek pracovních sil. Z pohledu mikroekonomie se jedná o zájmy jednotlivce, kdy tento migruje za vidinou lepšího výdělku. Uvedený přístup počítá s rozhodováním, kdy si každý jedinec srovnává na miskách vah zisky v podobě vyšších výdělků a ztráty, jež mohou mít u každého jednotlivce jinou podobu (odloučení od rodiny či přátel, vytržení z kulturního či náboženského prostředí a jiné). Tato teorie zohledňuje především ekonomickou otázku a předpokládá, že postupnou eliminací mzdových rozdílů dojde k ukončení migrace. Tímto teoretickým modelem však nelze vysvětlit např. migraci kvalifikovaných pracovníků do míst, kde ekonomika není tak výkonná. Příčinou takové migrace jsou individuální pracovní nabídky (De Haas et al., 2019).

Mezi novodobé teorie patří také Nová ekonomie pracovní migrace. V jejím pojetí nemá migrace pouze ekonomickou stránku, kdy jsou její příčinou zejména ekonomické rozdíly mezi jednotlivými státy. Pohlíží na migraci jako na multidisciplinární fenomén, kdy je nutné zohledňovat širší aspekty, v tomto případě zejména sociologický pohled. Součástí této teorie je předpoklad, že migrace není individuálním rozhodnutím jedince, nýbrž společným rozhodnutím větších sociálních jednotek, zejména tedy domácností či rodin. Více pracovních příležitostí pro jednotlivé členy skupiny umožňuje lépe se vyrovnat s případnými ekonomickými riziky, jako například snížení mzdy. K minimalizaci rizik lze také využít různé pojistné produkty, které mají větší zastoupení ve vyspělých zemích než v rozvojových. Neznamená to však automaticky migraci celé skupiny, postačuje migrace jednoho či více členů. Dalším aspektem je vzájemné poměrování finančních možností sociální jednotky v domácí zemi. U skupiny, jejíž člen migroval do jiné země, se projevuje vyšší životní standard odvíjející se od příjmů, které jí zasílá migrant. Takové vnímání relativní chudoby může mít dominový efekt. Odchod relativně chudé skupiny může způsobit další migraci,

jelikož se může vyskytnout další skupina, která se bude cítit relativně chudá (De Haas et al., 2019). Další teorií, založenou opět zejména na ekonomických aspektech, je Teorie dvojího pracovního trhu. Na rozdíl od prvně zmiňovaného Neoklasického ekonomického přístupu není důvodem migrace pouze nerovnost mezd, ale stěžejním důvodem migrace je nedostatek pracovní síly ve vyspělejších zemích. Příčinou je často nízký sociální status některých profesí, jsou fyzicky namáhavé, nebezpečné a současně málo placené. Pro domácí zaměstnance jsou nezajímavé a často postrádají také možnost jakéhokoli kariérního růstu. Taková místa pak zaujímají migranti z méně vyspělých zemí, kteří jsou ochotni pracovní podmínky na těchto pozicích akceptovat. Výsledkem takového přístupu je pak hierarchické rozdělení pracovního trhu na dvě části. Pracovní pozice jedné části obsazují občané příslušné země, druhá část pracovního trhu je stigmatizována a vnímána jako patřící migrantům. Výhodou může být fakt, že tyto pracovní pozice jsou dlouhodobě neobsazovány a jsou v podstatě rezervovány pro cizí státní příslušníky. Problém však může nastat v případě, že se migranti v dané zemi chtějí usadit natrvalo a po čase budou mít nároky na stejně kvalitní a stejně placenou práci (De Haas et al., 2019).

Čtvrtou rozšířenou teorií současnosti je Teorie světového systému. Ta shledává příčiny migrace v rozdílu nashromážděného kapitálu mezi ekonomicky silnými centry a jejich periferiemi. Populace na periferiích přichází do styku s kapitalistickými ekonomickými vztahy, které narušují a mění zaužívanou především zemědělskou ekonomickou orientaci. V konečném důsledku část periferní populace opouští zemědělství a odchází do vyspělejších center za vyššími výdělky. Periferie naopak přitahují skupiny různých expertů a specialistů, čímž se dává do pohybu migrační tok (Franc, 2010).

Závěrem kapitoly lze poukázat na významný prvek migrace posledních let. Tím je snadná mobilita, ať již osob, zboží či kapitálu. Zrychluje se doprava, rozvoj informačních technologií umožňuje přenos informací a jejich šíření po celém světě v extrémně krátkých časech. Do mezinárodního ekonomického a pracovního trhu jsou postupně zapojovány i země, u kterých jsme si to ještě před několika lety neuměli představit. Existuje mnoho teorií ohledně migrace, žádná však není univerzální, nelze ji použít na každý jeden případ migrace. Jedním ze společných znaků by však mohla být touha po „lepší“ životě.

2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY MIGRACE

Pro lepší orientaci v problematice migrace je nezbytné se seznámit se základními právními předpisy. Jak již bylo uvedeno, migrace není jenom záležitostí České republiky, ale jde o celosvětový fenomén starý jako lidstvo samo. Proto se postupně v lidskoprávní problematice etablovaly právní normy platné a uznávané celosvětově. Z nich pak vychází evropské a národní právní předpisy.

2.1 Mezinárodní a evropské právní předpisy

Zřejmě nejznámější a nejvýznamnější právní dokument, který se dotýká každého člověka na Zemi je **Všeobecná deklarace lidských práv**, schválená Organizací spojených národů dne 10. prosince 1948. Jak již její název napovídá, vyjmenovává základní občanská, kulturní, politická, ekonomická a sociální práva. Ačkoli se jedná o právně nezávazný dokument, přesto z něj vychází většina mezinárodních smluv upravujících lidská práva a také národní právní předpisy, u nás např. Listina základních práv a svobod (OSN Česká republika, 2015).

Dalším významným mezinárodním dokumentem taktéž z dílny Organizace spojených národů je **Úmluva o právním postavení uprchlíků** schválená dne 28. července 1951, tzv. Ženevská úmluva (dále jen „Úmluva“). Vznikla původně jako dokument chránící evropské uprchlíky po druhé světové válce, nicméně doplňkovým protokolem z roku 1967 se stala její územní platnost neomezená. Úmluva vychází zejména z prvního bodu článku 14 Všeobecné deklarace lidských práv, v němž je stanoveno, že *„Každý má právo v jiných zemích hledat a požívat tam azyl před pronásledováním.“* (OSN Česká republika, 2015, čl. 14). V Úmluvě je např. stanovena definice uprchlíka, jeho práva a povinnosti smluvních států vůči uprchlíkům, kteří se nacházejí na jejich území. Je zde také vymezen okruh lidí, kterým je statut uprchlíka zapovězen, jako např. válečným zločincům (Česko, 1993).

Základním unijním dokumentem, upravujícím migraci, je **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016**, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (tzv. **Schengenský hraniční kodex**). Dokument definuje vnější a vnitřní hranice členských států, pravidla pro jejich překračování a ochranu a podmínky vstupu a pobytu osob na území schengenského prostoru. V kapitole II také upravuje možnosti pro dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic, dle čl. 25 v případě předvídatelné hrozby, dle čl. 28 v případě bezprostřední závažné hrozby a dle čl. 29 na základě doporučení orgánů Evropské unie (Evropská unie, 2016).

S hraničním kodexem úzce souvisí **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018**, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni (Evropská unie, 2018b).

Velmi důležité je **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013 ze dne 26. června 2013** o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států a pro podávání žádostí orgánů pro vymáhání práva členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva a o změně nařízení (EU) č. 1077/2011, kterým se zřizuje Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva - **Nařízení Eurodac**. Systém Eurodac je evropská centrální informační databáze, do které jednotlivé členské státy povinně vkládají daktyloskopické otisky prstů žadatelů o azyl a také osob, které vstoupily na území členského státu neoprávněně. Lhůta pro zařazení otisků prstů do databáze je 72 hodin od podání žádosti, resp. od zadržení osoby. Podmínkou je, aby daktyloskopované osoby byly starší 14 let. Společně s otisky jsou v systému Eurodac dále evidovány údaje, které jsou stanoveny v článku 11 a článku 14 odst. 2 tohoto nařízení, např. členský stát původu, pohlaví, datum sejmutí otisků prstů, datum a místo podání žádosti o mezinárodní ochranu. V systému není vedeno jméno a příjmení cizinců. Cizinci je často odmítají uvádět, neustále své údaje mění a také tyto údaje nelze věrohodně ověřit, neboť cizinci většinou cestují bez jakýchkoli dokladů. V případě žadatelů o azyl se údaje v systému uchovávají po dobu deseti let ode dne daktyloskopování (článek 12). U osob, které hranice členského státu překročily neoprávněně je úložní lhůta 18 měsíců, poté jsou evidované údaje automaticky smazány. Díky informačnímu systému Eurodac je znemožněno, aby cizinec žádal o azyl v několika zemích současně a současně poskytuje členským státům údaje k nelegálně pobývajícím cizincům (Evropská unie, 2013a).

S nařízením Eurodac je úzce spojeno **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013**, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států - **Dublinké nařízení** (Evropská unie, 2013b). V současné době se jedná o tzv. Dublin III, přičemž

primárním cílem Dublinského nařízení je snaha, aby žádosti cizinců o azyl projednával a rozhodoval pouze jeden členský stát Evropské unie. Dublinské nařízení přitom stanoví kritéria, podle kterých se jednotlivé žádosti posuzují. Jsou jimi např. rodinné vazby či existence pobytového oprávnění cizince v některém z členských států. Určující kritéria jsou uvedena ve III. kapitole Dublinského nařízení a uplatňují se v pořadí, v jakém jsou uvedena. Pokud nelze uplatnit žádné kritérium uvedené v tomto nařízení, pak se státem příslušným k posouzení žádosti stává první členský stát, ve kterém byla žádost podána, a to podle článku 3 odstavce 2. Z uvedeného pořadí jednotlivých kritérií vyplývá, že se přednostně zohledňují práva nezletilých osob, jejich rodinné vztahy a až poté případné pobyty na území jednotlivých členských států. V článku 17 je také uvedeno tzv. diskreční ustanovení, které dává členským státům možnost dobrovolně se přihlásit k příslušnosti posoudit žádosti o mezinárodní ochranu. Tohoto ustanovení využilo např. Německo, které od srpna roku 2015 přijímá všechny žadatele o azyl ze Sýrie (Břicháček, 2016), ačkoli již o azyl požádali např. v Řecku či Itálii a o jejichž žádostech ještě nebylo rozhodnuto. Takové rozhodnutí Německa ovšem jenom podpořilo evropskou migrační krizi. Např. v roce 2018 bylo diskreční ustanovení použito u celkem 155 000 žádostí, přičemž Německo se přihlásilo k posouzení cca 100 750 žádostí (65 %). Druhým státem, který tohoto ustanovení nejčastěji využil, bylo Nizozemsko s 20 150 žádostmi (13 %) (Evropský parlament, 2020). Pro úplnost je nutno dodat, že již dne 4. května 2016 předložila Evropská komise návrh na změnu Dublinského nařízení, tzv. Dublin IV. Pro tuto novelizaci se však nenašla politická shoda, a tak byl návrh dne 23. dubna 2021 stažen (Evropská komise, 2016).

Dublinské nařízení je navázáno na další právní předpis, kterým je **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011** o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany – **Kvalifikační směrnice** (Evropská unie, 2011). V této směrnici se odráží vize společné unijní azylové politiky, mimo jiné jsou zde vymezeny pojmy jako např. pronásledování, důvody pronásledování, vyloučení a řešení přiznání postavení uprchlíka v rámci Evropské unie. Také jsou zde uvedeny povinnosti členských států vůči uprchlíkům či osobám požívající doplňkové ochrany jako např. povinnost udělit povolení k pobytu, cestovní doklad či přístup ke vzdělání, sociální a zdravotní péči daného státu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany - **Procedurální směrnice**. V článku 4 této směrnice je členským státům uložena povinnost určit pro všechna řízení orgán příslušný k přiměřenému posuzování žádostí podle této směrnice, jakož i povinnost států vyčlenit přiměřené prostředky těmto orgánům a také pracovníky s odpovídající kvalifikací. V České republice je takovým orgánem Odbor azylové a migrační politiky spadající do působnosti Ministerstva vnitra ČR. Směrnice také podrobně stanovuje požadavky na posuzování žádostí a na rozhodnutí rozhodujícího orgánu. V článku 9 směrnice je zakotveno právo žadatele setrvat v členském státě za účelem řízení do doby, než rozhodující orgán vydá rozhodnutí v řízení (Evropská unie, 2013c).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu - **Přijímací směrnice**. Tato směrnice upravuje některé povinnosti členských států vůči žadatelům o mezinárodní ochranu po dobu projednávání jejich žádostí. Patří sem např. povinnost vystavit doklad znějící na jméno žadatele potvrzující jeho postavení žadatele, právo na pobyt a volný pohyb žadatele na území hostitelského státu, ale také možnost zajištění žadatele v taxativně vymezených případech (Evropská unie, 2013d).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226. Jedná se o nařízení, které je v současné době aktuálně zaváděno, přesné datum implementace systému ETIAS nebylo zatím stanoveno. Původně měl být systém zprovozněn již v roce 2021 (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023b). Uvedené nařízení nově zavádí institut „cestovního povolení“, který je v národní právní úpravě zapracován v ust. § 18a zákona č. 326/1999 Sb., účinnost závisí na datu zprovoznění systému ETIAS (Česko, 1999b). Povinnost mít platné cestovní povolení se bude vztahovat na státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou osvobozeni od vízové povinnosti pro předpokládané pobyty na území členských států schengenského prostoru, jejichž délka nepřesáhne 90 dnů v jakémkoli období 180 dnů. Žádosti o tato povolení budou cizinci podávat on-line, přičemž žádosti budou automaticky zpracovány a informace v nich uvedené se budou automaticky porovnávat s databázemi Evropské unie a Interpolu. Povinnost kontroly vydaného povolení budou mít letečtí i námořní dopravci a po třech letech od spuštění systému také mezinárodní autobusoví dopravci. Od zavedení systému se očekává, že dojde k posílení vnitřní

bezpečnosti jednotlivých členských států, omezí se zdržení na hranicích a nelegální migrace (Evropská unie, 2018a; Rada EU, 2018). Mezi další významné předpisy lze také zařadit Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, v platném znění; Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, v platném znění a Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 108/2004 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti.

2.2 Národní právní předpisy

Obdobně jako je tomu v případě Evropské unie, i v případě České republiky se otázce migrační a azylové politiky věnuje mnoho právních předpisů. Mezi nejvýznamnější bezpochyby patří **Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky**, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o základní dokument s nejvyšší právní silou. Z pohledu dané problematiky je zde stěžejní článek 3, v němž je stanoveno, že „*Součástí ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod.*“ (Česko, 1992a, čl. 3). Tato listina je v ústavním pořádku České republiky zakotvena pod názvem **Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod**. Primárním smyslem tohoto dokumentu je úprava základních lidských práv ve vztahu ke státu a možnost případných zásahů do těchto práv pouze a jenom v mezích zákona. V článku 3 je uvedeno, že „*Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“ (Česko, 1992b, čl. 3). Dále článek 43 zní: „*Česká a Slovenská Federativní Republika poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami.*“ (Česko, 1992b, čl. 43). Je tedy zjevné, že Česká republika přiznává základní lidská práva i cizincům, kteří nejsou jejími občany. Tato idea se pak dále promítá do dalších právních norem.

Na posledně uvedený článek Listiny základních práv a svobod navazuje **zákon č. 325/1999 Sb., o azylu**, ve znění pozdějších předpisů. Stanoví podmínky vstupu a pobytu cizincům, kteří požádali Českou republiku o mezinárodní ochranu na území České republiky. Definiuje pojmy jako např. „mezinárodní ochrana“, „žadatel o udělení mezinárodní ochrany“, „azylant“, „zranitelná osoba“ či „bezpečná země původu“. Také přesně vymezuje jednotlivé

kroky, obsah a lhůty řízení ve věcech mezinárodní ochrany, jako např. důvod udělení, odnětí a zánik azylu či nepřipustnost žádosti. Upravuje i postavení Úřadu Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (Česko, 1999a).

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů – v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropské unie, **Schengenský hraniční kodex**, upravuje podmínky vstupu, pobytu a vycestování cizinců z území České republiky. Také vymezuje působnost Policie České republiky, Ministerstva vnitra České republiky a Ministerstva zahraničních věcí České republiky v oblasti migrace. Zásadními mezníky pro tento zákon byl vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004, kdy se vytvořily dvě hlavní skupiny cizinců - občané Evropské unie a tzv. občané třetích zemí. Pro každou skupinu existují různá pobytová pravidla, přičemž větších privilegií užívají občané Evropské unie. Druhým významným mezníkem byl vstup České republiky do schengenského prostoru v roce 2007, čímž byly zrušeny kontroly na vnitřních státních hranicích České republiky. Tento zákon také upravuje podmínky pro získání, prodloužení či ukončení jednotlivých druhů pobytů. Přechodný pobyt, který může být realizován bez víza, na základě krátkodobého víza, dlouhodobého víza, povolení k dlouhodobému pobytu anebo na základě povolení k přechodnému pobytu a trvalý pobyt. Pro různé účely (např. turistika, zaměstnání, podnikání, rodinné účely) každého z uvedených typů pobytu jsou stanoveny odlišné podmínky. Současně je v tomto zákoně stanoven postup a možnosti pro řešení nelegálního pobytu cizinců na území České republiky. Zákon reflektuje mezinárodní a společenský vývoj a od svého vzniku v roce 1999 byl již 67x novelizován (Česko, 1999b).

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů, upravuje podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky za účelem poskytnutí dočasné ochrany. Na rozdíl od zákona č. 325/1999 Sb. je účelem tohoto zákona poskytnout kolektivní ochranu uprchlíkům a odlehčit vnitrostátním azylovým systémům v případech hromadného přílivu uprchlíků. Na cizince s pobytovým statutem dočasné ochrany se v oblasti zaměstnávání a samostatné výdělečné činnosti pohlíží jako na cizince, jimž byl udělen trvalý pobyt, což velmi zjednodušuje a urychluje jejich začlenění na pracovní trh (Česko, 2003). Zákon o dočasné ochraně cizinců vznikl na základě **Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001** o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími.

Směrnice vznikla na základě zkušeností s přílivem uprchlíků z bývalé Jugoslávie (Evropská unie, 2001; Sládeková, 2022). Od svého vzniku v roce 2001 nebyla směrnice aktivována, stejně jako doposud Česká republika nevyužila zákon č. 221/2003 Sb., jehož užití je dle § 1 odst. 4 podmíněno rozhodnutím Rady Evropské unie. Až do osudného dne 24. února 2022, kdy Rusko zahájilo vojenskou agresi vůči Ukrajině. Na základě této skutečnosti přijala dne 4. března 2022 Rada Evropské unie prováděcí rozhodnutí 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana (Evropská unie, 2022). Dne 19. října 2023 pak Rada přijala prováděcí rozhodnutí (EU) 2023/2409 o prodloužení dočasné ochrany zavedené prováděcím rozhodnutím (EU) 2022/382, kterým prodloužila dočasnou ochranu osobám vysídleným z Ukrajiny do 4. března 2025 (Evropská unie, 2023a). Na základě těchto dvou rozhodnutí pak bylo v České republice schváleno několik zákonů, souhrnně označovaných jako Lex Ukrajina (Procházková et al., 2022) a které upravují pomoc ukrajinským uprchlíkům. Za zmínku stojí zejména zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Na základě tohoto zákona, včetně jeho novelizací, je uprchlíkům z Ukrajiny v současné době udělována a prodloužována dočasná ochrana, a to až do 31. března 2025 (Česko, 2022).

Z dalších relevantních právních předpisů stojí za zmínku Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Dokumenty, které se věnují problematice migrace však nemusí být a ani nejsou pouze na úrovni právně závazných předpisů. Jsou to často koncepční materiály, jako první z nich je nutno zmínit **Strategii migrační politiky České republiky**. Tento dokument vydalo v roce 2015 Ministerstvo vnitra České republiky, které je gestorem migrační politiky v České republice. V dokumentu jsou uvedeny zásady migrační politiky jednotlivých okruhů oblasti migrace – integrace cizinců, nelegální migrace a návratová politika, azyl, vnější dimenze migrační politiky, volný pohyb osob v Evropské unii a schengenská spolupráce, legální migrace a mezinárodní a evropské závazky České republiky v oblasti migrace. U

jednotlivých okruhů jsou uvedeny také cíle a nástroje pro dodržování uvedených zásad (Ministerstvo vnitra ČR, 2015).

Dalším z národních koncepčních materiálů je **Bezpečnostní strategie České republiky**. Tento dokument vydává Vláda České republiky ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky a Parlamentem České republiky a pravidelně jej aktualizuje. Poprvé byl dokument vydán v roce 1999, následně byl aktualizován v letech 2001, 2003, 2011 a 2015 (Ministerstvo obrany ČR, 2023). Nejnovější bezpečnostní strategie pochází z roku 2023. Cílem je hledání nadstranických přístupů k otázkám bezpečnosti ČR. Z bodu 32. aktuální bezpečnostní strategie vyplývá, že bezpečnost České republiky je ohrožena mimo jiné aktivními konflikty na Blízkém východě a v severní Africe, z nichž plynou hrozby nelegální migrace do Evropské unie. V bodě 35. je pak uvedeno, že bezpečnostní hrozbou je i neřízená a nekontrolovaná legální migrace (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023a).

Obdobně vnímá migraci jako hrozbu také **Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030**, což je koncepční dokument, který vydalo Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. Cílem tohoto materiálu je stanovení dalších postupů a zaměření v oblasti ochrany obyvatelstva (Generální ředitelství HZS ČR: Odbor civilní nouzové připravenosti a strategií, 2020).

2.3 Vybraná odborná literatura (rešerše)

Problematikou migrace se zabývá řada zahraničních i domácích autorů odborné literatury, z aktuálních českých publikací lze jmenovat:

Unie ve víru migrační krize – Kniha z roku 2016 od právníka a publicisty Tomáše Břicháčka ve čtyřech kapitolách kriticky rozebírá a analyzuje příčiny, stav a přístupy Evropské unie v oblasti migrace. V první kapitole přináší hodnocení schengenského prostoru, které dokládá statistickými výstupy z let 2011–2016. Všímá si zejména nefunkčnosti azylového systému v Řecku, zvyšující se trestné činnosti v některých evropských zemích a nefunkčnosti návratové politiky Evropské unie. Druhá kapitola je věnována ideovému přístupu unijních elit k migrační krizi. Autor zde vytýká „vítací“ politiku většiny unijních lídrů, kdy jsou migranti vykreslováni pouze pozitivně. Státy, jejichž snahou je příliv uprchlíků na vnější hranici odrazit anebo přinejmenším snížit, jsou ze strany vrcholných politiků ostře odsuzovány. Jako hlavní příčinu problémů shledává autor v přemíře centralismu Evropské unie a její levicové orientaci. Ve třetí části jsou popsány možné způsoby řešení migrační krize, mezi které patří zejména operativní a finanční

podpora, přerozdělování migrantů a integrovaná správa vnějších hranic. Řešení problémů Evropskou unií shledává T. Břicháček pouhým popisováním papíru, s absencí konkrétních opatření. Závěrem autor sestavil časovou osu událostí evropské migrační krize. Jako její počátek zmiňuje utonutí asi 500 migrantů z Afriky u pobřeží Malty dne 11. září 2014 (Břicháček, 2016).

Sondy do studia (o) islámu v období "migrační krize" – Přemysl Rosůlek, působící jako docent na Katedře politologie a mezinárodních vztahů Filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, nabízí se svými kolegy v souvislosti s migrační krizí let 2015 a 2016 v pěti kapitolách pojednání o přístupu Čechů k islámu. První kapitola, kterou napsali Veronika Hásová a Jan Váně, osvětluje metodologické přístupy autorů při zkoumání stavu islámu v České republice v letech 2011-2016. Popisují jednotlivé monografie a studie z nichž při psaní publikace vycházeli, včetně studia sociálních sítí. Kapitulu druhou věnovali autoři Lukáš Zahradník a Přemysl Rosůlek programovým východiskům českých politických stran v době migrační krize. V úvodu kapitoly je zmíněn aktuální stav evropské a české literatury k danému tématu. Dále kapitola popisuje přístup politických stran k islámu a muslimům. Nejdříve v letech 1993-2014 a poté v letech 2015-2017, přičemž si autoři všímají nejenom největších politických stran levice a pravice, ale zmiňují i některé populistické a radikální uskupení. V kapitole třetí popisují Veronika Kramáreková, Pavla Kostková a Klára Jiráčková téma „Arabové v Teplicích“. Informace získali mimo jiné i z rozhovorů, které autoři provedli s 28 Araby a 43 Čechy, kteří v Teplicích žijí. Dále kapitola popisuje medializaci tématu zejména ze strany velkých komunálních politických stran. V kapitole čtvrté se autorky Klára Jiráčková, Alexandra Kollárová a Veronika Kramáreková věnují životu mladých muslimů v České republice. K tomu využily i polostrukturované rozhovory z let 2016–2017, kterých se anonymně zúčastnilo 24 cizinců ve věku 15-35 let trvale žijících v České republice a hlásících se k islámu. Pátou kapitolu věnuje Přemysl Rosůlek netradičně postojům českých zpěváků k islámu na sociálních sítích, zejména na Facebooku v letech 2015-2017. Publikace nabízí ucelený obraz toho, jak česká společnost pohlíží na muslimy, přičemž obecně v České republice k islámu a muslimům převažují negativní postoje médií i politických stran (Rosůlek, 2017).

Evropské rozpory ve světle migrace – sociolog, filozof, publicista a environmentalista Jan Keller v publikaci kriticky popisuje fungování Evropské unie a jejích institucí, částečně i ve vztahu k migrační vlně v letech 2015-2016. V jedenácti kapitolách osvětluje evropský přístup k migraci, přičemž upozorňuje na rozpory uvnitř Evropské unie. Jako jednu z příčin

migrační vlny shledává v celoevropském trendu přenosu daňové zátěže z velkých korporací a majetných vrstev na vrstvy střední, zejména zaměstnance. Věnuje se také smlouvě o obchodu a investicích mezi Evropskou unií a USA, přičemž zmiňuje evropský princip předběžné opatrnosti a americký princip následné zodpovědnosti při dovozu rizikových komodit. Zaobírá se také postavením vysílaných pracovníků, sociálním dumpingem a švarcsystémem. Popisuje rozdílné přístupy jednotlivých členských států k migraci, ke způsobům jejího řešení. Zásadní problém ve fungování Evropské unie spatřuje ve stále vyšší nerovnosti životních podmínek v různých částech Evropy (Keller, 2017).

Kdo, odkud, kam a s kým: prostorová příbuznost migračních skupin na globální, národní i lokální úrovni – studie autorů doktora Jiřího Hasmana a docenta Josefa Novotného, kteří působí na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, přináší netradiční pohled na migrační toky z hlediska prostorové příbuznosti migrantů. Základním východiskem jejich výzkumu je předpoklad, že skupiny navzájem si podobné např. z hlediska socio-ekonomického či kulturně-historického budou mít vzájemně podobné prostorové chování. Na úvod se studie zabývá kulturními a socioekonomickými faktory migrace, poté osvětluje použité metody a získávání dat. Pro svůj výzkum použili složitý matematický postup včetně grafického vyjádření pomocí síťových grafů. Analýzu prostorové příbuznosti pak provedli jak na globální (světové a evropské úrovni), tak i na národní a metropolitní úrovni 34 vybraných oblastí. Jedna samostatná kapitola je pak věnována analýze migračních skupin v České republice. Na základě podobné prostorové příbuznosti určili autoři 4 základní typy zemí: Anglosaské, Západoevropské, Jihoevropské a Latinskoamerické. Studie ukázala, že prostorovou příbuznost migračních skupin lze využít i k predikování migračních toků, kvalita předpovědí však bude vždy závislá na kvalitních datech (Hasman, Novotný, 2017).

Aktuální právní aspekty migrace – editorka docentka Lenka Pítrová společně se svým kolektivem hodnotí v této monografii efektivitu právní regulace migrace a legislativní reakci na migrační krizi. První část publikace je věnována unijní legislativě, v úvodu hodnotí unijní migrační a azylovou politiku, přitom zohledňuje humanitární rozsah problému. Všímá si také skutečnosti, že bez funkční kontroly schengenských hranic (vnitřních i vnějších) se základy migrační a azylové politiky hroutí. Jedna z kapitol je také věnována kritickému hodnocení přerozdělování žadatelů o mezinárodní ochranu mezi jednotlivé státy, tzv. relokačnímu mechanismu. Druhá část publikace se věnuje zejména národním právním předpisům upravujícím migraci, přičemž na úvod nabízí pohled na právně-správní

problematiku migrace na Slovensku. Dále publikace hodnotí novou právní úpravu ochrany státních hranic v souvislosti se zpracováním Schengenského hraničního kodexu do národní legislativy a také se zamýšlí nad dopady zpracování procedurální směrnice do českého správního soudnictví. V poslední kapitole publikace poukazuje na potlačování lidských práv ve prospěch regulace přicházejících migrantů (Pítrová, 2016).

Ze zahraničních publikací věnujících se problematice migrace lze zmínit:

Strange Death of Europe: Immigration, Identity, Islam – spisovatel, novinář a politický komentátor Douglas Kear Murray v knize z roku 2017 velmi poutavým způsobem kriticky popisuje stav migrace a azylového řízení v Evropě. Osvětluje historické souvislosti evropského vnímání migrace od konce druhé světové války. Jasnými argumenty a konkrétními příklady popisuje letitou vítací politiku vládnoucích unijních elit, které pod záminkou falešné humanity upřednostňují masový příliv migrantů na úkor vlastních evropských národů. Zmiňuje např. tajnou dohodu o navracení mezi Itálií a Lybií, kontroverzní dohodu mezi Evropskou unií a Tureckem. Také si všimá postupné islamizace Evropy za široké podpory médií i politiků. Zmiňuje nespočet útoků provedených v Evropě ve jménu islámu, které je doprovázeno až fanatickým obhajováním islámu z úst politiků. A to i přes značný rozpor s názory voličů, což dokládá i řadou průzkumů veřejného mínění. Za absurdní považuje stav, kdy pod policejní ochranou je v Evropě nuceno žít mnoho kritiků islámu. Jako hlavní příčinu evropské migrační krize v letech 2015-2016 shledává v přístupu Německa. Závěrem knihy uvádí, jaké problémy přinesla migrace zejména v Německu, Dánsku či Švédsku a také pozvolný obrat politického mínění z levicové na pravicovou, v mnoha případech extremistickou, orientaci. Své poznatky doplňuje množstvím statistických údajů (Murray, Tomský, 2020).

The Role of EU Agencies in the Eurozone and Migration Crisis: Impact and Future Challenges – editoři profesor Johannes Pollak a Peter Slominski v publikaci přibližují evropskou migrační krizi a hodnotí přijatá opatření a postupy Evropské unie. Zejména principy a fungování stávajících unijních orgánů a agentur, vznik nových v závislosti na průběhu krize, která byla svým rozměrem bezprecedentní a dále míru ovlivnění institucionální rovnováhy Evropské unie jednotlivými agenturami. Zmiňuje např. Evropský orgán pro bankovníctví (EBA), Dozorčí radu Evropské centrální banky (ECB), Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO), Agenturu Evropské unie pro základní práva (FRA) či Evropskou agenturu pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex) (Pollak, Slominski, 2020).

Asylum Matters: On the Front Line of Administrative Decision-Making – doktorka Laura Affolter ve své studii kriticky zkoumá praxi úředníků švýcarského Státního sekretariátu pro migraci (Staatssekretariat für Migration) ve věcech žádostí o udělení azylu. Odhaluje rozhodovací praxi státních úředníků, kterou nazývá „hloubkové kopání“, anglicky „digging deep“. Ta spočívá ve zkoumání žadatelů o azyl do té doby, dokud není shromážděno dostatek argumentů a nesrovnalostí v žádostech pro konstatování, že žadatel je nedůvěryhodný. To je také důvod většiny zamítnutých žádostí o azyl ve Švýcarsku. Tato praxe se již stává rutinní záležitostí, kterou úředníci získali na základě dlouholetých zkušeností zejména se soudním přezkumem, kdy ustálená rozhodovací praxe soudců zvyšuje znalosti úředníků o jejich požadavcích. Negativní zjištění úředníků pak v mnoha případech ovlivňují veřejné mínění. Podezřavost tvoří nezbytný prvek každodenní administrativní práce byrokratů a stává se institucionalizovanou praxí (Affolter, 2021).

2.4 Vymezení základních pojmů

Pro lepší pochopení dané problematiky je nezbytné vysvětlit některé pojmy. Nejsou zde uvedeny všechny, pouze ty, jejichž výklad považuje autor za komplikovanější anebo ty, u nichž je nutno vnímat rozdíly. Laická veřejnost např. běžně vzájemně zaměňuje slova migrant a uprchlík, avšak jejich právní postavení je diametrálně odlišné.

Migrace jako taková znamená pohyb, přesouvání. Tato práce je zaměřená na migraci lidí. Pro naše účely je tedy migrace přeprava lidí na/v/přes určité území (Ministerstvo vnitra ČR: Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016). Migrace může být vnitrostátní a mezinárodní. Z pohledu směřování se dále dělí na: emigraci – ven z území; imigraci – směrem do území (nově příchozí). Z této definice lze pak lehce odvodit význam pojmů **migrant**, **imigrant** a **emigrant**. Migrantem je osoba, která se pohybuje po určitém území (Heriban Kalíková, Čerychová, 2020). Stáváme se jimi i my, když např. cestujeme na zahraniční dovolenou. Ve fázi odjezdu jsme z pohledu České republiky emigranty, při vstupu do cílové destinace (státu, země) se z nás stávají imigranti. Dočasní. Jedná se o obecné pojmy a bez dalšího nemají z pohledu práva tyto osoby žádné speciální právní postavení. **Nelegální migraci** rozumíme migraci, která je v rozporu s právním řádem dané země; v tomto případě tedy zejména v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb., který upravuje vstup a pobyt cizinců na území České republiky.

Zcela odlišné postavení z hlediska práva však mají uprchlíci. Zatímco migranti jsou s trochou nadsázky všichni cizinci na pohybu, uprchlíci (někdy označováni též za běžence,

utečence, anglicky Refugee) jsou přesně definovanou kategorií osob. Dle Úmluvy o právním postavení uprchlíků je **uprchlík** osobou, jež „... se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.“ (Česko, 1993, čl. 1A bod 2.).

Pro účely této práce mějme za to, že ve smyslu ust. § 2 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., je **azylant** cizinec, kterému byl udělen azyl dle téhož zákona, obdobně rozumějme osobou požívající doplňkové ochrany cizince, kterému byla udělena doplňková ochrana podle zákona č. 325/1999 Sb. Zákon detailně stanoví právní postavení cizince v jednotlivých fázích správního řízení ve věci azylu a doplňkové ochrany, zejména z pohledu běhu správních lhůt, ale jednotlivé nuance nejsou pro účely této práce podstatné. Z ustanovení § 94 téhož zákona vyplývá, že azylant je uprchlík (Česko, 1999a).

Cizinec je „fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.“ (Česko, 1999b, § 1 odst. 2).

Občan 3. státu (někdy též cizinec 3. státu, státní příslušník 3. země nebo třetizemec) je dle čl. 2 odst. 6 Schengenského hraničního kodexu „každá osoba, která není občanem Evropské unie ve smyslu čl. 20 odst. 1 Smlouvy o fungování EU a na kterou se nevztahuje bod 5 tohoto článku“ (Evropská unie, 2016, čl. 2 odst. 6).

Dále se můžeme setkat s pojmem **vnitřně vysídlená osoba**, anglicky Internally Displaced Person (IDP). Tento pojem není jednoznačně právně definován. Dle výkladu UNHCR lze za vnitřně vysídlenou osobu považovat osobu, která byla donucena opustit svůj domov, avšak neopustila území daného státu, nepřekročila jeho státní hranice, a i nadále zůstává pod právním vlivem své země. UNHCR pomáhá v současné době asi 15 milionům vnitřně vysídlených obyvatel ve 22 zemích, celkem jich však na světě na konci roku 2022 bylo odhadováno přes 71 milionů (UNHCR, 2024).

Mezinárodní ochranou se dle ust. § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 325/1999 Sb. rozumí ochrana poskytnutá na území České republiky cizinci formou azylu nebo doplňkové ochrany. **Azyl** je dle ust. § 12 téhož zákona udělován cizincům, kteří jsou pronásledováni za uplatňování politických práv a svobod, nebo kteří mají odůvodněný strach z pronásledování

z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. Rodinným příslušníkům azylanta může být ve smyslu ust. § 13 z. č. 325/1999 Sb., udělen azyl za účelem sloučení rodiny, případně lze udělit azyl z humanitárních důvodů podle ust. § 14 zákona č. 325/1999 Sb. Pokud cizinec „nedosáhne“ na udělení institutu azylu, pak mu může být udělena tzv. **doplňková ochrana** dle ust. § 14a zákona č. 325/1999 Sb. Ta je udělována v případech, že jsou důvodné obavy z trestu smrti, poprav, mučení nebo nelidského zacházení v případě vrácení cizince do státu, jehož je státním občanem. Stejně jako v případě azylu lze i doplňkovou ochranu udělit za účelem sloučení rodiny - dle ust. § 14b z. č. 325/1999 Sb. (Česko, 1999a).

Pojem **vnější a vnitřní hranice** úzce souvisí se vstupem ČR dne 21. prosince 2007 do schengenského prostoru. Dle čl. 2 Schengenského hraničního kodexu jsou vnitřní hranice společné pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic; letiště členských států pro vnitřní lety a námořní, říční a jezerní přístavy členských států pro pravidelná trajektová spojení. Vnějšími hranicemi jsou pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic, a jejich námořní hranice a letiště, říční přístavy, námořní přístavy a jezerní přístavy, pokud nejsou vnitřními hranicemi (Evropská unie, 2016). Oba pojmy jsou dále ještě upraveny národním právem. **Vnitřními hranicemi** jsou „*hranice České republiky se státem, pro který jsou závazná ustanovení schengenské dohody, (dále jen "smluvní stát")*“. *Vnitřními hranicemi se rozumí také letiště na území České republiky určené výhradně pro lety mezi smluvními státy.*“ (Česko, 2002, § 7 odst. 1). **Vnějšími hranicemi** jsou pak „*hranice České republiky s jiným než smluvním státem. Vnějšími hranicemi se rozumí také mezinárodní letiště na území České republiky určené pro lety, jejichž místo odletu, mezipřistání nebo přiletu není na území smluvního státu.*“ (Česko, 2002, §7 odst. 2).

Pojem **převaděč** (nelegálních migrantů) souvisí s přečinem Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice. Trestním zákoníkem je převaděč definován jako ten, „*kdo pro jiného organizuje nedovolené překročení státní hranice nebo jinému umožní či mu pomáhá nedovoleně překročit státní hranici nebo jinému po nedovoleném překročení státní hranice umožní či mu pomáhá přepravit se přes území České republiky nebo takové přepravení organizuje.*“ (Česko, 2009, § 340).

Relokace je přemístění (transfer) žadatele o mezinárodní ochranu z členského státu Evropské unie, ve kterém žádost podal do jiného členského státu Evropské unie, který bude žádost posuzovat (Ministerstvo vnitra ČR: Odbor azylové a migrační politiky, 2024). Relokace úzce souvisí s pojmem **kvóty** (uprchlické, migrační). Tento pojem zazněl v oblasti

migrace poprvé v návrhu Evropské komise v dubnu 2015 v souvislosti s nouzovým mechanismem pro řešení migračního tlaku. Jedná se o princip povinného přerozdělování žadatelů o azyl ze států silně zasažených přílivem migrace do členských států Evropské unie méně zasažených. V první fázi se jednalo dle Rozhodnutí Rady 2015/1523 o rozdělení 40 000 žadatelů z Itálie a Řecka. České republice byla přidělena kvóta 1 100 žadatelů. Ve druhé fázi mělo být dle Rozhodnutí Rady 2015/1601 relokováno dalších 120 000 žadatelů, Česko jich mělo přijmout 1 591 (Keller, 2017; Pítrová, 2016).

Problematika migrace je poměrně pevně zakotvena jak v mezinárodním, tak i unijním a národním humanitárním právu. První dokumenty vznikly koncem 19. století a jejich cílem byla ochrana civilistů, raněných vojáků a válečných zajatců během ozbrojených konfliktů. Následný rozvoj humanitárního práva nastal po obou světových válkách, jako důsledek mnoha milionů uprchlíků po celém světě. Současné dva celosvětově nejvýznamnější dokumenty, Všeobecná deklarace lidských práv a Úmluva o právním postavení uprchlíků vznikly právě po II. světové válce. Unijní právní předpisy na tyto stěžejní dokumenty navázaly a dále upravují podmínky volného pohybu osob, vstup a pobyt občanů třetích zemí a také podmínky, za nichž mohou imigranti hledat útočiště na území Evropské unie, resp. schengenského prostoru. Unijní předpisy mají za cíl sjednotit postupy jednotlivých členských států. V případě nelegální migrace se to však daří jen částečně, neboť postižené státy nezvládají řešit současný příliv migrantů dle platných předpisů a jsou nuceny k různým ústupkům zejména v azylové proceduře. Národní právo pak plně respektuje jak předpisy mezinárodní, tak i unijní, nijak z jejich intencí nevybočuje a reflektuje přirozený rozvoj problematiky. Literární zdroje se věnují fenoménu migrace z mnoha různých pohledů, dle odbornosti jednotlivých domácích i zahraničních autorů. Lze najít publikace popisující příčiny migrace a její vývoj, stejně jako např. sociální, ekonomické nebo bezpečnostní dopady migrace.

3 INSTITUTE A ORGANIZACE

Problematikou uprchlíků, migrace, jejími příčinami a následky se celosvětově zabývá řada nejrůznějších institucí. Jsou jimi nadnárodní organizace, vládní i nevládní, s celosvětovou či územní působností. Níže jsou uvedeny nejvýznamnější z nich.

3.1 Celosvětové organizace

Mezinárodní organizace pro migraci, anglicky *International Organization for Migration* (IOM) – je mezivládní organizace založená v roce 1951 se sídlem v Ženevě. Úzce spolupracuje s vládními i nevládními partnery v oblasti humánní migrace, usiluje o její usnadnění a regulaci, podporuje mezinárodní spolupráci a pomoc migrantům, uprchlíkům i vnitřně vysídleným osobám (IOM, 2023). Od roku 1998 působí organizace také v České republice, přičemž mezi její hlavní činnosti patří např. asistované dobrovolné návraty a reintegrace, pracovní migrace, integrace cizinců v České republice či podpora a budování kapacit v oblasti řízení migrace (IOM Czechia, 2023). V oblasti migrace je IOM také klíčovým strategickým partnerem Ministerstva vnitra České republiky (Ministerstvo vnitra ČR, 2023b).

Velmi významnou, ne-li nejvýznamnější, organizací pro udržení celosvětového míru a bezpečnosti bezesporu patří **Organizace spojených národů (OSN)**, anglicky *United Nations* (UN). Tato organizace byla založena dne 24. října 1945 v San Franciscu jako nástupce Společnosti národů. V současnosti má 193 členských států, což je většina světových mezinárodně uznávaných států (OSN, 2023). Jako každá velká nadnárodní organizace má i OSN několik základních orgánů a spoustu dalších subjektů. Mezi základní orgány patří Valné shromáždění, pod jehož působnost spadají mimo jiné také další dva významné orgány.

Prvních z nich je **Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky**, anglicky *United Nations High Commissioner for Refugees* (UNHCR). Tato agentura byla založena Valným shromážděním OSN v roce 1950 s cílem pomoci milionům uprchlíků z celého světa, kteří přišli po druhé světové válce o své domovy. Poskytuje pomoc v oblasti ochrany uprchlíků, žadatelů o azyl jakož i nuceně vysídleným osobám či lidem bez státní příslušnosti. Pomáhá při zajišťování přístřeší, jídla, základních potravin, ale spolupracuje také např. při monitorování migračních zákonů a zajišťování lidských práv. V České republice působí UNHCR od roku 1992, pražská kancelář je součástí střeoevropského regionálního

zastoupení a úzce spolupracuje s vládními a nestátními partnery (UNHCR Česká republika, 2019).

Druhým významným orgánem OSN působícím v oblasti migrace je **Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě**, anglicky *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA). Organizace byla také založena Valným shromážděním OSN, tentokrát však v roce 1948 s cílem pomoci uprchlíkům z Palestiny. Svým posláním je tak tato agentura jedinečná tím, že cílí pouze na jednu konkrétní skupinu uprchlíků (UNRWA, 2023). Za zmínku stojí skutečnost, že i takto renomovanou mezinárodní organizaci může postihnout skandál. Dle dokumentu, který americké vládě poskytla izraelská strana, bylo 12 zaměstnanců UNRWA obviněno z podílu na útoku teroristické organizace Hamás na Izrael ze dne 7. října 2023. Při tomto útoku bylo zabito asi 1200 lidí a přes 240 jich bylo zajato a uneseno do Pásma Gazy (ČTK, 2024a). Na základě těchto informací přistoupila řada zemí, v čele s USA, Německem a Británií, které patří k hlavním sponzorům, k pozastavení financování UNRWA, dokud se věc řádně neprošetří. Pokud se finanční toky neobnoví, bude muset UNRWA od února 2024 pozastavit svou činnost (ČTK, 2024b).

Pro řízenou a regulérní migraci zřídilo OSN tzv. Síť pro migraci, anglicky *United Nations Network on Migration*, jejímž účelem je koordinovat a podporovat členské státy při zajišťování práv migrantů. Zde je výčet některých členů: Odbor ekonomických a sociálních věcí OSN (DESA), Mezinárodní organizace práce (ILO), Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR), Dětský fond Organizace spojených národů (UNICEF), Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO), Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC), Světová banka (WB), Světová zdravotnická organizace (WHO). Z uvedeného je zřejmé, že fenomén migrace se prolíná se všemi myslitelnými oblastmi života (United Nations Network on Migration, 2024).

3.2 Instituce v EU

Pro ochranu vnějších hranic Evropské unie, resp. schengenského prostoru byla v roce 2004 zřízena **Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž**, známá spíše jako Frontex (z francouzského *Frontières extérieures* = vnější hranice) a to Nařízením Rady (ES) 2007/2004 (Frontex, 2024). Agentura zajišťuje spolupráci členských států např. v oblasti monitorování a ochrany hranic, námořní letecký dohled, přeshraniční kriminality, navrácení

a reintegrace migrantů, výcviku ale i analýzy rizik. Ústředí agentury a její monitorovací centrum má sídlo ve Varšavě. Sem se přenášejí v reálném čase informace z vnějších hranic, které jsou následně vyhodnocovány. K tomuto účelu byla v rámci agentury zřízena Jednotka analýzy rizik. Pro efektivní výměnu relevantních informací byl vypracován tzv. Model společné integrované analýzy rizik, anglicky *Common Integrated Risk Analysis Model* (CIRAM), který je dle článku 4 Nařízení Rady (ES) 2007/2004 závazný pro všechny členské státy. Dle tohoto modelu jsou definována rizika a vyhodnocovány jejich dopady a úroveň zranitelnosti (Frontex, 2013). Pro úspěšnou spolupráci má každý členský stát zřízeno národní koordinační centrum, které sdružuje orgány odpovědné za hraniční kontroly v daném členském státě. V České republice plní funkci tohoto centra Ředitelství služby cizinecké policie.

Pro potírání všech forem trestné činnosti, které se dotýkají dvou nebo více členských států byl na základě Rozhodnutí Rady 2009/371/SVV ze dne 6. dubna 2009 zřízen **Evropský policejní úřad** (Europol). Jeho cílem je podporovat spolupráci a činnost příslušných orgánů členských států (Evropská unie, 2009).

Pro úspěšnou implementaci společného evropského azylového systému byla zřízena **Agentura Evropské unie pro azyl**, anglicky *European Union Agency for Asylum* (EUAA) se sídlem na Maltě (La Valletta). Jejím úkolem je rozvíjet a koordinovat praktickou spolupráci mezi členskými státy v oblasti azylu, vypracovávat výroční zprávy o azylové situaci v Evropské unii a poskytovat technickou a operativní pomoc státům v rámci společného azylového systému (European Commission, 2024a; EUAA, 2024).

Pro okamžité naléhavé situace na vnějších hranicích byly na základě Nařízení Rady (ES) č. 863/2007 tzv. **Pohraniční jednotky rychlé reakce**, anglicky *Rapid Border Intervention Team* (RABIT). Slouží pro operativní pomoc na omezenou dobu (European Commission, 2024d).

Pro shromažďování a výměnu informací o migraci a azylu v rámci Evropské unie byla zřízena **Evropská migrační síť**, anglicky *European Migration Network* (EMN). Relevantní informace v rámci jednotlivých členských států poskytují národní kontaktní místa, v České republice zastává tuto pozici Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky (European Commission, 2024c; EMN, 2024).

3.3 Orgány a organizace v ČR

V oblasti migrace působí v České republice mnoho státních i nestátních institucí. Jak již bylo shora uvedeno, hlavním gestorem migrační a azylové politiky v České republice je Ministerstvo vnitra České republiky, a to jak v oblasti legislativní, tak i realizační (Ministerstvo vnitra ČR, 2024ch). Na řešení otázky migrace však spolupracují i další ministerstva, např. Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zahraničních věcí či Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Odbor azylové a migrační politiky

V rámci Ministerstva vnitra ČR je pro oblast mezinárodní ochrany, vstupu a pobytu cizinců, mezinárodní a evropské spolupráce v oblasti azylu a migrace a schengenské spolupráce příslušný Odbor azylové a migrační politiky (OAMP). Vznikl v roce 2000 a největší rozmach zažil v roce 2009, kdy převzal od Policie České republiky nejprve agendu trvalých pobytů cizinců a následně v roce 2011 také agendu přechodných pobytů cizinců. Svá pracoviště má zastoupena ve všech 14 krajích (Ministerstvo vnitra ČR, 2024c).

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra

Pro zabezpečování služeb žadatelům o udělení mezinárodní ochrany je v působnosti Ministerstva vnitra České republiky zřízena organizační složka státu Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (SUZ MV). Na území České republiky provozuje přijímací a pobytová střediska pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany, integrační azylová střediska pro držitele mezinárodní ochrany a centra na podporu integrace cizinců. V souvislosti s množstvím zaměstnaných cizinců v dané lokalitě bylo v roce 2017 otevřeno Koordinační centrum pro cizince v průmyslové zóně Kvasiny. Pro zajištění cizince SUZ provozuje také zařízení pro zajištění cizinců (SUZ, 2017a).

Třetí stěžejní institucí působící v oblasti migrace v působnosti Ministerstva vnitra České republiky je **Policie České republiky**, resp. její dva specializované útvary. **Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP)** je výkonným útvarem policie s celostátní působností. Při své činnosti se řídí zejména zákonem č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Dohlíží na dodržování pobytového režimu cizinců na území České republiky, plní úkoly vyplývající z mezinárodních smluv, uplatňuje represivní opatření vůči nelegálně pobývajícím cizincům, provádí kontrolu na vnitřních a vnějších hranicích (letišťích) České republiky. **Národní centrála proti organizovanému zločinu** služby kriminální policie a vyšetřování (NCOZ)

plní v oblasti migrace úkoly související zejména s převaděčstvím a obchodování s lidmi (Ministerstvo vnitra ČR, 2024ch).

V rámci meziresortní analytické činnosti působí pod Ministerstvem vnitra České republiky **Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci** (ANACEN) Komplexně sleduje a analyzuje oblast migrace a zajišťuje výměnu informací všem zainteresovaným orgánům (Ministerstvo vnitra ČR, 2024e).

Z celé řady nevládních institucí, které se věnují oblasti migrace lze zmínit např.:

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) – nezisková humanitární organizace, založená v roce 1991. Původními zakladateli byli cizinci, zejména Bosňané (Kolářová, 2016). Organizace bezplatně pomáhá uprchlíkům a cizincům v České republice, bez ohledu na pobytový status. Úzce spolupracuje s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). Poskytuje právní a sociální poradenství, včetně soudních řízení, vzdělávací a osvětovou činnost. Své pobočky má v Praze, Brně, Ostravě, Plzni a Hradci Králové. Funkci ředitele zastává JUDr. Martin Rozumek (OPU, 2024).

Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) – nezisková organizace působící v ČR od roku 1992, nejprve pod názvem Poradna pro uprchlíky, poté od roku 2008, kdy došlo ke sloučení s Centrem pro otázky migrace již působí pod názvem Sdružení pro integraci a migraci. Poskytuje bezplatné sociální i právní poradenství, pořádá semináře a konference, publikuje odborné články. Nejprve sdružení pracovalo zejména s uprchlíky z bývalé Jugoslávie, poté její služby vyhledávali i cizinci z jiných zemí (SIMI, 2024).

Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE) – vzniklo v roce 1992 obdobně jako obě shora uvedené instituce zejména z důvodu příchodu uprchlíků z Jugoslávie. Také náplň sdružení je stejná: poradenství, osvěta, semináře, volnočasové aktivity. Primárně se však sdružení zaměřuje na nezaměstnané cizince, pro které zajišťuje rekvalifikační kurzy (SOZE, 2024). Z vlastní pracovní činnosti autora je známo, že SOZE bylo v minulosti velmi aktivní ve své činnosti, avšak v posledních letech jeho aktivita utichá. Na internetových a facebookových stránkách lze dohledat poslední aktuality z roku 2018.

Mezi další významné organizace patří dále například Poradna pro občanství/občanská a lidská práva, z.s.; Český Helsinský výbor; Poradna pro integraci, z.ú. (PPI); Člověk v tísni, o.p.s.; META, o.p.s. – Podpora příležitostí ve vzdělávání; Multikulturní centrum Praha, z.s.; Centrum pro integraci cizinců, o.p.s. (CIC); Charita Česká republika a Český červený kříž (ČČK).

Organizací, které se zabývají problematikou migrace je celá řada. Počínaje od mezinárodních (např. IOM, OSN, UNHCR), přes evropské (např. EUAA, Europol, EMN) až po národní (např. OAMP, SUZ, ŘSCP), přičemž lze jejich aktivity dohledat po celém světě. Jsou to nadnárodní uskupení, státní instituce i neziskové organizace, které spolu při své činnosti vzájemně spolupracují a podporují se. Např. česká nezisková Organizace pro pomoc uprchlíkům úzce spolupracuje s mezinárodním Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Jejich účelem je pomoci migrantům v jejich nelehké situaci a podporovat je v následné integraci do společnosti např. formou sociální podpory, přístupu k bydlení a pracovnímu trhu a v neposlední řadě podporou jazykových znalostí. Česká republika je z tohoto pohledu na solidní úrovni, na pomoc cizincům jsou zde zřízeny státní instituce, jejichž činnost následně doplňují nejrůznější nestátních organizace.

4 AZYLOVÁ A MIGRAČNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE A ČESKÉ REPUBLIKY

Problematika migrace je součástí agendy Evropské unie již od jejího vzniku. Na jedné straně misek vah stála snaha o zjednodušení cestování v rámci legální migrace, na straně druhé byla opatření k zamezení migrace nelegální, která je zdrojem bezpečnostních, zdravotních, sociálních, ale i ekonomických hrozeb.

4.1 Myšlenka volného pohybu osob

Jednou ze stěžejních myšlenek současné Evropské unie je „volný pohyb osob“. Tato vize začala dostávat konkrétní podobu již v roce 1985, kdy mezi sebou Belgie, Francie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko uzavřeli dne 14. června Dohodu o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích. Tato dohoda později vešla ve známost jako **Schengenská dohoda** – podle místa podpisu, vesnice Schengen v Lucembursku. Místo podpisu bylo symbolicky zvoleno právě v této vesnici, neboť leží jen pár metrů od trojmezí Francie-Lucembursko-Německo. Uvedená dohoda měla spíše deklarativní povahu, proto následně tytéž státy uzavřely dne 19. června 1990 Úmluvu k provedení Schengenské dohody (tzv. Schengenská prováděcí úmluva). Na základě této prováděcí úmluvy se realizovala konkrétní opatření pro otevření hranic, principy vlastního schengenského prostoru a Schengenský informační systém (SIS). Po dokončení realizace potřebných opatření byly kontroly na hranicích mezi těmito státy (včetně Portugalska a Španělska, které se přidali v roce 1992) v roce 1995 zrušeny. Postupně se k pěti zakládajícím státům přidaly další (Evropská unie, 1985). V současné době je součástí schengenského prostoru 23 členských zemí Evropské unie, Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko. Od 31. března 2024 jsou také zrušeny kontroly na vnitřních hranicích mezi Bulharskem a Rumunskem, neboť obě země splnily podmínky schengenského *acquis* - souhrnný název pro všechny předpisy upravující schengenský prostor (European Commission, 2024e).

Dne 2. října 1997 byla podepsána Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty. V platnost vstoupila dne 1. května 1999 a mimo jiné začlenila Schengenskou dohodu do právního systému Evropské unie (Evropská unie, 1997).

4.2 Jednotný evropský azylový systém

Současně se vznikem Schengenské dohody vznikla i tzv. Dublinská úmluva (podepsána dne 15. června 1990 v Dublinu) o posouzení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané v některém z členských států Evropských společenství. Účelem této úmluvy bylo stanovení jednotných kritérií pro posuzování žádostí o azyl, zabránění azylové turistiky, kdy si cizinec o azyl požádal ve více členských státech souběžně, ale také např. zabránit situaci, že se k odpovědnosti za posouzení žádosti nehlásil žádný členský stát (Ministerstvo vnitra ČR, 2024b). Dublinská úmluva byla několikrát novelizována, v současné době ji upravuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, tzv. Dublin III. To jen dokládá, že se migrační politika neustále vyvíjí, zejména s ohledem na sociální, ekonomickou a bezpečnostní oblast dané země či regionu, jako je tomu i v případě Evropské unie. Již od roku 1999 je v ní zaveden **Společný evropský azylový systém**, anglicky *Common European Asylum System* (CEAS). Stanovuje společný, důstojný a spravedlivý přístup ke všem migrantům ve všech členských státech. Obrovská migrační vlna v roce 2015 však ukázala, že zavedený azylový systém není plně funkční a není schopný se vyrovnat s nerovnoměrnými migračními proudy napříč Evropou, které způsobují enormní zatížení některých států (European Commission, 2024b). Dne 02. prosince 2020 vydal Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci Evropského parlamentu **Zprávu** číslo A9-0245/2020 o **provádění nařízení Dublin III**. V této zprávě jsou velmi kriticky popsány zásadní nedostatky evropského azylového systému. Azylové řízení se v některých státech vede velmi dlouhou dobu, např. někteří žadatelé v Řecku, jenž podali žádost v roce 2018, dostali termín na pohovor až v roce 2022 či 2023. Přitom nařízení Dublin III určuje pro každou fázi řízení přesně stanovené lhůty. Tyto se však nedaří dodržovat a jsou výrazně překračovány, velmi často v řádech měsíců. Navracení nespěšných žadatelů není funkční. V oblasti dětí a nezletilých bez doprovodu nejsou dostatečně upraveny obecné postupy. Největší problém v této oblasti způsobuje stanovení věku žadatelů, který je v každém státě odlišný. Z důvodu přetížení příslušných orgánů nebyla řada migrantů zaevidována do systému Eurodac při vstupu do schengenského prostoru. Dva nejvytíženější státy, Řecko a Itálie v roce 2015 přijaly 885 000 resp. 154 000 uprchlíků, ale do systému jich bylo zaregistrováno pouze 11 370 resp. 83 245. Absence údajů v systému Eurodac způsobuje, že nelze účinně uplatňovat pravidlo prvního vstupu nařízení Dublin III. V některých přetížených státech je nedostatek administrativních pracovníků a tlumočnicků. Místa pro přijímání uprchlíků tzv. hotspoty jsou v řadě zemí přeplněny a panují v nich nepřijatelné

hygienické podmínky. Vznikla tak potřeba solidarity mezi členskými státy a nutnost zavést mechanismus přerozdělování migrantů mezi jednotlivými členskými státy. Důvěra v účinnost nařízení Dublin III je také snížena jejími rozdílnými výklady ať už z důvodu jednotlivých národních strategií, historickým přístupem k migrantům daného státu anebo nedostatečnou komunikací mezi členskými státy. Závěrem hodnotící zprávy Evropský parlament navrhuje 5 stěžejních oblastí k nápravě:

- začlenění zásady solidarity do společného evropského azylového systému,
- ochrana základních práv,
- zjednodušení postupů, zkrácení lhůt na zpracování a dodržování práva na opravné prostředky,
- jednotné provádění dublinského systému zaměřené na práva v azylových případech v celé EU,
- posílení řízení a sbližování mezi členskými státy

(Evropský parlament, 2020).

Na základě těchto skutečností předložila Evropská komise dne 23. září 2020 k projednání **Nový pakt EU o migraci a azylu**. Po tříletých složitých jednáních byla nakonec nalezena mezi Evropským parlamentem a Radou politická shoda a dne 20. prosince 2023 byl nový pakt přijat (European Commission, 2024f). Pakt má za cíl nalézt dlouhodobá a udržitelná řešení pro řízení migrace, přičemž obsahuje pět klíčových úprav: Nařízení o detekční kontrole; Nařízení Eurodac; Nařízení o azylovém řízení; Nařízení o řízení azylové migrace; Nařízení o krizi a vyšší moci.

Na vnějších hranicích bude probíhat řízení, které posoudí nedůvodnost nebo nepřipustnost žádosti o azyl. S tím také souvisí tzv. zásada bezpečné třetí země. Pokud bude žadatel pocházet z bezpečné třetí země anebo bude existovat jeho vazba na takovou zemi, může být jeho žádost odmítnuta jako nepřipustná. To má přispět k rychlejšímu a efektivnějšímu třídění uprchlíků ještě před vstupem do schengenského prostoru. Žadatelé o azyl nebudou mít oprávnění vstupu na území členského státu, ale budou mít povinnost setrvat na určených místech v blízkosti státní hranice. Výjimku budou tvořit nezletilí bez doprovodu, na které se řízení na hranicích vztahovat nebude a jejich žádosti se budou posuzovat přednostně.

Členské státy Evropské unie budou mít povinnost vyčlenit věcné prostředky a personál pro tzv. přiměřenou kapacitu žadatelů. Ta se bude pro jednotlivé země odvíjet od počtu nedovoleného překročení státních hranic a počtu odepřených vstupů v období posledních tří let. Žadatelé budou moci podávat své žádosti v prvním státě schengenského prostoru, do

něhož vstoupili anebo ve státě, v němž mají oprávnění k pobytu. Tím by mělo být zjednodušeno určování příslušnosti členských států k posouzení žádostí. Na tuto problematiku úzce navazuje přerozdělování žadatelů mezi jednotlivými zeměmi, známé jako uprchlické kvóty. Pokud by například všichni uprchlíci do Evropy vstoupili přes Itálii, Řecko a Maďarsko, byly by k posouzení žádostí příslušné pouze tyto státy. Proto nový migrační pakt zavádí povinnou solidaritu spočívající v přerozdělování žadatelů do méně vyčíslených zemí. Tyto země budou mít současně na výběr, zda přijmou žadatele o azyl a budou posuzovat jeho žádost nebo zda raději místo jeho přijetí zvolí variantu finančního příspěvku či jiného solidárního protiplnění. Takovým může být např. vyslání policistů nebo pracovníků na výpomoc jinému členskému státu. Přesné znění mechanismu solidarity však ještě není zveřejněno. Dále bude upraven informační systém Eurodac. Nově se v něm bude evidovat jméno žadatele, datum narození a státní příslušnost a biometrické údaje o žadatelích budou rozšířeny o zobrazení obličeje. Významným posunem je snížení věkové hranice, neboť nově se budou evidovat všichni žadatelé starší 6 let. Současná věková hranice přitom činí 14 let. V případě mimořádných krizových situací budou mít dotčené státy možnost některá pravidla změnit, ovšem musí tomu předcházet povolení Rady Evropské unie. Jedná se např. o možnost prodloužit některé procesní lhůty či uplatnění výjimky v přijímání žadatelů z jiných zemí. Očekává se, že konkrétní znění všech pěti nařízení by mohlo být známo na jaře roku 2024 (Rada EU, 2023a).

4.3 Nejednotná Evropa

Česká republika jako plnohodnotný člen Evropské unie je povinna se řídit společnou unijní politikou, a to i v oblasti migrace. Plnění mezinárodních a evropských závazků je také jeden z okruhů, které si klade za cíl Strategie migrační politiky ČR. Migrace je dynamický fenomén, který klade vysoké nároky na flexibilitu společného azylového systému (Ministerstvo vnitra ČR, 2015). V tomto duchu se také zachoval německý Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky, když dne 25. srpna 2015 suspendoval nařízení Dublin III a rozhodl, že žádosti o azyl syrských uprchlíků nebudou posuzovat podle tohoto nařízení. Se současným prohlášením německé kancléřky Angely Merkelové *Wir schaffen das*, však svým rozhodnutím jenom více podpořil migrační proudy. Německo tímto přístupem otevřelo nejenom svoje hranice, ale i hranice celé Evropy (Murray, Tomský, 2020). Z uvedeného vyplývá, že jednostranné rozhodnutí členského státu Evropské unie může přinejmenším velmi zkomplikovat situaci ostatním členským státům.

Dalším příkladem nejednotnosti evropského azylového systému můžou být bezpečné země původu. Z pohledu řízení o žádostech o mezinárodní ochranu, ale také z pohledu realizace správních či soudních vyhoštění jsou významné dva pojmy, bezpečná země původu a bezpečná třetí země. Oba pojmy jsou ukotveny v zákoně č. 325/1999 Sb., o azylu, kdy v § 2 odst. 1 písm. k) je uvedeno: „*bezpečnou zemí původu je stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště,*

- 1. ve kterém obecně a soustavně nedochází k pronásledování, mučení nebo nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestům a k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu,*
- 2. který jeho občané nebo osoby bez státního občanství neopouštějí z důvodů uvedených v § 12 nebo 14a,*
- 3. který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, včetně norem týkajících se účinných opravných prostředků, a*
- 4. který umožňuje činnost právníkům osobám, které dohlížejí nad stavem dodržování lidských práv,“ (Česko, 1999a, § 2 odst. 1 písm. k)).*

V § 2 odst. 1 písm. l) téhož zákona je pak uvedeno, že „*bezpečnou třetí zemí je stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, ve kterém cizinec pobýval a vytvořil si vazby před vstupem na území a*

- 1. do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy,*
- 2. ve kterém nebude vystaven pronásledování nebo hrozbě vážné újmy a*
- 3. ve kterém je dodržována zásada nenavrácení a zákaz vyhoštění, představuje-li to porušení zákazu mučení a krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení, jak je stanoven mezinárodním právem.“ (Česko, 1999a, § 2 odst. 1 písm. l)).*

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů, pak v § 2 stanoví konkrétní seznam bezpečných zemí původu, mezi které řadí např. Alžírsko, Kosovo, Maroko, Moldavsko či Tunisko. V § 3 je pak uvedeno, že seznam bezpečných třetích zemí Česká republika nestanovuje (Česko, 2015). A právě zde se projevuje jedna z trhlín Společného evropského azylového systému. Neexistuje žádný unijní společný seznam bezpečných zemí původu. Naopak, každý stát si dle vlastních kritérií vytváří seznam bezpečných zemí, což vede k nejednotnosti v rámci Evropské unie. Zatímco např. Sýrie na seznamu Vyhlášky č. 328/2015 Sb. absentuje,

Dánsko již od roku 2019 považuje Damašek a přilehlý region Ríf Damašek za bezpečné. A od března roku 2023 považuje za bezpečné také syrské regiony Tatous a Latakia (Amnesty International, 2023). Takové rozhodnutí má za následek deportaci uprchlíků z Dánska pocházejících z uvedených regionů a současně je oslabována právní jistota uvnitř EU.

Jako problematickou, a to jak z pohledu Evropské unie, tak i z pohledu České republiky lze vnímat také oblast návratové politiky a zpětného přebírání neoprávněně pobývajících osob. Návratovou politiku Evropské unie upravuje **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES, ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí** (Evropská unie, 2008). K uzavírání dohod ve smyslu této směrnice byla zmocněna Komise Evropské unie. Ke dni 16. února 2024 se Evropské unii podařilo uzavřít pouze 17 dohod o zpětném přebírání osob, a to s Albánií, Arménií, Ázerbájdžánem, Bosnou a Hercegovinou, Kapverdami, Gruzii, Hongkongem, Macaem, Moldavskem, Černou Horou, Severní Makedonií, Pákistánem, Ruskem, Srbskem, Srí Lankou, Tureckem a Ukrajinou (Rada EU, 2024a; Evropská unie, 2019). Z uvedeného vyplývá, že Evropská unie nedokázala jako celek uzavřít dohody se státy, jejichž státní příslušníci přicházejí do Evropy nejvíce - Sýrie, Afghánistán, Venezuela, Kolumbie, Bangladéš, Maroko, Egypt (Evropská komise, 2023). Absenci unijních dohod si zpravidla řeší samostatně jednotlivé členské státy formou bilaterálních dohod s příslušnými třetími zeměmi. Realita je pak taková, že zatímco jeden členský stát může předat neoprávněně pobývajícího cizince do příslušného státu, jiný členský stát tak učinit nemůže. Takový cizinec se poté pohybuje bez omezení po celém schengenském prostoru, neboť žádný stát nemá legální důvod pro jeho další omezení osobní svobody.

Z pohledu legální migrace je situace v České republice potažmo v Evropské unii stabilní a jednotná. Nedochozí k výraznějším rozporům v otázkách vízového a bezvízového styku a přístup k občanům třetích zemí je poměrně konstantní. Jiná situace však panuje v přístupu k azylové problematice. Pravidla jsou sice nastavená (Dublin III), avšak nejsou dodržována jednotlivými členskými státy stejně. Množství přicházejících žadatelů o azyl, jejichž nápor nejsou postižené státy schopny samostatně zvládnout, je nutí vybočovat z nastavených mantinelů a tím dochází ke zhroucení celého dublinského systému. Leckdy se jedná o rozhodnutí jednotlivých politiků bez ohledu na názory občanů vlastního státu (Murray, Tomský, 2020). Dokud nebude nalezen konsensus v této oblasti, pak unijní azylová politika fungovat nebude.

5 ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI

V první kapitole teoretické části se diplomová práce věnuje historickým aspektům migrace a teoretickým základům. Teoretické přístupy k migraci reflektují přirozený rozvoj společnosti a začleňují do svých úvah nové aspekty jako je např. mobilita nebo rozmach elektronické komunikace.

Následující kapitola poskytuje ucelený přehled právního ukotvení humanitárního práva, jehož oblast zastřešují dva celosvětově nejvýznamnější dokumenty (Všeobecná deklarace lidských práv a Úmluva o právním postavení uprchlíků). Na jejich základech jsou pak vystavěny mezinárodní, unijní i národní předpisy, které upravují a doplňují dílčí oblasti. Z pohledu teorie lze konstatovat, že migrace (legální i nelegální) je komplexně upravena, problémy v praxi však působí nejednotnost aplikace předpisů v rámci Evropské unie, která má také přímý dopad i na azylové řízení v České republice.

Obdobně jako v oblasti právní je i v oblasti institucionální problematika migrace dobře organizována. Na evropské úrovni jsou zřízeny organizace, které jsou nápomocny národním institucím. V České republice (a nejenom zde) pomáhají při řešení problémů s migrací mnohé neziskové organizace. Za negativum lze považovat neexistenci uceleného národního seznamu neziskových organizací zabývajících se migrací a pomocí uprchlíků.

Čtvrtá kapitola teoretické části úzce navazuje na kapitolu druhou. Jsou zde shrnuty unijní přístupy k azylové a migrační politice, které jsou doplněny příslušnými normativními akty orgánů Evropské unie. Česká republika upravila národní předpisy plně v souladu s unijními a dbá na jejich dodržování. Kontrolní funkci dodržování právních předpisů spadá obecně do kompetence obecných soudů, své nemalé slovo má pak také úřad Veřejného ochránce práv.

Závěrem lze konstatovat, že teoretické i právní základy migrace jsou v České republice nastaveny dobře a v souladu s mezinárodním právem. Je však nutné zlepšit jejich dodržování a vymáhání, a to v celoevropském kontextu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝVOJ A SOUČASNOST MIGRACE V ČR – STATISTICKÉ ÚDAJE

„Sametovou revolucí“ v roce 1989 byl v tehdejší Československu učiněn velký milník ve svobodě cestování. Migrace obyvatelstva byla doposud přísně kontrolována státem, přechod státní hranice byl možný jenom v místech k tomu určených. Mimo tato místa bránil volnému průchodu plot s ostnatým drátem anebo přírodní překážka. Následným politickým vývojem došlo k rozdělení Československa na dva samostatné a suverénní státy. Poté v roce 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie a v roce 2007 se připojila ke státům schengenského prostoru, čímž se radikálně změnila možnost volného pohybu osob přes její hranice. A to jak v kladném slova smyslu – volnost pohybu, tak i v negativním slova smyslu, kdy státní orgány České republiky pozbyly možnosti účinně monitorovat pohyb cizinců na svém území. De facto, překročí-li cizinec vnější hranice schengenského prostoru, může volně cestovat po území všech členských států, aniž by o něm v různých evidencích zůstala nějaká stopa či zmínka. Tato kapitola rozebírá statistické údaje migrace obyvatelstva České republiky v období let 2015 až 2023, v některých případech jsou pro lepší srovnání použity i údaje z roku 2014.

6.1 Legální migrace v ČR v letech 2015-2023

Migrace obyvatel v sobě zahrnuje samozřejmě i přeshraniční pohyb obyvatel České republiky¹, nejen cizinců jako takových. Jak vyplývá z Tabulky 1, evropská migrační krize v roce 2015 neměla na počet obyvatel České republiky, který má již od roku 2014 vzestupnou tendenci, zásadní vliv. Výjimku tvořil rok 2021, ve kterém došlo k poklesu o 185 070 obyvatel. Tato anomálie byla zapříčiněna celosvětovou pandemií koronaviru Covid-19 v letech 2019-2022, zejména pak záporným přirozeným přírůstkem (rozdíl mezi narozenými a zemřelými osobami), který v roce 2021 činil -28 098 obyvatel. Dále se do celkových statistik promítlo snížení počtu občanů EU s přechodným pobytem na území České republiky o více než 27 tis. a v neposlední řadě byly statistiky také ovlivněny zpracováním výsledků sčítání obyvatelstva z roku 2021; předchozí sčítání proběhlo v roce

¹ Dle metodiky ČSÚ platné od 1. května 2004 jsou mezi obyvatele České republiky započítáváni také cizinci s trvalým pobytem, občané třetích zemí s přechodným pobytem na vízum nad 90 dnů anebo s povolením k dlouhodobému pobytu, občané zemí Evropské unie, Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci s přechodným pobytem a také cizinci s platným azylem v České republice. Při získávání relevantních údajů pak ČSÚ vychází zejména ze sčítání lidu, matričních statistik o pohybu obyvatel, statistik narozených a zemřelých a také z údajů Ministerstva vnitra České republiky týkajících se cizinců (Český statistický úřad, 2023).

2011. Pokles obyvatelstva z roku 2021 pak bezprecedentně zvrátil v následujícím roce masivní přísun obyvatel Ukrajiny, kteří prchali před ozbrojeným konfliktem. Více než 600 tisíc Ukrajinců (viz Obrázek 1) hledajících vhodné životní podmínky v České republice má také podíl na celkovém přírůstku obyvatel České republiky, který v roce 2022 činil více než 310 tisíc obyvatel (Český statistický úřad, 2024g; Český statistický úřad, 2024h).

Tabulka 1 Počet obyvatel ČR v letech 2015-2023 (vlastní zpracování)

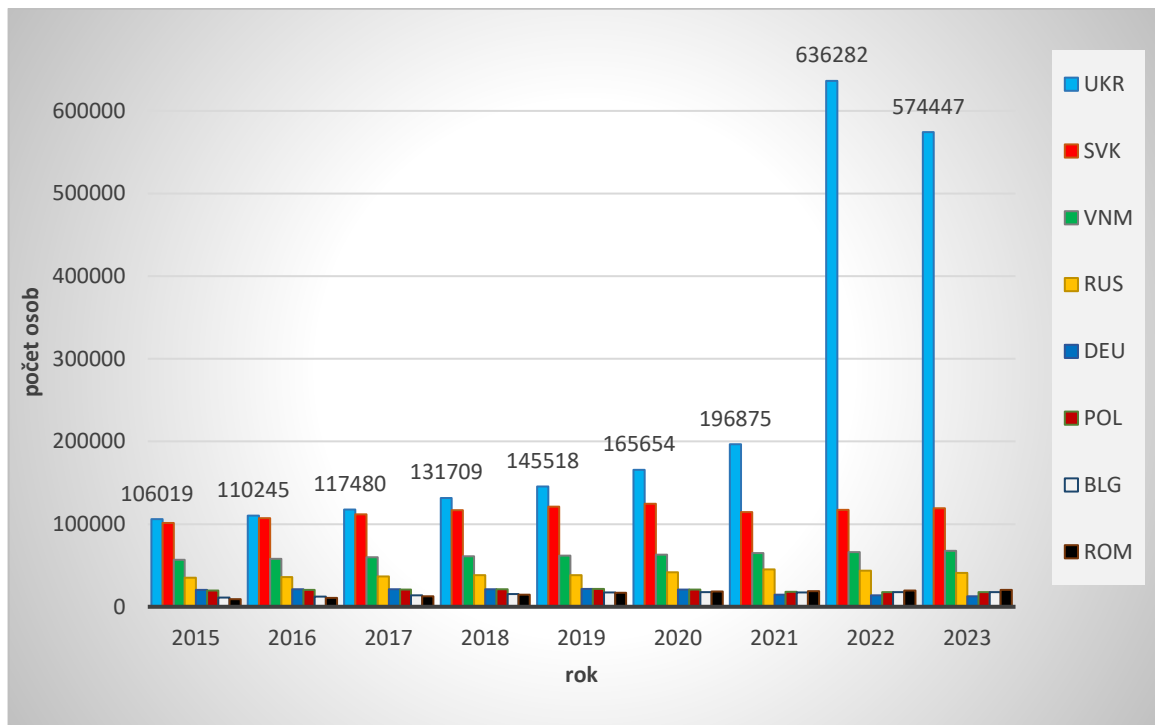
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Obyvatel celkem	10553843	10578820	10610055	10649800	10693939	10701777	10516707	10827529	10900555
Přirozený přírůstek	-409	4913	2962	1116	-131	-19089	-28098	-18920	-21646
Přistěhovalí	34922	37503	45957	58148	65571	55661	69201	349548	141263
Vystěhovalí	18945	14439	17684	19519	21301	28734	19232	19806	46591
Celkový přírůstek	15568	24977	31235	39745	44139	7838	21871	310822	73026

Z hlediska legálně pobývajících cizinců nebyl rok 2015 také nijak významný (Tabulka 2). Vzhledem k předchozímu roku došlo k nárůstu o cca 15,6 tis. (3,46 %) cizinců. V zajímavých souvislostech se jeví rok 2020. V tomto roce skončilo přechodné období vystoupení Velké Británie z Evropské unie, přesto se počet cizinců z Velké Británie s povoleným pobytem v České republice meziročně zvedl o 752 osob (9 %). Dále, ač byl rok 2020 rokem omezení volného cestování z důvodu opatření k potlačení pandemie koronaviru Covid-19, došlo k největšímu procentnímu nárůstu u občanů Turecka (19,8 %) a Indie (18 %) (Český statistický úřad, 2024c).

Tabulka 2 Cizinci s povoleným pobytem v ČR v letech 2014-2023 (vlastní zpracování)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celkem cizinců	451923	467562	496413	526811	566931	595881	634790	660849	1116154	1065740
Trvalý pobyt	251342	261553	273399	282732	290679	300684	309608	321892	334154	349995
Přechodný pobyt občanů EU	113252	120772	129110	136589	145177	152783	149554	122152	120324	--
DP	79863	77850	79227	90251	113793	130100	166570	206708	647181	--
Víza nad 90 dnů	6396	6008	13147	15813	15916	11030	8067	9170	13421	--
Přírůstek oproti předchozímu roku	10387	15639	28851	30398	40120	28950	38909	26059	455305	-50414

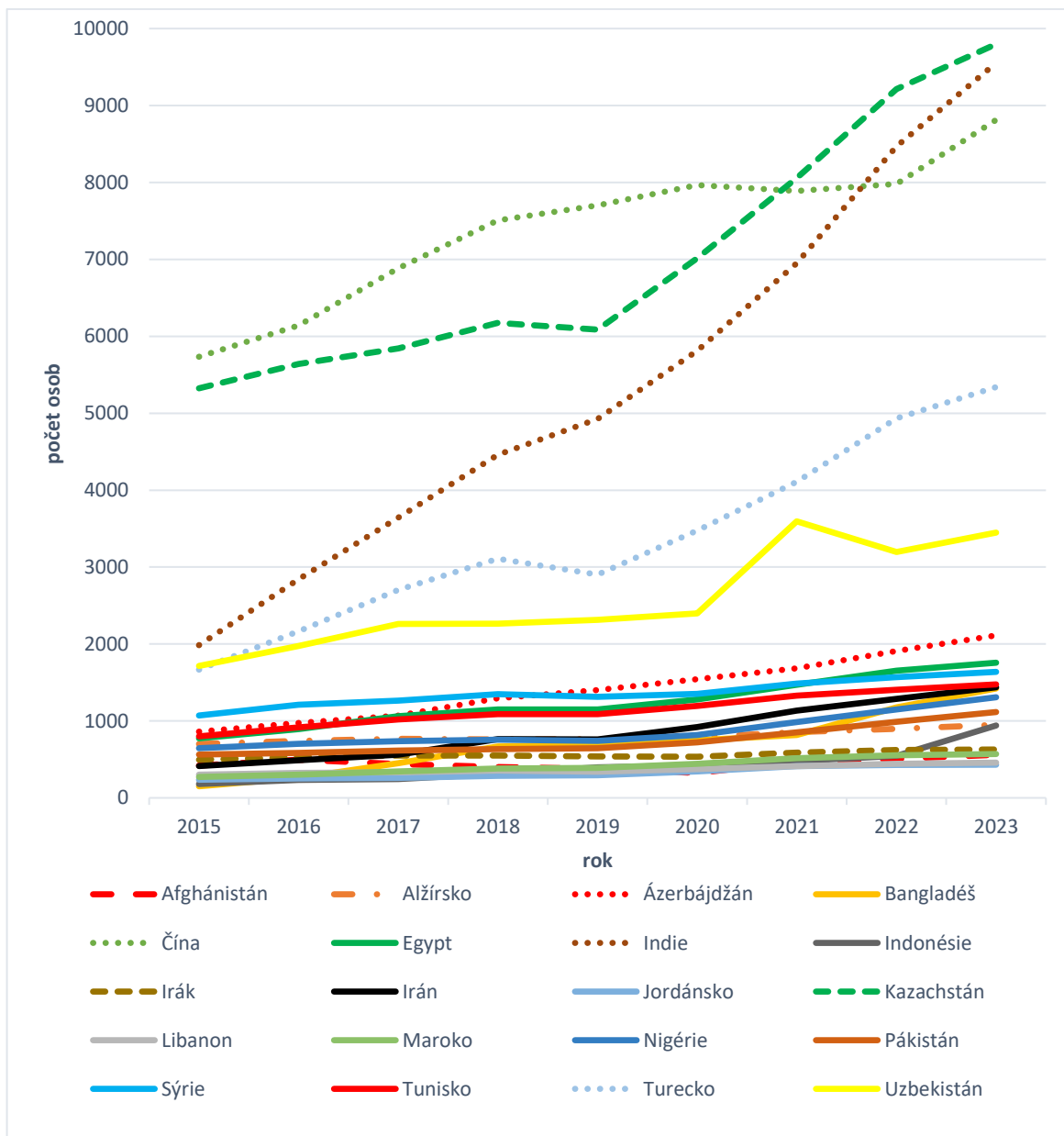
Z Obrázku 1 je zřejmé, že na prvních čtyřech příčkách je situace stabilní. V České republice pobývá s povoleným pobytem nejvíce Ukrajinci, Slováci, Vietnamci a Rusové. Na páté pozici jsou počty víceméně vyrovnané, kdy zpočátku zde bylo o něco více Němců, v roce 2021 je však předstihli Rumuni.

Obrázek 1 TOP 8 státních občanství s povoleným pobytem v ČR (vlastní zpracování)

Obrovský skok nastal v roce 2022, kdy v důsledku vojenského konfliktu na Ukrajině přišlo do České republiky dalších více než 400 tisíc Ukrajinců, kteří tvořili více než 50 % všech cizinců s povoleným pobytem v České republice. V průběhu roku 2023 jich pak přes 60 tisíc povolení k pobytu pozbylo a od roku 2015 tak poprvé došlo k celkovému poklesu cizinců s povoleným pobytem v ČR.

Náboženské vyznání cizinců pobývajících v České republice není nijak evidováno a nejsou k dispozici žádné statistické údaje k těmto cizincům. Níže uvedený Obrázek 2 uvádí počet vybraných cizinců žijících v letech 2015-2023 v České republice (Český statistický úřad, 2024a) a v jejichž rodné zemi žije nejvíce muslimů (World Population Review, 2024). Z obrázku je zřejmé, že z muslimských zemí zde žije nejvíce cizinců z Kazachstánu (9 798), Indie (9 553), Číny (8 813), Turecka (5 340) a Ázerbájdžánu (2 112). Nejvyšší nárůst lze pozorovat u Indů, jejichž počet vzrostl z 1 985 cizinců v roce 2015 na celkových 9 553 cizinců v roce 2023.

Obrázek 2 Odhad muslimů v ČR (vlastní zpracování)

Počty žadatelů hledajících mezinárodní ochranu v České republice v letech 2015 až 2023 kolísaly v rozmezí 1 164 žádostí v roce 2020 až po 1 922 žádostí v roce 2019. Jedná se tak o rozdíly v řádu nižších stovek žádostí. Přestože je tedy rok 2015 uváděn jako rok evropské migrační krize, srovnání počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice v letech 2014–2023 ukazuje, že Česká republika je pouze tranzitní zemí pro migranty (Český statistický úřad, 2024f; Ministerstvo vnitra ČR, 2024h; Eurostat, 2024).

Tabulka 3 Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR/EU (vlastní zpracování)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podaných žádostí o MO v ČR	1156	1525	1478	1451	1701	1922	1164	1412	1694	1425
z toho udělených azylů v ČR	82	71	148	29	47	61	42	191	92	56
z toho udělené dopl. ochr. v ČR	295	399	302	118	118	86	72	120	389	268
z toho řízení zastaveno	25	480	431	728	816	1030	536	549	779	687
Podaných v EU	530600	1216900	1166800	620300	564100	631300	417100	536000	873700	1048900

Jak vyplývá z Tabulky 3, počet žadatelů v České republice se v roce 2015 zvedl proti předchozímu roku o 369 cizinců, což je téměř o 32 %. Naproti tomu žádostí podaných v zemích Evropské unie bylo v roce 2015 o 695 880 více, než v roce předchozím a nárůst tak činil téměř 111 %. V České republice byla v roce 2015 udělena 399 cizincům doplňková ochrana, což je o 104 více než v minulém roce. Nicméně doplňková ochrana je udělována na dobu určitou, přičemž při jejím prodloužení je opětovně zkoumáno, zda žadatel i nadále splňuje podmínky pro její prodloužení (Česko, 1999a), tudíž počet cizinců s udělenou doplňkovou ochranou na území kolísá. V následujících letech pak již docházelo k poklesu nových žádostí, výjimku tvoří opět rok 2022, kdy mezi nejpočetnější žadatele o mezinárodní ochranu patřili Ukrajinci (425 žadatelů), Syřané (344 žadatelů) a Rusové (200 žadatelů) (Český statistický úřad, 2024a).

Novinkou v oblasti migrace je pro Českou republiku udělování institutu dočasné ochrany. Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.2, jeho udělování je podmíněno Směrnicí Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001, která se poprvé od svého přijetí dočkala aktivace dne 4. března 2022 (Evropská unie, 2022). Na jejím základě je v České republice od 21. března 2022 udělován institut dočasné ochrany stáním příslušníkům Ukrajiny v souvislosti s jejím napadením Ruskem. V roce 2022 získalo dočasnou ochranu v České republice 433 540 cizinců, v roce 2023 pak 375 021. Nejedná se však pouze o státní příslušníky Ukrajiny. Dočasnou ochranu mohou získat také např. cizinci, kteří měli před 24. únorem 2022 na území Ukrajiny povolen trvalý pobyt anebo jim tam byla poskytnuta mezinárodní ochrana. Uvedené se vztahuje také na jejich rodinné příslušníky (Evropská unie, 2022; Česko, 2022).

V roce 2022 byl v Evropské unii udělen institut dočasné ochrany celkem 4 960 500 cizincům, z toho nejvíce v Polsku (více než 1,5 mil.), Německu (téměř 1,3 mil.) a České republice (více než 430 tis.). V přepočtu na počet obyvatel jednotlivých států však naše země přijala nejvíce těchto cizinců (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i).

6.2 Nelegální migrace v ČR v letech 2014-2023

Jak již bylo výše uvedeno, Česká republika je součástí schengenského prostoru. Nejprve byly v noci z 20. na 21. prosince 2007 odstraněny kontroly na vnitřních hranicích, tzn. na pozemních hranicích České republiky se sousedními státy a poté dne 30. března 2008 byly zrušeny kontroly na mezinárodních letištích² České republiky týkající se letů uvnitř schengenského prostoru (Machotková, 2024).

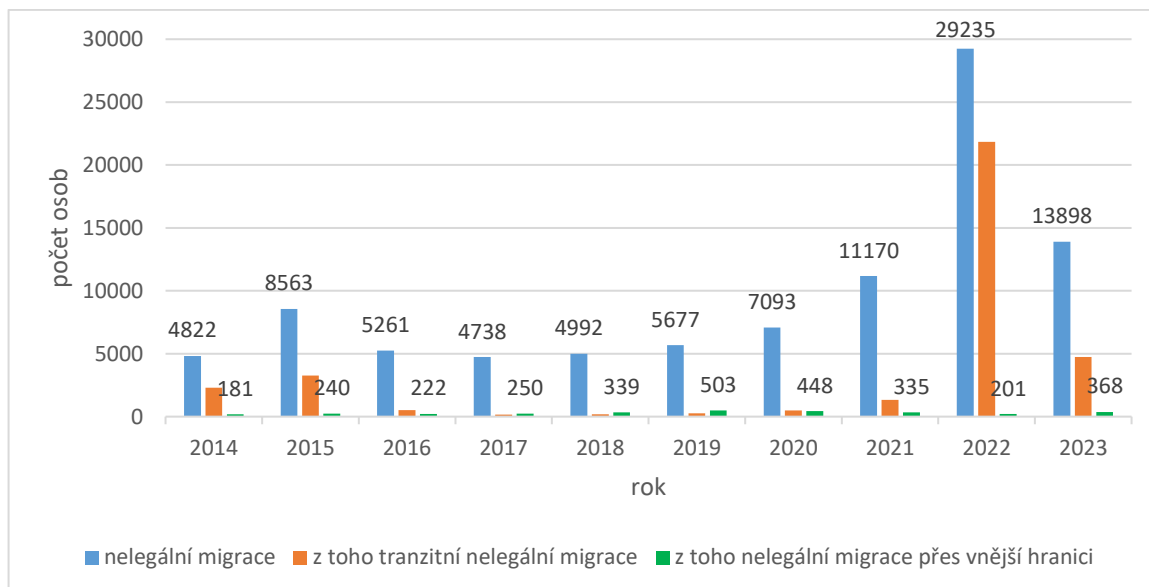
Nelegální migraci dělíme na dvě základní skupiny. První skupinou je nelegální překročení vnější schengenské hranice České republiky, tedy na mezinárodních letištích, a to jak na vstupu, tak i na výstupu. Druhou skupinu tvoří nelegální pobyt cizinců na území České republiky. Pro lepší názornost jsou zde uvedena data i za rok 2014.

6.2.1 Nelegální migrace na vnějších hranicích ČR

Nelegální migraci stejně jako tu legální ovlivnily v letech 2015-2023 čtyři významné události. Nejprve celoevropská migrační vlna v roce 2015, poté v roce 2020 celoevropská pandemie koronaviru Covid-19. Následně opět migrační vlna, která v roce 2022 postihla celou Evropu a dále také invaze Ruska na Ukrajinu v únoru 2022. Na Obrázku 3 jsou uvedeny celkové počty nelegálně pobývajících cizinců na území České republiky a počty cizinců, kteří byli zajištěni na vnější hranici (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i).

V roce 2015 bylo při nelegální migraci přes vnější hranici nejvíce zajištěno státních příslušníků Ruska (47) a Ukrajiny (32). V roce 2021 se pozice na prvních dvou místech vyměnila, nejvíce bylo zajištěno státních příslušníků Ukrajiny (132), Ruska (48) a Velké Británie (33). V roce 2022 všichni předběhli státní příslušníci Gruzie (61), poté následovali občané Ruska (32), Ukrajiny (21) a Velké Británie (14) (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i). V loňském roce zůstaly pozice nezměněny, nejvíce bylo zajištěno občanů Gruzie (73), Ruska (55), Ukrajiny (43) a Velké Británie (22) (Policie ČR, 2024d).

² V České republice se nachází celkem 6 letišť, která provozují veřejnou mezinárodní dopravu: Letiště Václava Havla Praha, Letiště Brno – Tuřany, Letiště Leoše Janáčka Ostrava, Letiště Pardubice, Letiště Karlovy Vary a Letiště Mnichovo Hradiště /s nepravidelným provozem/ (JetBee Czech s.r.o., 2024).

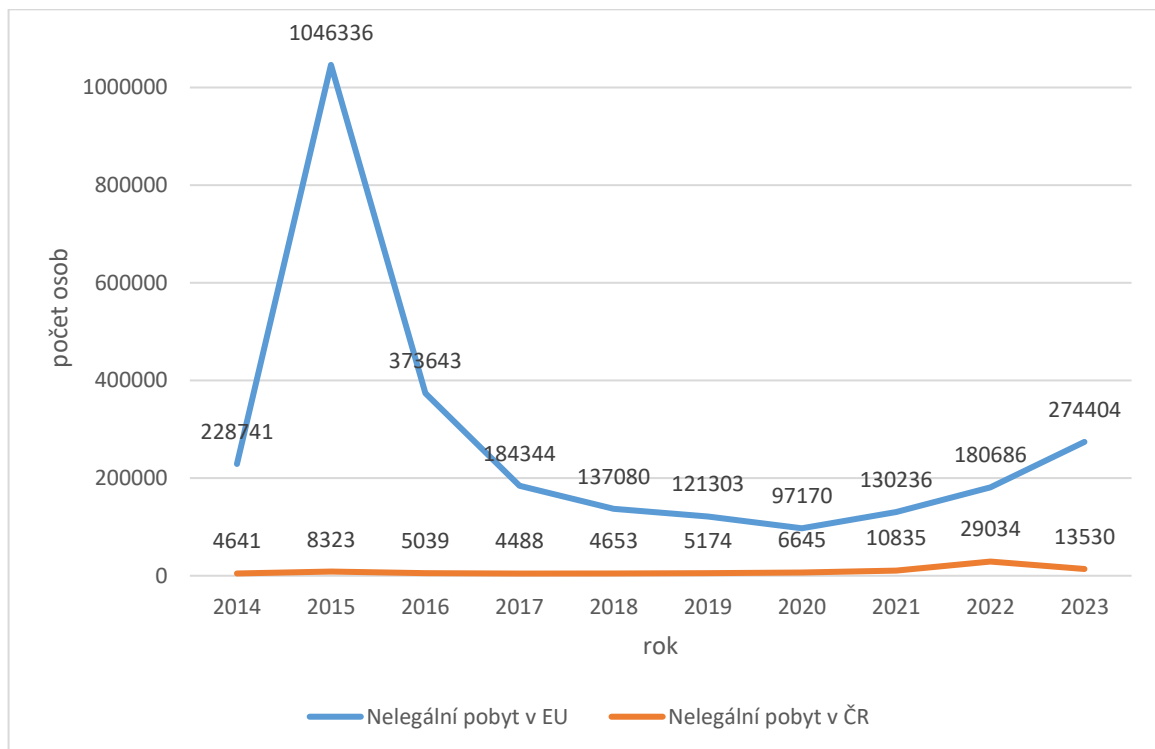
Obrázek 3 Vývoj nelegální migrace v ČR (vlastní zpracování)

Z celkových počtů zajištěných migrantů na vnější hranici vyplývá, že obě evropské migrační vlny neměly pro Českou republiku v případě vnějších hranic významnější dopad. Počet těchto nelegálních migrantů je srovnatelný s okolními lety. Naopak nejvyšší nárůst případů byl v roce 2019, přičemž bylo nejvíce zajištěno státních příslušníků Gruzie (133), Ukrajiny (48) a Albánie (47). Za zvýšením počtu státních příslušníků Gruzie v nelegální situaci na vnější hranici je zavedení bezvízového styku mezi Českou republikou a Gruzii od roku 2017 (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i).

6.2.2 Nelegální pobyt na území ČR

Nelegálním pobytem rozumíme takový pobyt cizince na území České republiky, který je v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o případy, kdy zde cizinci pobývají bez platných víz či oprávnění pobytu, případně po jejich vypršení anebo v rozporu s povoleným účelem pobytu, přičemž územím České republiky se rozumí také tranzitní prostor mezinárodních letišť České republiky (Český statistický úřad, 2014). Gestorem kontroly cizinců je Ředitelství služby cizinecké policie, jejíž příslušníci provádí pobytové kontroly zejména v místech, kde lze pobyt cizinců předpokládat, např. ubytovací zařízení, obchodní domy, nádraží, výrobní podniky, tržiště ale také mezinárodní autobusové spoje a dopravní prostředky všeobecně. Na úseku zaměstnanosti mohou dle § 125 zákona č. 435/2004 Sb. vykonávat kontrolní činnost také příslušníci Celního úřadu a pracovníci Státního úřadu inspekce práce (Česko, 2004, § 125).

Na Obrázku 4 je uvedeno porovnání nelegálního pobytu v Evropské unii a České republice v letech 2014–2023 (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i; Policie ČR, 2024d; Rada EU, 2024b).

Obrázek 4 Nelegální pobyt EU–ČR v letech 2014–2023 (vlastní zpracování)

Z obrázku je zřejmé, že nelegální pobyt cizinců ve státech Evropské unie je řádově vyšší s porovnáním s Českou republikou. Extrémní nárůst oproti jiným letům byl v roce 2015. K výraznému snížení nelegálních pobytů proti předchozímu roku došlo v České republice v roce 2023, zatímco v Evropské unii pokračoval významný vzestup. Tato situace vyplývá ze skutečnosti, že do nelegálního pobytu se řadí také tzv. tranzitní nelegální migrace. Jedná se o migranty, kteří naším územím pouze procházejí, nehledají zde útočiště, jejich cílem jsou jiné evropské státy. Nejvíce nelegálně tranzitujících migrantů přišlo na naše území v roce 2022 ze Sýrie (20 981) a tvořili 93,3 % z celkového počtu tranzitujících nelegálních migrantů. V reakci na tuto vlnu a také v reakci na nedodržování bilaterální dohody mezi Českou republikou a Slovenskem o navracení osob (readmisní dohoda), rozhodla vláda České republiky o dočasném znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích se Slovenskem. Nejprve od 29. září 2022 do 4. února 2023 a poté od 4. října 2023 až do 2. února 2024 (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i). Toto opatření bylo velmi efektivní a přineslo snížení tranzitní nelegální migrace z 21 852 migrantů v roce 2022 na 4 742 migrantů v roce 2023 (Policie ČR, 2024d).

V Tabulce 4 je uvedeno 5 států, jejichž státní příslušníci se v příslušném roce dopustili nejčastěji nelegální migrace (Český statistický úřad, 2024b; Policie ČR, 2024d). V případě Sýrie se zpravidla jedná o tranzitní nelegální migraci.

Tabulka 4 TOP 5 státních příslušností nelegální migrace 2015-2023 (vlastní zpracování)

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sýrie 2016	Ukrajina 1552	Ukrajina 1510	Ukrajina 1470	Ukrajina 1456	Ukrajina 3242	Ukrajina 5844	Sýrie 20980	Sýrie 4225
Ukrajina 1224	Rusko 402	Rusko 312	Moldavsko 567	Moldavsko 825	Moldavsko 992	Moldavsko 1548	Ukrajina 2829	Ukrajina 3480
Kuvajť 588	Kuvajť 336	Vietnam 291	Vietnam 312	Vietnam 353	Vietnam 231	Afghánistán 529	Moldavsko 1005	Moldavsko 1676
Afghánistán 583	Vietnam 269	Uzbekistán 263	Rusko 273	Rusko 237	Gruzie 187	Sýrie 428	Turecko 767	Turecko 838
Irák 403	Afghánistán 155	Moldavsko 262	Uzbekistán 157	Uzbekistán 199	Rusko 170	Vietnam 309	Vietnam 386	Gruzie 534

V případě Ukrajiny a Moldavska se zpravidla jedná o porušení bezvízového styku obou států s Českou republikou. Tito cizinci jsou oprávněni pobývat na území schengenského prostoru s platným cestovním dokladem opatřeným biometrickými prvky maximálně po dobu 90 dnů ve 180denním sledovaném období. Po uplynutí této lhůty jsou povinni schengenský prostor opustit. Tuto povinnost však nedodržují a riskují tak v případě odhalení správního řízení s následným udělením správního vyhoštění z území České republiky (Evropská unie, 2018b).

6.2.3 Napomáhání k nelegální migraci

S ochranou státních hranic a nelegální migrací je také přímo spojeno několik trestných činů, které postihuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“).

Obchodování s lidmi podle § 168 TZ – dle Zprávy o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2022 (pozn.: rok 2023 není ještě k dispozici), kterou vydal Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky, bylo v roce 2022 registrováno 18 těchto trestných činů. Toto množství nijak nevybočuje, neboť mezi lety 2015–2022 bylo každoročně evidováno 13 až 22 těchto trestných činů. Nejčastější formou páchaní je prostituce a pracovní vykořisťování (Ministerstvo vnitra 2023c). Ačkoli se jedná o společensky nepřijatelné jednání, lze konstatovat, že migrace jako taková neovlivňuje množství těchto činů. Je to dáno i preventivními a osvětovými opatřeními, která realizují státní orgány i nejrůznější neziskové organizace. Také díky těmto programům získala Česká republika ve Zprávě o stavu obchodování s lidmi 2023, kterou vydalo Ministerstvo zahraničí

USA prestižní umístění v Úrovní 1, jako země plně splňující standardy pro eliminaci obchodování s lidmi. Pro srovnání lze uvést, že např. státy jako Polsko, Slovensko, Maďarsko ale i Slovinsko či Švýcarsko jsou řazeny do Úrovně 2 (Policie ČR, 2024c; U. S. Department of State, 2024).

Neoprávněné zaměstnávání cizinců podle § 342 TZ – Výkon nelegálního zaměstnávání je stále aktuálním problémem. Ze statistik Státního úřadu inspekce práce vyplývá, že v roce 2023 bylo odhaleno celkem 2 801 nelegálně zaměstnaných cizinců, za což byly zaměstnavatelům uloženy pokuty v souhrnné výši 366 704 500,- Kč (SÚIP, 2024b). Pro srovnání v roce 2015 to bylo 3 065 nelegálně zaměstnaných cizinců a zaměstnavatelům byly uloženy pokuty v celkové výši 82 016 000,- Kč (SÚIP, 2016). Z pohledu trestního práva je však postihování nelegálního zaměstnávání problematičtější. Prokazování skutku samotným zaměstnavatelům je obtížné, neboť to často bývají cizinci, kteří se na území České republiky zdržují pouze jako turisté a často také proti nim odmítají svědčit sami zaměstnaní cizinci. Také se jeví jako problematické prokazování většího rozsahu, tj. četnosti útoků a v této souvislosti také nejednotnost soudní praxe (Pastorek, 2022).

Násilné překročení státní hranice podle § 339 TZ, **Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice** podle § 340 TZ, **Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky** podle § 341 TZ a **Porušení předpisů o mezinárodních letech** podle § 343 TZ. Tyto čtyři trestné činy jsou v policejních statistikách uváděny společně pod jednou položkou. Nejčastěji se jedná o napomáhání ve formě převaděčství, účelových sňatků, soužití či otcovství. Tabulka 5 uvádí celkový počet stíhaných osob za uvedené trestné činy s uvedením podílu občanů České republiky a cizinců (Policie ČR, 2024a).

Tabulka 5 Trestně stíháno osob (§§ 339, 340, 341 a 343 TZ) (vlastní zpracování)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celkem stíháno osob	162	48	48	34	57	59	52	277	357
z toho občané ČR	49	18	27	12	20	26	19	37	72
z toho cizinci	113	30	21	22	37	33	33	238	285

Porovnání s Obrázkem 4 vede v tomto případě k jednoznačnému závěru, že zvýšení nelegální migrace v letech 2015, 2022 a 2023 vedlo i ke zvýšení trestné činnosti páchané

v přímé souvislosti s ochranou státních hranic. V roce 2023 se této trestné činnosti dopustili nejčastěji Ukrajinci (115), Češi (46) a Syřané (42). V prvních dvou případech byla motivem příležitost snadného obohacení, mnozí řidiči Ukrajinci vozili pravidelně své krajany ze svého domovského státu do České republiky a zpět a při té příležitosti vzali s sebou také migranty směřující většinou z Maďarska přes Slovensko a Českou republiku do Německa. Češi pro změnu mylně předpokládali, že se policisté při hraničních kontrolách zaměřují spíše na vozidla s cizími registračními značkami. Syrské státní příslušníky motivovala rodinná a národnostní sounáležitost, mnoho z těchto převaděčů mělo povolený pobyt v Německu (Policie ČR, 2024d).

Ze statistických dat uvedených v šesté kapitole vyplývá, že Česká republika je pro migrující nelegální cizince pouze tranzitní zemí. Výjimku tvoří pouze Ukrajinci, kteří zde od roku 2022 hledají svůj životní prostor. Je to však logické a přirozené, neboť jsme si blízcí jazykově i kulturně a ukrajinští dělníci tvoří již dlouhá léta početnou část zaměstnávaných cizinců na našem území.

Vzhledem k poloze České republiky dochází k nelegální migraci převážně na vnitřních hranicích, neboť ty vnější jsou tvořeny pouze mezinárodními letišti na území České republiky. Paradoxním se jeví fakt, že v období let 2016 až 2019, kdy byla nelegální migrace na nižších úrovních, dosahovaly počty nelegálních migrantů na vnější hranici vyšších počtů než v letech, kdy byla nelegální migrace nejsilnější. V celoevropském měřítku byl ve sledovaném období nejvýznamnější rok 2015, kdy v Evropské unii bylo zjištěno více než milion nelegálních cizinců. V České republice byl nárůst nelegální migrace proti roku předchozímu také znatelný, ale činil „pouze“ přibližně 79 %, kdežto v unii se jednalo o zvýšení přibližně 357 %. Jiná situace byla v roce 2022. V ČR činil nárůst 168 % a v unii cca 39 %. Odlišné však bylo složení migrantů, kdy v roce 2022 se jednalo převážně o uprchlíky z Ukrajiny a mezi veřejností převládala vlna solidarity, která však již postupně vyprchává.

7 ZPŮSOBY ŘEŠENÍ NELEGÁLNÍHO POBYTU CIZINCŮ

Jak již bylo zmíněno ve čtvrté kapitole, součástí azylové a migrační politiky České republiky je i zpětné přebírání nelegálně pobývajících cizinců, tzv. návratová (readmisní) politika. Nelegálně pobývajícím cizincem se může vrátit zpět do své země buď dobrovolně, nebo nuceně.

7.1 Dobrovolné návraty

Dobrovolné návraty cizinců realizují v České republice celkem 3 instituce podle toho, do jakého okruhu nelegálně pobývajících osob cizinec spadá.

Odbor azylové a migrační politiky (OAMP) realizuje dobrovolné návraty ve smyslu ust. § 123a zákona č. 326/1999 Sb., tedy zejména pro cizince, jimž bylo vydáno rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo rozhodnutí o správním vyhoštění a současně jim byla stanovena doba k vycestování z území (Česko, 1999b). Výhodou tohoto řešení je rychlost a důstojnost návratu. Cizince při návratu nedoprovází žádný policista, cestuje sám jako turista. V případě nedostatku finančních prostředků lze cizinci nezbytně nutné výdaje poskytnout, cizinec je však povinen uhradit dodatečně přepravní náklady v poloviční výši (Česko, 1999b; Ministerstvo vnitra ČR, 2024a).

Správa uprchlických zařízení (SUZ) realizuje dobrovolné návraty na základě ust. § 54a zákona č. 325/1999 Sb., pomoc je tedy poskytována zejména cizincům, kteří vzali zpět svou žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice anebo těm, kterým mezinárodní ochrana zanikla (Česko, 1999a). Po dobu vyřizování potřebných formalit nabízí SUZ cizincům možnost ubytování i např. pomoc s vyřizováním cestovního dokladu, který žadatelé o mezinárodní ochranu velmi často nemají. Stejně jako v předchozím případě i zde cestuje cizinec sám (SUZ, 2017b).

Třetí institucí v oblasti dobrovolných návratů je **Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)**. Ta nabízí všem cizincům své služby např. ve formě asistence při získávání cestovního dokladu, komunikaci s příslušnými zastupitelskými úřady či využití výrazných slev, které na základě smluv uzavřených s leteckými společnostmi IOM poskytuje (Schroth, 2008).

Počet realizací dobrovolných návratů za jednotlivé instituce je zobrazen v Tabulce 6 (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i).

Tabulka 6 Realizace dobrovolných návratů 2015-2023 (vlastní zpracování)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Celkem	377	331	793	529	487	1060	513	668	--
OAMP	147	174	439	431	338	687	361	392	654
SUZ	110	64	84	98	88	36	19	14	20
IOM	120	93	270	0	61	337	133	262	--

* Pozn.: údaje za rok 2023 nejsou k dispozici

Institut dobrovolných návratů je výhodný i Českou republiku. Jedná o rychlé řešení, které eliminuje případné další náklady spojené s případnými represivními opatřeními vůči nelegálně pobývajícím cizincům. Ti mohou naopak využít toho, že se do své domovské země vrací jako běžní turisté a nikdo nezná jejich pravý účel pobytu v zahraničí, snižuje se tím tedy riziko, že budou následně perzekvováni.

7.2 Nucené návraty

K institutu nucených návratů se přistupuje v případech, kdy cizinec nevyužil návratu dobrovolného anebo neskýtá záruky, že by území České republiky opustil za podmínek, jež mu byly příslušnými orgány stanoveny. V zásadě se jedná o tři druhy rozhodnutí, jimiž je cizincům uložena povinnost vycestovat. První dvě, Rozhodnutí o povinnosti opustit území a Rozhodnutí o správním vyhoštění vydávají orgány Služby cizinecké policie podle zákona č. 326/1999 Sb. Obě rozhodnutí jsou administrativním opatřením vůči nelegálnímu pobytu cizinců. Třetím typem vydávaných rozhodnutí jsou rozsudky soudů o trestu vyhoštění. Jedná se o druh trestu podle zákona č. 40/2009 Sb., který může být uložen pachateli, jenž není občanem České republiky (Česko, 2009).

7.2.1 Rozhodnutí o povinnosti opustit území

Rozhodnutí o povinnosti opustit území patří mezi nejmírnější represivní opatření. Vydáním rozhodnutí je nelegálně pobývajícimu cizinci stanovena povinnost opustit území v dané lhůtě. Jiné negativní důsledky toto rozhodnutí pro cizince nemá. Po vykonání uložené povinnosti se cizinec může vrátit do České republiky, samozřejmě za předpokladu, že si vyřídí potřebné formality, aby jeho následný pobyt byl již legální. Oficiální název tohoto vydávaného rozhodnutí zní *“Rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo území členských států Evropské unie, Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace.”* (Česko, 1999b, §50a).

Zákon č. 326/1999 Sb. tedy stanovuje dva okruhy územní působnosti, na které má vydané rozhodnutí dopad. V prvním případě, podle ust. § 50a odst. 1 z. č. 326/1999 Sb. se územím rozumí pouze území České republiky a povinnost vycestovat se ukládá např. cizincům, kteří jsou držiteli platného oprávnění vydaného jiným členským státem Evropské unie. V praxi to může být např. případ, kdy státní příslušník Egypta disponuje pouze Povolením k pobytu v Německu za účelem žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Ve druhém případě, podle ust. § 50a odst. 2 z. č. 326/1999 Sb. se územím rozumí území členských států Evropské unie rozšířené o smluvní státy schengenského prostoru, které nejsou členy Evropské unie. Ukládá se např. cizincům, kterým bylo zastaveno řízení o udělení mezinárodní ochrany, ukončeno poskytování mezinárodní ochrany anebo cizincům, u nichž nebyly shledány důvody pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění (Česko, 1999b, §50a).

V obou případech má cizinec povinnost opustit území České republiky a musí odcestovat do státu, kde bude mít pobyt legální. K tomuto účelu je cizincům vydáván tzv. výjezdní příkaz dle ust. § 50 téhož zákona, s dobou platnosti v rozmezí 7 až 30 dnů. Počet dnů záleží na správním uvážení vydávajícího orgánu a na konkrétní situaci jednotlivého cizince. Výjezdní příkaz má formu štítku a cizinci je vyznačen (vlepen) do cestovního dokladu, pokud jej nevlastní tak na tzv. hraniční průvodku³. Úskalím tohoto řešení je, že udělený výjezdní příkaz legalizuje cizinci pobyt po vyznačenou dobu jenom na území České republiky. Cizinec by se v ilustrovaném případě měl vrátit do Portugalska letecky, aby se vyhnul dalšímu nelegálnímu pobytu ve státech, kterými by projížděl zpět do Portugalska. V praxi se tak však neděje a cizinci, kteří již jedním členským státem Evropské unie byli za svůj nelegální pobyt v jiném státě řešeni rozhodnutím o povinnosti opustit území, bývají ze strany kontrolních orgánů při průjezdu cizím územím tolerováni.

7.2.2 Rozhodnutí o správním vyhoštění

Zatímco předchozí rozhodnutí je svým dopadem do soukromého života cizinců velmi mírné, pak Rozhodnutí o správním vyhoštění má na cizince výrazný dopad. Vydáním takového rozhodnutí je cizincům zakázán vstup a pobyt na území všech členských států Evropské unie rozšířené o území dalších 4 států schengenského prostoru (Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko). Dle závažnosti protiprávního jednání může činit doba, po kterou cizinci nelze umožnit vstup na území těchto států, až 10 let. Minimální doba stanovena není, dle ustálené

³ Hraniční průvodka – jedná se o tiskopis formátu A5, vydává jej orgány Služby cizinecké policie. Obsah všech náležitostí, které hraniční průvodka obsahuje je uveden v ust. § 14 zákona č. 326/1999 Sb. (Česko, 1999b)

praxe se uděluje nejméně v rádech jednotek měsíců, přičemž se zaokrouhluje na celé měsíce či roky. Ačkoli se tedy jedná „pouze“ o administrativní opatření, regulující nelegální migraci na území České republiky, je svým způsobem přísnější než rozsudek soudu o vyhoštění, neboť ten zakazuje vstup pouze na území České republiky. Správní vyhoštění lze při splnění zákonných kritérií uložit jak cizincům pobývajícím na území České republiky na základě přechodného pobytu, tak i pobytu trvalého. Zákon také připouští vydání takového rozhodnutí i občanu Evropské unie, např. v případě, že ohrožuje bezpečnost České republiky anebo narušuje veřejný pořádek závažným způsobem. V některých případech však pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění nemusí být vykonatelné. Tato situace nastává v případech, které předvídá ust. § 179 zákona č. 326/1999 Sb. Jde o tzv. důvody znemožňující vycestování. Tedy o případy, kdy vycestováním do domovského státu by cizinci hrozilo skutečné nebezpečí, např. v podobě smrti, mučení nebo nelidského zacházení. Policie je povinna si v rámci řízení o správním vyhoštění vyžádat závazné stanovisko, zda je vycestování cizince možné (podle ust. § 120a zákona č. 326/1999 Sb.). Výjimku tvoří např. případy, kdy se jedná o občana Evropské unie anebo cizince, který pochází z bezpečné země původu a v řízení neuvedl žádné skutečnosti o hrozícím nebezpečí. Závazné stanovisko vydává Odbor azylové a migrační politiky MV ČR. Není-li podle tohoto stanoviska vycestování cizince možné, uvede policie tuto skutečnost do rozhodnutí o správním vyhoštění. Cizinci následně udělí OAMP vízum za účelem strpění pobytu na území České republiky. Zda důvody znemožňující vycestování stále trvají, zkoumá policie nejméně 1x ročně. Jakmile důvody znemožňující vycestování cizince pominou, policie novým rozhodnutím stanoví již pouze dobu k vycestování. Důvody znemožňující vycestování se zkoumají u každého vyhošťovaného cizince individuálně. Výjimku v současné době tvoří např. státní příslušníci Sýrie a Ukrajiny, v jejichž případě vydal OAMP univerzální závazné stanovisko, ve kterém je konstatováno, že jejich vycestování není možné z důvodu ozbrojeného konfliktu na území domovského státu (Česko, 1999b).

7.2.3 Trest vyhoštění

Trest vyhoštění je jeden z druhů trestů, ukládaný soudy cizincům za spáchání trestného činu. Lze jej uložit samostatně nebo i současně s jiným trestem. Doba může být stanovena v rozmezí od 1 do 10 let, případně na dobu neurčitou (Česko, 2009). Platné právní předpisy nezakazují udělit současně trest vyhoštění a správní vyhoštění. V praxi tak běžně dochází k případům, kdy soud vydá cizinci rozsudek o vyhoštění na dobu např. 6 měsíců a cizinecká policie mu následně ještě vydá za porušení pobytového režimu rozhodnutí o správním

vyhoštění v délce 12 měsíců. Lhůty těchto dvou rozhodnutí pak běží souběžně, nezávisle na sobě.

7.2.4 Zajištění cizince do ZZC

Zkratkou ZZC jsou označována Zařízení pro zajištění cizinců, které mimo dalších objektů provozuje Správa uprchlických zařízení MV ČR. V praxi se lze setkat s označením „záchytné zařízení“, „uprchlický tábor“ či „detence“. V České republice jsou tři taková zařízení, v Balkové, Bělé-Jezové a ve Vyšních Lhotách, celková kapacita zařízení byla k 31. prosinci 2022 celkem 1 043 lůžek. Zařízení jsou rozdělena na dvě části, s mírným a s přísným režimem zajištění. Vnitřní ostrahu v těchto zařízeních zajišťují sjednané bezpečnostní agentury (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i; SUZ, 2017). Do těchto zařízení lze umístit cizince, kteří jsou zajištěni dle zákona č. 326/1999 Sb. buď za účelem realizace správního vyhoštění, za účelem vycestování anebo za účelem předání cizince nebo jeho průvozu. Příslušné rozhodnutí o zajištění vydávají orgány Ředitelství služby cizinecké policie. Účelem zajištění je zabránit cizinci, který se na území České republiky nachází v nelegální situaci, v dalším volném pohybu a úspěšně realizovat jeho nedobrovolný návrat do domovského státu (Česko, 1999b).

7.2.5 Readmisní smlouvy

Readmisní smlouvy či dohody jsou nedílnou součástí migrační politiky České republiky i Evropské unie. Jejich smyslem je úprava podmínek, za jakých se mezi jednotlivými smluvními státy budou předávat a přebírat jednak občané daných států a jednak cizinci, kteří se na území smluvních států nacházejí v nelegálním postavení. Výsledkem je zrychlení a usnadnění samotné předávací procedury, která sestává ze tří základních kroků: ověření totožnosti předávané osoby, prokázání vstupu na území, předání. V některých případech je vyžadováno také zajištění vydání cestovního dokladu. Readmisní smlouvy závazné pro Českou republiku lze rozdělit na unijní a národní. Unijní smlouvy jsou takové, které s příslušnými státy uzavřela Komise Evropské unie, aktuálně se jedná o 17 dohod. Národní smlouvy jsou ty, jež uzavřela samotná Česká republika. V současnosti má Česká republika bilaterální smlouvy uzavřeny s Arménií, Bulharskem, Chorvatskem, Kanadou, Kazachstánem, Kosovem, Maďarskem, Moldávií, Mongolskem, Německem, Polskem, Rakouskem, Rumunskem, Slovenskem, Slovinskem, Švýcarskem a Vietnamem (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i; Holá, 2010).

Stěžejní počty realizovaných dobrovolných návratů jsou tvořeny těmi, které realizuje OAMP podle zákona č. 326/1999 Sb. Z Tabulky 6 je zřejmý skokový nárůst proti předchozímu roku v letech 2017 (o cca 152 %), 2020 (o cca 103 %) a 2023 (o téměř 67 %). To však nijak neodpovídá nelegální migraci, která dle Tabulky 7 v roce 2017 meziročně klesla téměř o 10 %, v roce 2020 vzrostla o téměř 25 % a v roce 2023 opět meziročně klesla dokonce o přibližně 52 % (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i).

V tabulce 7 jsou přehledně uvedeny počty realizací jednotlivých druhů nucených návratů za příslušný kalendářní rok. V případě institutu rozhodnutí o povinnosti opustit území je zřejmý zvýšený počet vydaných rozhodnutí v roce 2015. V dalších letech se počty vydaných rozhodnutí pohybují od 725 do 1 105. Z hlediska vývoje nelegální migrace nemá tato zásadnější vliv na tento druh rozhodnutí. Extrém je zřejmý zejména v roce 2022, kdy došlo k nárůstu nelegální migrace oproti předchozímu roku téměř o 162 %, avšak paradoxně počet vydaných rozhodnutí o povinnosti opustit území klesl o přibližně 13 %.

Obdobná je situace i v případech vydávání rozhodnutí o správním vyhoštění. Zde je od roku 2015 možné konstatovat vzestupnou tendenci až do roku 2020. V tomto roce došlo opět ke zvýšení nelegální migrace téměř o 25 % proti roku předchozímu, avšak počet vydaných rozhodnutí klesl téměř o 10 %. Ještě extrémnější případ nastal v roce 2021, kdy nelegální migrace vzrostla asi o 57 %, ale počet vydaných rozhodnutí naopak klesl téměř o 22 %. Vysvětlení je třeba hledat ve skladbě cizinců. Např. v roce 2022 bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění nejvíce státním příslušníkům Ukrajiny (1 960 cizinců), Sýrie (1 382 cizinců) a Moldavska (991 cizinců). V případě Ukrajinců a Moldavanů se jedná o cizince, kteří na území České republiky jezdí pravidelně již mnoho let především za prací a počty jednotlivců v nelegálním postavení se z dlouhodobého hlediska víceméně ustálily (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i; Policie ČR, 2024d).

V případě udělování trestu vyhoštění je situace ještě více nelogická. V letech 2017-2019, kdy byl počet nelegálních cizinců nejnižší, bylo uděleno více soudních vyhoštění než v letech ostatních. Také u tohoto institutu se celkové počty během let nijak zásadně neodchylují, i když by se to vzhledem k jednotlivým migračním vlnám dalo očekávat (Český statistický úřad, 2024b).

Tabulka 7 Počty jednotlivých realizací nucených návratů (vlastní zpracování)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Rozhodnutí o povinnosti opustit území	2630	818	725	794	893	883	1105	956	--
Rozhodnutí o správním vyhoštění	3009	3539	5119	5713	7067	6385	4987	6449	5240
Trest vyhoštění	1013	1278	1613	1722	1746	1234	1288	1185	--
Zajištění do ZZC	3121	612	648	704	738	1203	1179	2669	1129
Nelegální migrace	8563	5261	4738	4992	5677	7093	11170	29235	13898

* Úplné údaje za rok 2023 nejsou k dispozici

V následující Tabulce 8 jsou uvedeny počty osob, které byly předány nebo převzaty v rámci realizace readmisních dohod. Údaje za rok 2023 nejsou k dispozici.

Tabulka 8 Osoby vrácené/převzaté v rámci readmisních dohod (vlastní zpracování)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celkem převzato do ČR	260	230	486	783	941	631	363	2111
z AUT	2	1	4	3	12	8	5	7
z DEU	198	214	458	759	920	620	351	2102
z POL	52	15	24	21	9	3	7	2
ze SVK	8	0	0	0	0	0	0	0
z jiného státu	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem předáno z ČR	1428	168	144	116	164	91	64	1129
do AUT	1078	55	27	20	27	20	4	38
do DEU	52	69	66	52	61	22	19	25
do POL	8	17	18	9	0	4	2	5
na SVK	258	10	15	24	56	33	21	1042
do jiného státu	32	17	18	11	20	12	18	19

Zajímavostí je, že v letech 2015-2022 nebyla do České republiky předána žádná osoba z sousedního státu. Nejvíce osob bylo do České republiky předáno v roce 2022 a to z Německa. Z České republiky bylo předáno nejvíce osob v roce 2015 do Rakouska a v roce 2022 na Slovensko. Tyto údaje plně odrážejí realitu, když při migrační vlně v roce 2015 na naše území proudilo nejvíce migrantů právě z Rakouska a v roce 2022 ze Slovenska (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i).

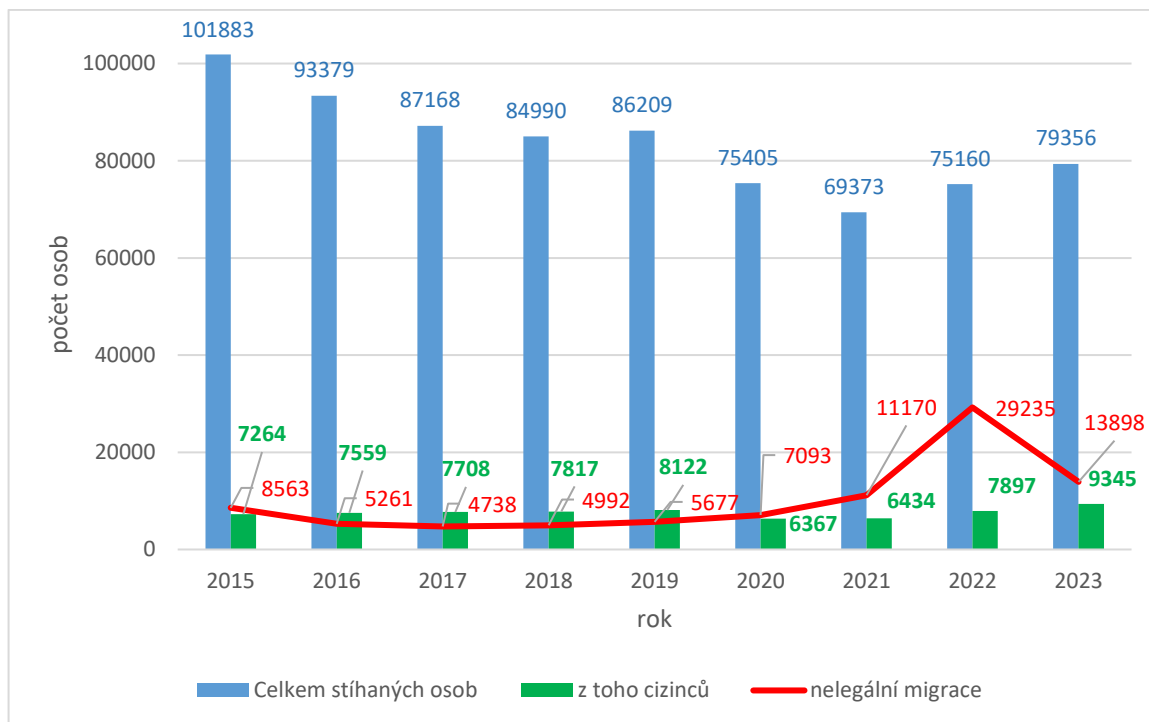
8 RIZIKA MIGRACE A JEJICH VLIV NA BEZPEČNOST ČR

Cílem této práce je posouzení rizik nelegální migrace na bezpečnost České republiky a její občany. Nelegální migraci jako takovou považuje za hrozbu i Bezpečnostní strategie České republiky 2023 (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023a). Dále se práce věnuje následkům nelegální migrace. Podle výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu Akademie věd České republiky, který proběhl na konci roku 2023, považuje uprchlíky jako velkou bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku celkem 57 % respondentů a mezinárodní organizovaný zločin 49 % respondentů. Výzkumu se zúčastnilo 913 respondentů (Čadová, 2024). Přestože tedy není počet uprchlíků v České republice nijak enormní, budí v řadách obyvatel obavy.

8.1 Riziko páčání trestné činnosti

Pro následné posouzení rizik migrace je vhodné uvést celkové údaje k trestné činnosti páchané cizinci na území České republiky (Obrázek 5). Od roku 2015 má spáchaná trestná činnost, resp. počet stíhaných osob sestupnou tendenci. Znatelný pokles v letech 2020 a 2021 lze přisuzovat ochranným opatřením přijatých v rámci pandemie koronaviru Covid-19, zejména omezené možnosti volného cestování. Po otevření hranic se počet stíhaných osob opět zvedl, nicméně stále zůstává nižší než v roce 2019 a letech předchozích. Zajímavé údaje přináší rok 2022. V tomto roce bylo trestně stíháno 75 160 osob, což je obdobné množství jako v roce 2020 (75 405 osob). Ovšem počet nelegálních migrantů v roce 2022 činil rekordních 29 235 oproti „pouhým“ 7 093 v roce 2020. Ze statistických údajů lze tedy vyvodit závěr, že ve sledovaném období neměla nelegální migrace zásadní vliv na páčání trestné činnosti v České republice (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i).

Z Obrázku 5 dále vyplývá, že v roce 2023 se počet stíhaných osob opět zvedl o 4 196 osob (téměř 6 %) proti roku předchozímu. Zde je však potřeba vzít do úvahy údaje o počtu stíhaných cizinců a jejich státní příslušnosti. Ačkoli počet stíhaných cizinců byl v roce 2023 nejvyšší ve sledovaném období (9 345 osob) a proti roku předchozímu se zvedl o 1 448 osob (cca 18 %), pak nelegální migrace byla v roce 2023 o cca 52 % nižší než v roce předchozím.

Obrázek 5 Vývoj trestné činnosti cizinců (vlastní zpracování)

Vysvětlení poskytuje Tabulka 9, z níž vyplývá, že ve sledovaném období se trestné činnosti na území České republiky dopouštěli nejčastěji občané Slovenska následovaní občany Ukrajiny. V roce 2023 se však na první místo dostali Ukrajinci, přičemž jich bylo o 1 119 více než v roce předchozím. U Slováků je počet shodný jako v roce 2022 tedy 2 465 osob (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i).

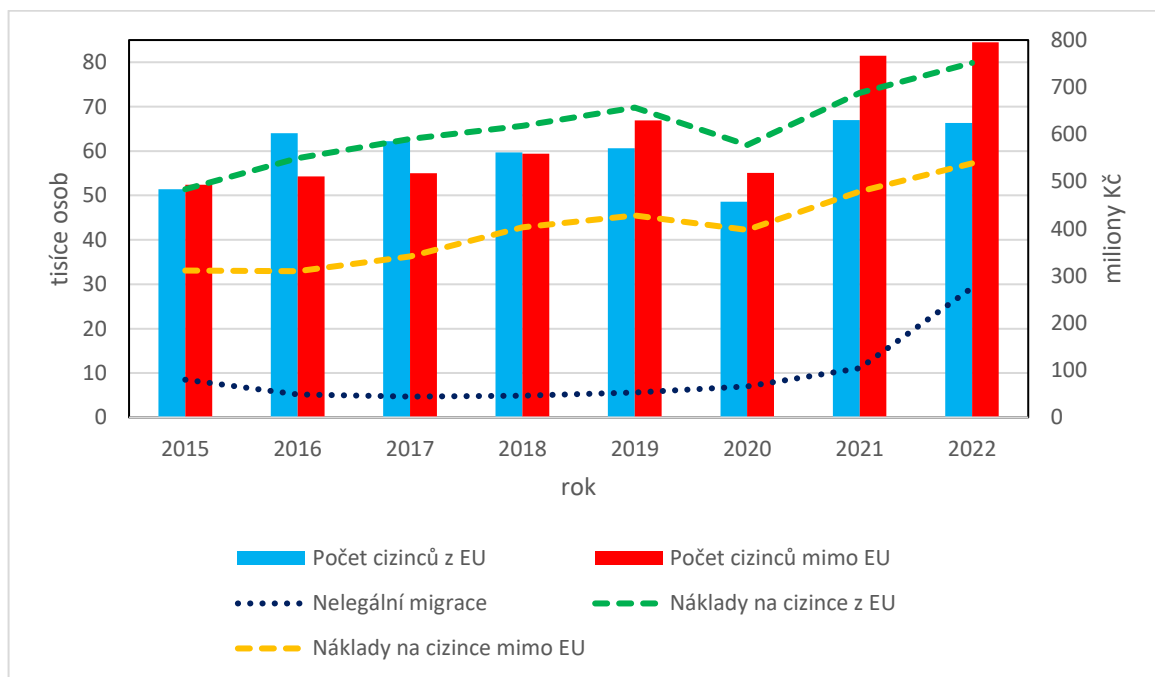
Tabulka 9 TOP 3 státní příslušnosti stíhaných cizinců (vlastní zpracování)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celkem	7264	7552	7708	7817	8122	6367	6434	7897	9345
Trestně stíhaných cizinců	SVK 2789	SVK 2718	SVK 2606	SVK 2539	SVK 2609	SVK 2232	SVK 2199	SVK 2465	UKR 3508
	UKR 1055	UKR 1310	UKR 1470	UKR 1602	UKR 1798	UKR 1535	UKR 1730	UKR 2389	SVK 2465
	VNM 620	VNM 511	ROU 595	POL 614	ROM 536	POL 406	POL 378	MDA 408	MDA 388

Srovnáním s počty legálně pobývajících cizinců v České republice (Obrázek 1), kdy v roce 2022 zde žilo 636 282 Ukrajinců a v roce 2023 více než 574 tis., přičemž se jednalo o nárůst cca 223 % resp. 192 % oproti roku 2021, dospějeme k závěru, že na páchaní trestné činnosti v České republice mají zásadní vliv legálně pobývajících cizinci, nikoli nelegální migranti.

8.2 Riziko šíření infekčních onemocnění

V České republice je již od migrační vlny v roce 2015 obecně rozšířený názor, že migranti přinášejí nemoci. Na Obrázku 6 je znázorněn graf čerpání zdravotní péče cizinci v nemocnicích České republiky⁴, data za rok 2023 nebyla v době zpracování práce k dispozici (Český statistický úřad, 2024d). Z grafu je od roku 2015 zřejmý konstantní nárůst. Výjimku opět tvoří rok 2020, kdy je pokles způsoben opatřeními v souvislosti s pandemií koronaviru Covid-19 (omezení cestování). Porovnáním celkových nákladů u cizinců ze zemí mimo EU (přerušovaná žlutá čára) s vývojem počtu nelegální migrace lze dospět k názoru, že nelegální migrace nemá zásadní vliv na vynaložené náklady zdravotní péče. Zřetelně to lze vidět v roce 2022, náklady na péči u státních příslušníků třetích zemí byly vyšší o 59 mil. Kč oproti roku předchozímu (12,3 %), ovšem nezvedly se tak radikálně, jako nelegální migrace, ta byla v roce 2022 vyšší o téměř 162 %.

Obrázek 6 Čerpání zdravotní péče cizinci v nemocnicích ČR (vlastní zpracování)

V případě šíření infekčních nemocí migranty není statistika zcela průkazná. V Tabulce 10 je uveden přehled hlášených vybraných infekčních onemocnění za daný rok, přičemž jsou uvedeny celkové počty všech pacientů, tj. Češi i cizinci společně. Statistické výstupy nenevidují u jednotlivých nemocí konkrétní státní příslušnost cizinců. V případě cholery,

⁴ Dle metodiky ČSÚ jsou údaje uvedeny pouze z nemocnic, a jedná se pouze o cizince, kteří zdravotní péči hradili ze smluvního zdravotního pojištění, zahraničního pojištění, hotově nebo jim zdravotní péči hradil státní orgán (Český statistický úřad, 2022).

kteřá je zapsána do povědomí obyvatel jako nebezpečná choroba z třetího světa, nebyl ve sledovaném období zaznamenán žádný případ, proto není v tabulce uvedena (Státní zdravotní ústav, 2024).

Tabulka 10 Výskyt vybraných hlášených infekcí v ČR (vlastní zpracování)

Onemocnění	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dengue	40	123	57	36	81	38	4	22	79
Hepatitida C	956	1104	992	1050	1138	770	662	921	1300
Infekční mononukleóza	1707	1903	1912	1821	1833	969	764	1330	1380
Plynatá sněť	6	7	4	1	0	0	1	2	4
Salmonelóza	12739	11912	11779	11346	13306	10363	10076	7680	7706
Tetanus	1	1	0	0	1	0	0	2	0
Tyfus a paratyfus	3	2	6	0	6	1	1	2	4
Virová meningitida	395	517	436	475	439	97	70	128	264

Např. v případě onemocnění Dengue je výrazný nárůst v letech 2016 a 2023, naopak výrazný úbytek byl zaznamenán v roce 2020-2021. Těmto letům předcházely masivní příliv migrantů, resp. omezení volného pohybu v letech 2020-2021. Lze soudit, že v případě tohoto onemocnění se jedná o přímou souvislost s cestováním, ovšem nelze s jistotou určit, zda jsou hlavním šířitelem migranti, resp. nelegální migranti.

Průkaznější statistika je u šíření onemocnění Tuberkulózy (TBC). V těchto případech jsou k dispozici statistiky ČSÚ, které dělí nově hlášené případy dle země narození nemocného. V Tabulce 11 je uveden celkový přehled výskytu tohoto onemocnění v České republice v letech 2015-2022, data z roku 2023 nejsou ještě k dispozici (Český statistický úřad, 2024e), s uvedením vybraných státních příslušností, které nejčastěji figurují i ve statistikách nelegální migrace (viz kapitola 6.2.2 - Tabulka 4).

Sýrie, která také patří mezi země, jejíž občané ve velkém migrují přes naše území, není ve statistikách samostatně uvedena, lze ji zřejmě hledat pod položkou ostatní státy Asie, obdobně jako Uzbekistán. Z porovnání údajů v tabulce vyplývá, že TBC se na našem území nešíří ani tak zdaleka nelegálními migranty, jako především cizinci, kteří zde pobývají převážně legálně na základě dlouhodobých pobytů, tj. Mongolsko, Vietnam a Ukrajina.

Dalším důvodem k ostražitosti je skutečnost, že velké počty onemocnění jsou zaznamenány také mezi cizinci, pocházejícími z Evropské unie, např. mezi Rumuny a Slováky.

Tabulka 11 Přehled výskytu TBC u vybraných cizinců (vlastní zpracování)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celkem osob	517	517	505	444	464	368	357	383
z toho cizinci	110	151	159	147	141	126	132	166
Afghánistán	1	-	-	-	-	-	2	-
Gruzie	-	-	-	2	1	3	1	1
Indie	3	5	6	4	2	17	10	9
Irák	-	-	-	1	-	-	-	-
Moldavsko	2	-	1	1	3	1	1	3
Mongolsko	5	10	16	9	10	8	12	3
Rumunsko	10	21	16	16	23	7	17	6
Rusko	3	3	2	1	4	-	1	1
Slovensko	26	21	25	24	11	10	15	7
Turecko	-	-	1	-	-	-	-	-
Ukrajina	24	41	30	37	38	27	35	88
Vietnam	11	21	23	12	14	21	15	17
ostatní Asie	9	4	7	7	10	8	7	10

Závěrem lze konstatovat, že šíření infekčních chorob v České republice nelze jednoznačně připsat na vrub nelegálním migrantům, nicméně je vhodné tyto cizince ze strany ochrany zdraví sledovat. Především Ukrajince, kteří poslední dva roky patří mezi nepočetnější skupinu cizinců na území České republiky, byť legální a u nichž je výskyt TBC na nejvyšší úrovni ze všech cizinců.

8.3 Dotazníkové šetření

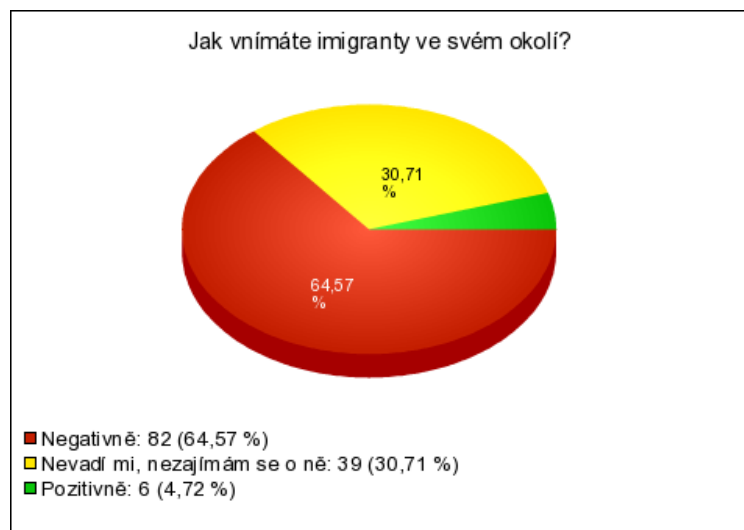
Dotazníkové šetření bylo použito jako kvantitativní výzkumná metoda, jejímž cílem bylo zjistit, jak dotazovaní respondenti vnímají aktuální migrační situaci na území České republiky, jaké mají povědomí o migrační problematice a zda a jakým způsobem může příchod cizinců ovlivnit bezpečnost České republiky. Následně byla z poskytnutých odpovědí definována možná rizika, která jsou s migrací spojena. Cílovou skupinou byly osoby žijící na území České republiky.

Dotazník byl vytvořen pomocí internetového portálu Vyplňto.cz a odkaz na dotazník byl následně rozeslán mezi respondenty prostřednictvím sociální sítě Facebook a e-mailem. Výsledky dotazníku jsou veřejně dostupné na: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/migrace-v-cr-2015-2023/> (Straka, 2023).

Sběr dat proběhl ve dnech 12. až 30. listopadu 2023. Dotazník byl sestaven z 25 uzavřených otázek, z toho 3 se týkaly osobních údajů respondentů. Dotazníkového šetření se celkově zúčastnilo 127 respondentů.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Jak vnímáte imigranty ve svém okolí?

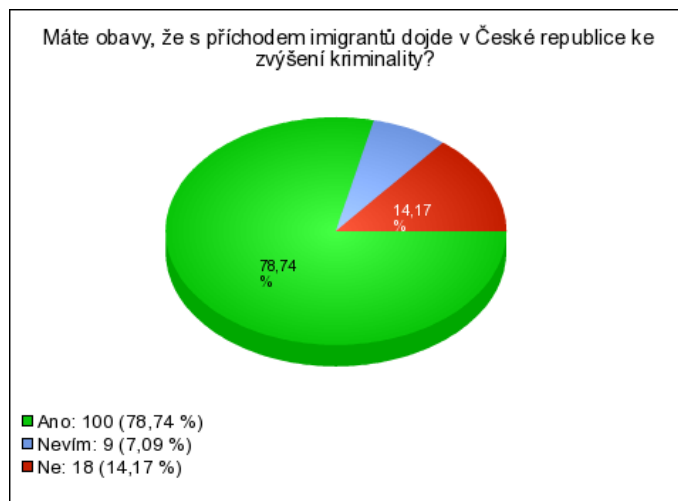

Obrázek 7 Graf k otázce č. 1 (Straka, 2023)

První otázka zjišťovala obecný postoj respondentů k imigrantům. Více než 64 % dotázaných se vyjádřilo negativně. Neutrální postoj zaujalo 30,71 % dotázaných a pouze 4,72 % respondentů vyjádřilo jednoznačný kladný přístup.

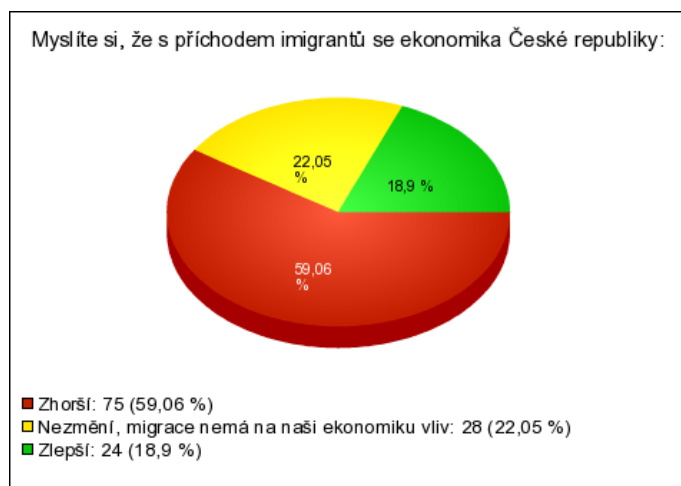
Otázka č. 2: Máte obavy, že s příchodem imigrantů dojde v České republice ke zvýšení kriminality?

Cílem druhé otázky bylo zjistit obecný názor na páchání kriminality příchozích cizinců na území České republiky. Z odpovědí vyplývá, že většina dotazovaných má obavy ze zvýšení kriminality (78,74 %), opačný názor zastává pouze 14,17 % dotazovaných a zbytek (7,09 %) si není jistý.

Obrázek 8 Graf k otázce č. 2 (Straka, 2023)

Otázka č. 3: Myslíte si, že s příchodem imigrantů se ekonomika České republiky:

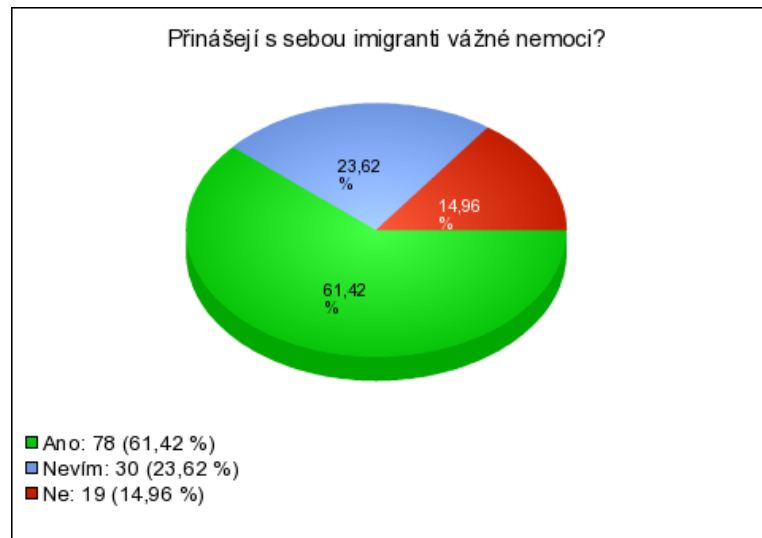

Obrázek 9 Graf k otázce č. 3 (Straka, 2023)

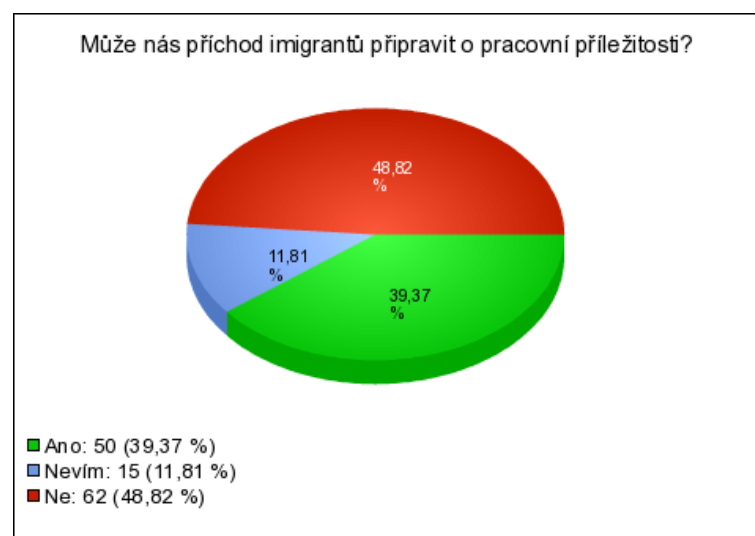
Cílem otázky č. 3 bylo zjistit, zda příchod imigrantů ovlivní ekonomiku České republiky. Většina dotázaných byla toho názoru, že se stav národní ekonomiky zhorší (59,09 %), následoval neutrální názor (22,05 %) a jenom 18,09 % respondentů si myslí, že příchod imigrantů stav národní ekonomiky zlepší.

Otázka č. 4: Přinášejí s sebou imigranti vážné nemoci?

Cílem otázky č. 4 je názor na možné ohrožení obyvatel České republiky vážnými nemocemi. Obdobně jako u předchozí otázky i zde většina dotázaných uvedla, že mají obavy ze zavlečení vážných onemocnění imigranty (61,42 %), druhý převládající názor byl neutrální (23,62 %) a jen 14,96 % dotázaných si nemyslí, že imigranti mohou na naše území zavléct vážná onemocnění.

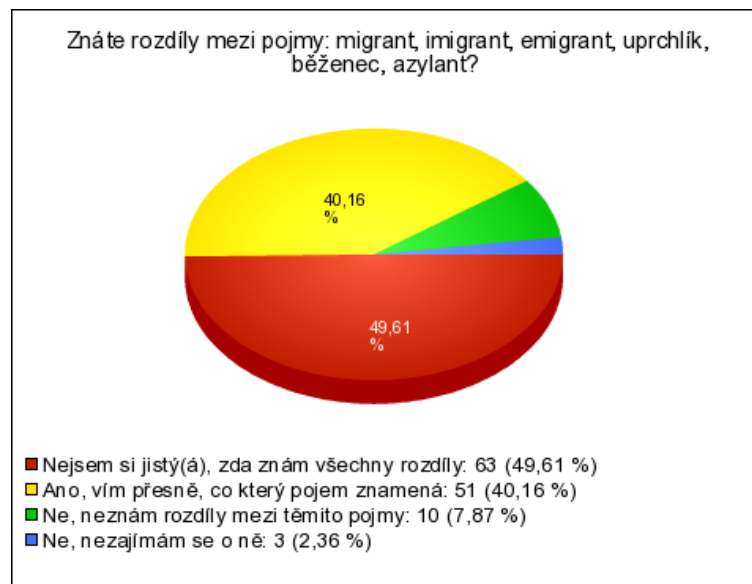
Obrázek 10 Graf k otázce č. 4 (Straka, 2023)

Otázka č. 5: Může nás příchod imigrantů připravit o pracovní příležitosti?

Obrázek 11 Graf k otázce č. 5 (Straka, 2023)

Otázka pátá byla zaměřena na ovlivnění pracovního trhu migranty. Většina dotazovaných vyjádřila názor, že nás imigranti nepřipraví o pracovní příležitosti (48,82 %), následoval názor opačný, tedy že nás migranti mohou připravit o pracovní příležitosti (39,37 %) a neutrální názor zaujalo 11,81 % dotazovaných. Z této otázky lze dovodit, že většina respondentů je toho názoru, že zaměstnavatelé dají přednost občanům České republiky před pracovníky z cizích zemí.

Otázka č. 6: Znáte rozdíly mezi pojmy: migrant, imigrant, emigrant, uprchlík, běželec, azylant?

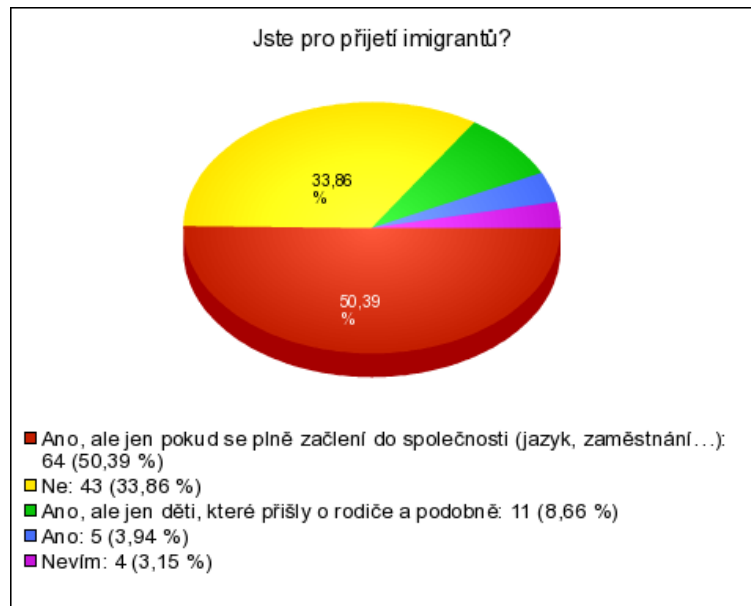

Obrázek 12 Graf k otázce č. 6 (Straka, 2023)

Otázka č. 6 byla zaměřena na hlubší znalosti v otázkách migrace. Téměř polovina dotazovaných uvedla, že si v pojmosloví není jista (49,61 %), následovala odpověď, že respondent přesně ví, co který pojem znamená (40,16 %), třetím v pořadí bylo přiznání, že respondent nezná rozdíly mezi jednotlivými pojmy (7,87 %) a 2,36 % dotázaných uvedlo, že je tyto pojmy nezajímají. Převažující nejistota ve znalosti pojmosloví je plně akceptovatelná, neboť ne každý běžný občan si přesně uvědomuje, že např. uprchlíci mají právní subjektivitu dle Úmluvy o právním postavení uprchlíků (Česko, 1993, čl. 1A bod 2.) Běžnější situací je, že se laickou veřejností migranti běžně označují jako běženci, uprchlíci či nelegálové.

Otázka č. 7: Jste pro přijetí imigrantů?

Sedmá otázka se dotazovala na přijetí imigrantů do společnosti, zda jsou s nimi respondenti schopni společného soužití. Polovina dotazovaných se vyjádřila kladně za podmínky plného začlenění imigrantů do společnosti (50,39 %), následoval odmítavý názor, kdy 33,86 % přijetí imigrantů odmítá. Třetím v pořadí je názor, že lze akceptovat přijetí pouze např. osiřelých dětí (8,66 %), následovaný bezvýhradným přijetím migrantů do společnosti (3,94 %). Posledním je názor neutrální, který zastává 3,15 % respondentů.

Obrázek 13 Graf k otázce č. 7 (Straka, 2023)

Otázka č. 8: Měli by se imigranti plně začlenit do společnosti?

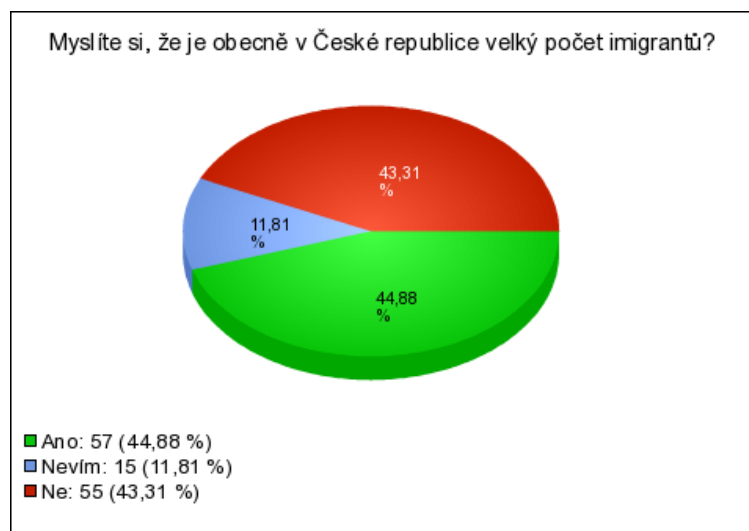
Obrázek 14 Graf k otázce č. 8 (Straka, 2023)

Otázka č. 8 měla za cíl zjistit, zda by se měli příchozí cizinci plně začlenit do společnosti. Většina dotazovaných je toho názoru, že imigranti by se měli plně začlenit (88,98 %), následovaný názorem opačným (9,45 %) a jako poslední je neutrální názor, který zastává 1,57 % respondentů.

Otázka č. 9: Vnímáte rozdíl mezi muslimem a islamistou?

Obrázek 15 Graf k otázce č. 9 (Straka, 2023)

Devátá otázka cílila na rozdíl v pojmosloví muslim a islamista. Většina dotazovaných uvedla, že rozdíl mezi oběma pojmy vnímá (68,5 %), následoval opačný názor (22,83 %) a poslední byl neutrální názor k uvedenému pojmosloví (8,66 %).

Otázka č. 10: Myslíte si, že je obecně v České republice velký počet imigrantů?

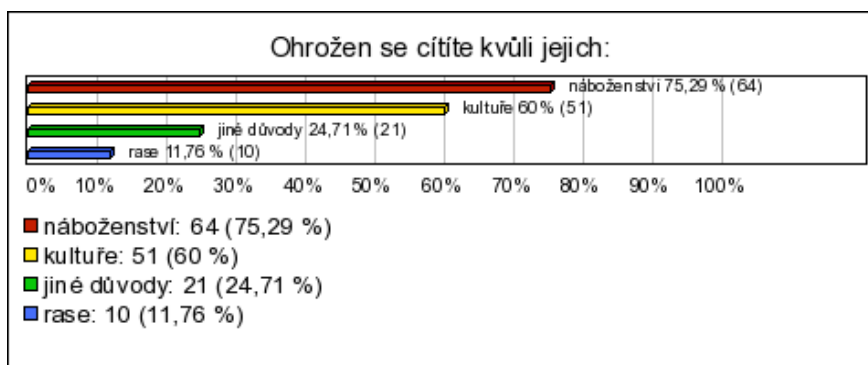
Obrázek 16 Graf k otázce č. 10 (Straka, 2023)

Otázka č. 10 měla za cíl zjistit vnímání počtu migrantů v České republice. V této otázce jsou oba protichůdné názorové tábory vyrovnané. Zatímco 44,88 % respondentů je toho názoru, že je v naší republice imigrantů hodně, 43,31 % respondentů má názor opačný. Neutrální postoj zaujímá 11,81 % dotazovaných.

Otázka č. 11: Cítíte se ohrožen(a) příchodem imigrantů?

Obrázek 17 Graf k otázce č. 11 (Straka, 2023)

Jedenáctá otázka cílila na obecný pocit ohrožení z příchodu imigrantů. Většina dotazovaných uvedla, že se cítí být ohrožení (66,93 %), opačný názor mělo 25,98 % dotazovaných a jen 7,09 % respondentů mělo neutrální názor.

Otázka č. 12: Ohrožen se cítíte kvůli jejich:

Obrázek 18 Graf k otázce č. 12 (Straka, 2023)

Na otázku č. 12 odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce č. 11 uvedli, že se cítí být ohrožení příchodem migrantů. Celkem se jednalo o 85 respondentů. Převažující pocit ohrožení z důvodu náboženství uvádělo 75,29 % (50,39 % celkově) těchto respondentů. Ohrožení z důvodu odlišné kultury uvedlo 60 % (40,16 % celkově) dotazovaných, jiné důvody jich pak uvádělo 24,71 % (16,54 % celkově). Ohrožení příslušností k jiné rase uvedlo 11,76 % (7,87 %) respondentů.

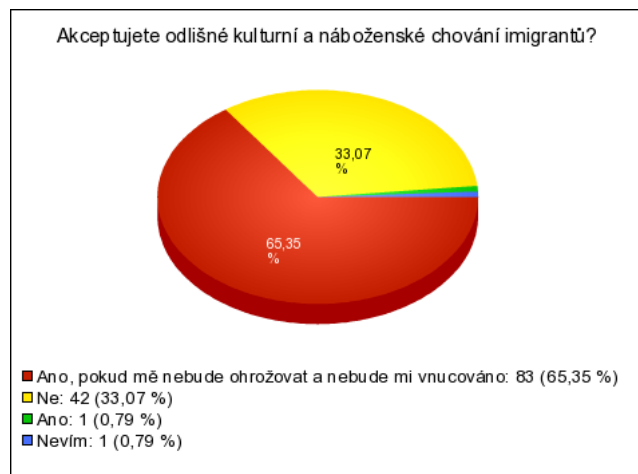
Otázka č. 13: Souhlasíte s přerozdělováním imigrantů tzv. kvótami, které prosazuje Evropská komise?

Obrázek 19 Graf k otázce č. 13 (Straka, 2023)

Otázka č. 13 měla za cíl zjistit postoj respondentů k přerozdělování imigrantů mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie. Drtivá většina dotazovaných vyjádřila svůj nesouhlas (81,89 %), pouze 5,51 % souhlasilo a neutrální názor k přerozdělování zastává 12,6 % dotazovaných.

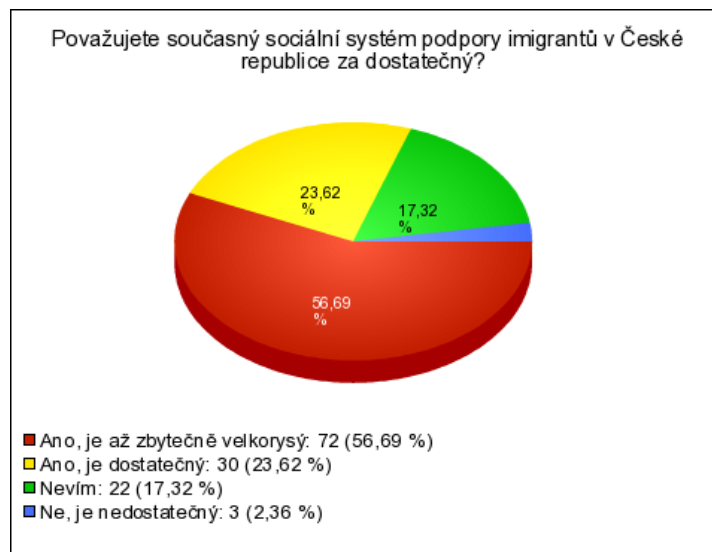
Otázka č. 14: Akceptujete odlišné kulturní a náboženské chování imigrantů?

Obrázek 20 Graf k otázce č. 14 (Straka, 2023)

Čtrnáctá otázka byla zaměřena na toleranci k odlišné kultuře a náboženského vyznání imigrantů. Toleranci kulturních a náboženských odlišností za předpokladu jejich nevnucování uvedlo 65,35 % dotazovaných. Následoval opačný názor (33,07 %) a bezvýhradnou toleranci k jiným zvykům uvedlo pouze 0,79 % dotazovaných (1 respondent) stejně, jako neutrální názor.

Otázka č. 15: Považujete současný sociální systém podpory imigrantů v České republice za dostatečný?

Obrázek 21 Graf k otázce č. 15 (Straka, 2023)

Otázka č. 15 se zaměřila na poskytování sociální podpory imigrantům. Mezi dotazovanými převládal názor, že systém podpory je až zbytečně velkorysý (56,69 %), následovaný názorem, že je dostatečný (23,62 %). 17,32 % respondentů uvedlo neutrální názor a systém sociální podpory jako nedostatečný vnímá pouze 2,36 % respondentů.

Otázka č. 16: Považujete Českou republiku za „bezpečnou“ zemi?

Obrázek 22 Graf k otázce č. 16 (Straka, 2023)

Otázka č. 16 byla věnována pocitu bezpečnosti v ČR. Navzdory předchozím názorům považuje převážná část dotazovaných Českou republiku za bezpečnou zemi (84,25 %). Opačný názor zastává 8,66 % dotazovaných a neutrální postoj vyjádřilo 7,09 % respondentů.

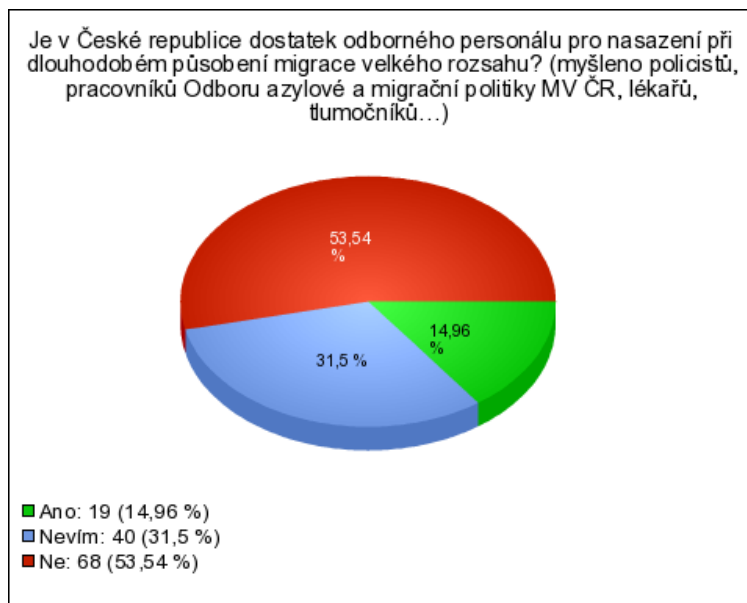
Otázka č. 17: Jaký je podle Vás nejlepší způsob přístupu k imigrantům?

Obrázek 23 Graf k otázce č. 17 (Straka, 2023)

Cílem otázky č. 17 bylo zjistit, jaký způsob přístupu k imigrantům považují respondenti za nejvhodnější. Převládá názor, že pokud se imigranti plně integrují, mohou zde zůstat (33,07 %), následovaný názorem dočasné přítomnosti (22,83 %). Preferování pomoci přímo v postižených zemích uvedlo 18,9 % dotazovaných a zabránění vstupu na území České republiky zastává 16,54 % dotazovaných. 7,87 % respondentů uvedlo, že si imigranti mohou žít kdekoliv a pouze jeden respondent se nad touto problematikou nezamýšlel (0,79 %). Není bez zajímavosti, že ani jeden respondent neuvedl ve své odpovědi sedmou možnost „Přijmout je bez výjimek, ponechání v jejich vlastní zemi je nemožné“.

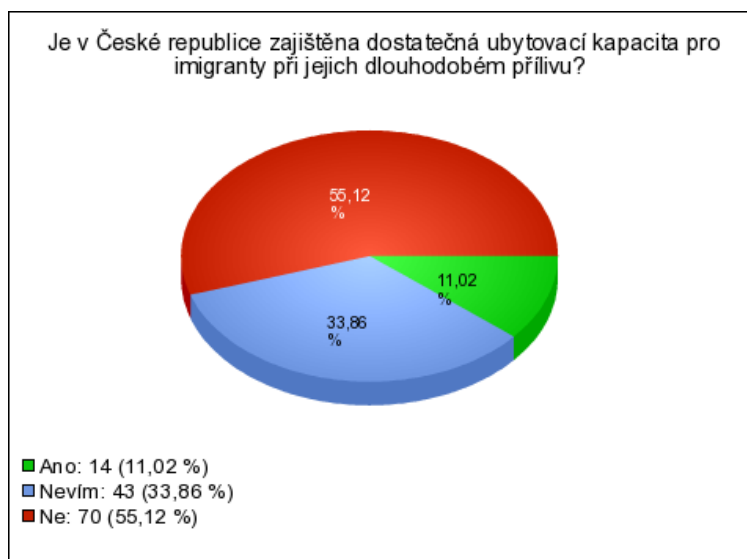
Otázka č. 18: Je v České republice dostatek odborného personálu pro nasazení při dlouhodobém působení migrace velkého rozsahu? (myšleno policistů, pracovníků OAMP MV ČR, lékařů, tlumočnicků...)

Cílem otázky č. 18 bylo zjistit názor na množství odborného personálu, který se podílí na řešení migrace většího rozsahu. Ačkoli termín „větší rozsah“ není v dotazníku nijak specifikován, nadpoloviční většina dotazovaných uvedla, že Česká republika má nedostatek odborného personálu věnujícího se migraci (53,54 %). Neznalost problematiky uvedlo 31,5 % dotazovaných a pouze 14,96 % respondentů se domnívá, že odborníků na migraci je dostatek.

Obrázek 24 Graf k otázce č. 18 (Straka, 2023)

Otázka č. 19: Je v České republice zajištěna dostatečná ubytovací kapacita pro imigranty při jejich dlouhodobém přílivu?

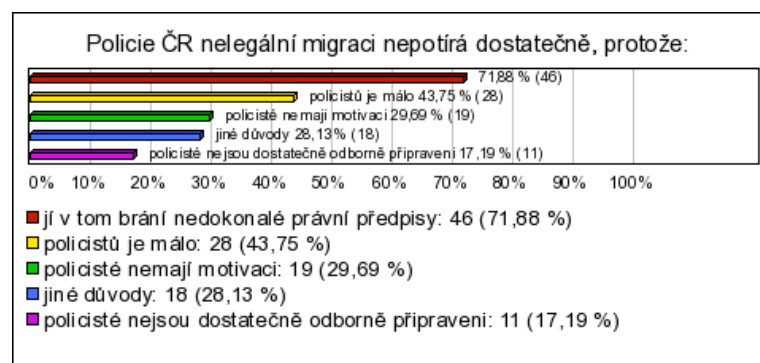
Obrázek 25 Graf k otázce č. 19 (Straka, 2023)

Devatenáctá otázka byla věnována ubytovacím kapacitám pro imigranty. Ačkoli nebylo nijak specifikováno množství imigrantů ani časový úsek jejich příchodu, odpověděla většina dotazovaných, že ubytovací kapacity jsou nedostatečné (55,12 %). Neznalost problematiky uvedlo 33,86 % dotazovaných a pouze 11,02 % respondentů si myslí, že ubytovacích kapacit pro imigranty je dostatek.

Otázka č. 20: Potírá dostatečně Policie ČR nelegální migraci a důsledky s ní spojené?

Obrázek 26 Graf k otázce č. 20 (Straka, 2023)

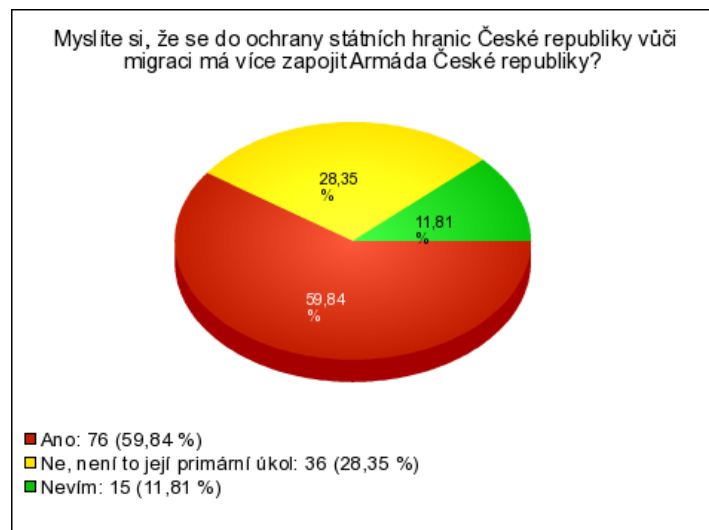
Otázka č. 20 měla za cíl zjistit, zda je činnost Policie ČR vůči nelegální migraci dostatečná. Polovina dotazovaných uvedla, že nikoli (50,39 %), neznalost problematiky uvedlo 29,92 % dotazovaných a spokojenost s prací Policie ČR vyjádřilo 19,69 % dotazovaných.

Otázka č. 21: Policie ČR nelegální migraci nepotírá dostatečně, protože:

Obrázek 27 Graf k otázce č. 21 (Straka, 2023)

Na otázku č. 21 odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce č. 20 uvedli, že Policie ČR dostatečně nepotírá nelegální migraci a důsledky s ní spojené. Celkem se jednalo o 64 respondentů. Nejvíce z těchto dotazovaných spatřuje překážku v nedokonalosti právních předpisů (71,88 %, 36,22 % celkově), poté 43,75 % dotazovaných zastává názor, že policistů je málo (22,05 % celkově), 29,69 % dotazovaných pak spatřuje problém v nedostatečné motivaci policistů (14,96 % celkově). Jiné důvody uvádí 28,13 % dotazovaných (14,17 % celkově) a jako odbornou nepřipravenost policistů uvádí 17,19 % dotazovaných (8,66 % celkově).

Otázka č. 22: Myslíte si, že se do ochrany státních hranic České republiky vůči migraci má více zapojit Armáda České republiky?

Obrázek 28 Graf k otázce č. 22 (Straka, 2023)

Otázka č. 22 byla zacílena na spolupráci Armády ČR při ochraně hranic České republiky před migrací. Mezi dotazovanými převládl názor, že by se Armáda ČR měla zapojit více (59,84 %), poté následoval názor opačný (28,35 %), neznalost problematiky uvedlo 11,81 % respondentů.

Otázka č. 23 byla zaměřena na pobytový statut respondentů. Drtivá většina dotazovaných byla občanem České republiky trvale žijícím na jejím území (98,43 %). Pouze 2 dotazovaní uvedli, že jsou cizinci s dlouhodobým či trvalým pobytem na území České republiky (1,57 %). Osoby s jiným pobytovým statutem se dotazníkového šetření nezúčastnily.

Otázka č. 24: Kolik je Vám let?

Otázka č. 24 měla za cíl zjistit věk respondentů. Jednotlivé věkové kategorie byly rozděleny do pěti skupin, a to méně než 18 let, 18-30 let, 31-45 let, 46-65 let a více než 65 let. Dotazníkového šetření se zúčastnili respondenti z každé kategorie. Nejvíce byla zastoupena skupina respondentů středního věku 31-45 let (48,82 %), následovaná skupinou věku 45-65 let (25,2 %). Nejméně bylo respondentů ze skupiny více než 65 let (7,09 %) a skupiny mladší 18 let (0,79 %).

Otázka č. 25: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Cílem závěrečné otázky bylo zjistit jakého nejvyššího vzdělání dotazovaní dosáhli. Nejvíce respondentů mělo vysokoškolské vzdělání (48,82 %), následovali středoškoláci (43,31 %), vyučení (6,3 %) a nejméně bylo dotazovaných se základním vzděláním (1,57 %).

Závěr dotazníkového šetření

Za předpokladu, že odpovídala laická veřejnost, je alarmující názor, že Česká republika nemá dostatek odborného personálu k případnému nasazení ke zvládnutí náporu migrantů. Polovina respondentů je nespokojena s prací Policie ČR, nicméně nedostatky spatřují spíše v právních předpisech a početních stavech. Více než polovina dotazovaných by uvítala větší zapojení Armády ČR při ochraně státních hranic.

Z provedeného šetření dále vyplývá, že respondenti vnímají imigranty spíše negativně a jejich přítomnost považují za ohrožení osobní bezpečnosti. Dále převládá názor, že příliv imigrantů do České republiky zvýší kriminalitu, zhorší se ekonomická situace a je zde riziko ze zavlečení vážných onemocnění. Přes uvedená negativa je však polovina respondentů pro přijetí imigrantů, avšak s převládající podmínkou, že se imigranti plně začlení do společnosti a nebudou svému okolí vnucovat odlišné náboženské vyznání a kulturní hodnoty. Navzdory uvedeným výhradám považuje stále většina respondentů (84,25 %) Českou republiku za bezpečnou zemi. Z poskytnutých odpovědí byla definována následující rizika: ohrožení bezpečnosti České republiky, zvýšení kriminality, šíření závažných onemocnění, ohrožení ekonomiky, zatížení sociálního systému.

8.4 Ishikawa diagram

Další metodou k provedení analýzy rizik nelegální migrace v České republice je diagram příčin a následků, tzv. Ishikawa diagram⁵. Jedná se o jednoduchý analytický nástroj, který má široké možnosti použití. Na Obrázku 29 je znázorněn Ishikawa diagram migrace obyvatelstva. Hlavními oblastmi problematiky migrace byly určeny Lidé, Prostředí, Management a Metody.

Lidé

V této oblasti jsou zařazeny okruhy lidí, jež mají na migraci podíl. Mezi články migračního řetězce bezesporu patří převaděči. Často jsou to celé organizované skupiny, které mají svoji hierarchii a jejich náplní je mimo jiné trestné činnosti také nelegální doprava migrantů do Evropských států, za což inkasují nemalé finanční částky. Na převaděče je úzce navázána další skupina lidí – uprchlíci (azylanti). Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.4, jedná se o osoby,

⁵ Diagram poprvé představil Dr. Kaoru Ishikawa, který působil jako profesor na Tokijské univerzitě v oblasti řízení kvality. Pro svůj vzhled bývá diagram nazýván také jako diagram rybí kosti (anglicky fishbone diagram). Hlavní kosti páteře jsou oblasti problému, který tvoří hlavu ryby. Konkrétní příčiny problémy jsou zobrazovány jako kosti vedlejší. (Ishikawa, 1976)

kteří mají důvodné obavy z pronásledování pro své odlišné politické či náboženské názory anebo z rasových či společenských důvodů. Mezinárodní právo těmto osobám přiznává specifické právní postavení (Česko, 1993) Tito lidé se nacházejí v tísnivé situaci, často jsou velmi naivní a podléhají davovým dezinformacím, jsou lehce zmanipulovatelní. Vedle uprchlíků tvořících migranty mířící do Evropy jsou také ekonomičtí a sociální migranti. To je skupina osob, která je nespokojena se svou ekonomickou či sociální situací ve svém domovském státě a v nových zemích hledá lepší zázemí, výdělek, dostupnost zdravotních a sociálních služeb. Jak již bylo uvedeno, např. i z Tabulky 3 vyplývá, že Česká republika není cílovou destinací většiny nelegálních migrantů, kteří zde byli zajištěni, slouží pouze jako tranzitní země.

Prostředí

Země, ze kterých migranti přicházejí, jsou často postiženy válkou a s tím spojenou chudobou. Zpravidla se jedná o chudé země, které válečné konflikty ještě více oslabují. Svůj podíl na tomto stavu mají i vyspělé státy, které se snaží z těchto ekonomicky zaostalých zemí získat nerostné bohatství. Přírodní katastrofy jsou také příčinou migrace, v některých případech bývá však dočasná a po uklidnění situace se mnoho obyvatel vrací zpět do svého domova. Tak tomu může být i v případě epidemií. Trvalé klimatické změny však způsobují migraci trvalou, např. kvůli suchu či změně podnebí dochází k vymírání flory i fauny, na jejímž pěstování, chovu či lovu jsou migranti životně závislí. Nemají pak jinou volbu než své domovy přestěhovat jinam.

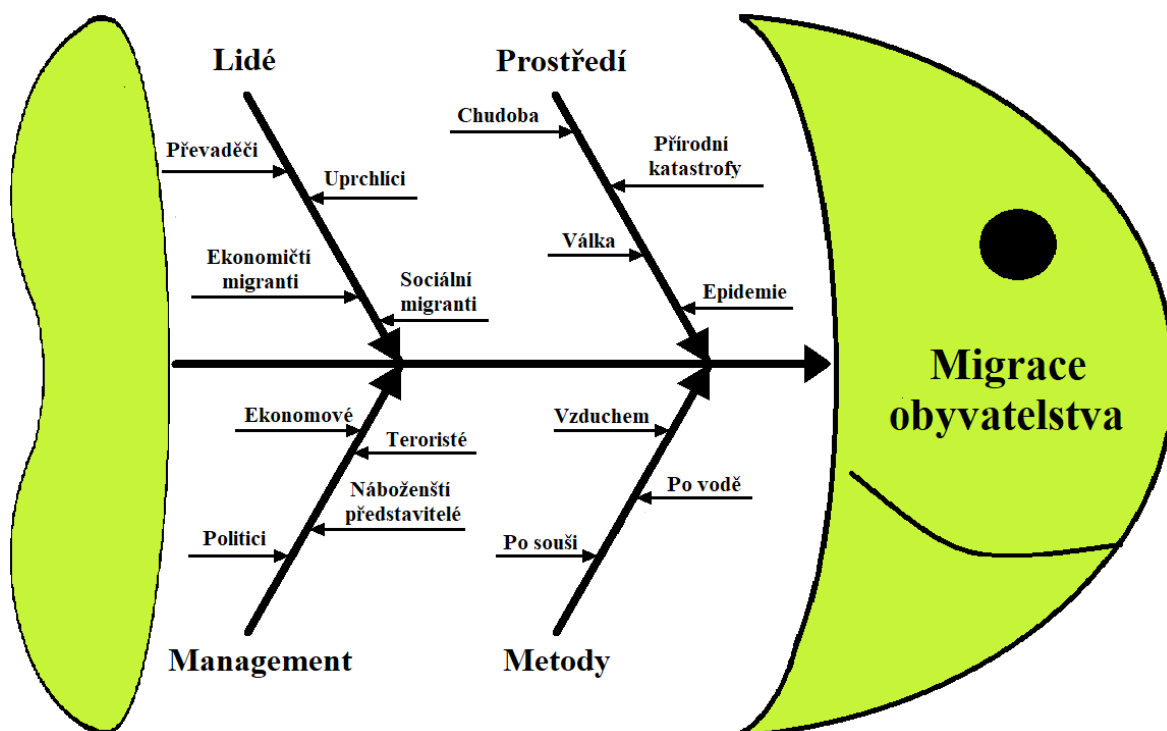
Management

Politické vedení zemí má zpravidla velkou zásluhu na ekonomickém a sociálním stavu daného státu. Pokud politické špičky vládnou špatně, pak mají obyvatelé dvě volby. Buď politiky vymění, anebo obyvatelé odejdou. Výměna politiků převážně možná není, často se jedná o státy nedemokratické, kde vládne diktátor nebo monarcha. Jediné řešení pak obyvatelé takového státu shledávají v útěku. Velmi často tvoří představitele státu zastánci určitého náboženského vyznání, kteří netolerují jinou víru.

Metody

Metody, které migranti používají při své pouti do České republiky, resp. do evropských států jsou v zásadě čtyři. Nejčastěji přicházejí po pevnině, pěšky nebo různými dopravními prostředky. Pro většinu migrantů je tento způsob přesunu nejdostupnější. Následuje přesun po vodních plochách. Do těchto příčin lze v prostředí České republiky zařadit řeky a vodní

nádrže. Z těch např. vodní nádrž Lipno nebo Staňkovský rybník, obě tyto nádrže jsou součástí státní hranice České republiky s Rakouskem. Třetí možností je letecká přeprava. Ta je již ekonomicky i strategicky méně výhodná, neboť letenky si nemůže dovolit každý migrant a také je zde vysoké riziko odhalení při hraniční odletové/příletové kontrole. V podmínkách České republiky je tato možnost současně jediným způsobem překonání vnější schengenské hranice. Alternativa přesunu pod zemí nepatří mezi běžné způsoby překonávání státní hranice České republiky, avšak v jiných státech tyto cesty migranti používají⁶.

Obrázek 29 Ishikawa diagram migrace obyvatelstva (vlastní zpracování)

Výčet oblastí nelegální migrace a jejich příčin není vyčerpávající, jistě by se našla řada dalších. Pro účely této práce byly vybrány pouze ty nejvýznamnější.

8.5 Matice rizik

Na základě vyhodnocení provedeného dotazníkového šetření, vytvořeného Ishikawa diagramu ve spojení s Bezpečnostní strategií České republiky 2023 (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023a), s ohledem na kapitoly 8.1 a 8.2, byly získány informace k sestavení matice rizik. Rizika pro Českou republiku a její občany, která s sebou migrace

⁶ Např. v září 2020 byly na Maďarsko-Srbské hranici objeveny další dva tunely, které migranti využívali k překonání státních hranic (MTI, 2020).

přináší, byla stanovena metodou vícezdrojového sběru dat a byla stanovena následovně: **Nárůst extremismu ve společnosti, Nelegální zaměstnávání, Ohrožení bezpečnosti České republiky, Ohrožení ekonomiky, Organizování převaděčství, Šíření závažných onemocnění, Teroristický útok, Zatížení sociálního systému a Zvýšení kriminality.**

Tabulka 12 zobrazuje pravděpodobnost vzniku rizika, přičemž pro jednotlivé úrovně je použita čtyřbodová škála I. – IV. Číslo „I.“ představuje nejnižší pravděpodobnost výskytu rizika a číslo „IV.“ představuje naopak riziko, které je vysoko pravděpodobné.

Tabulka 12 Pravděpodobnost výskytu rizika (vlastní zpracování)

Pravděpodobnost	Název	Popis
I.	Nepravděpodobné	Událost se zatím nestala
II.	Nízko pravděpodobné	Událost může nastat jednou za 10 let
III.	Pravděpodobné	Událost může nastat jednou za 3 roky
IV.	Vysoko pravděpodobné	Událost se stává ročně

V Tabulce 13 je znázorněn dopad rizika. Jednotlivé úrovně jsou označeny písmeny A–D, přičemž písmeno „A“ značí zanedbatelné riziko a písmeno „D“ riziko s kritickým dopadem.

Tabulka 13 Závažnost dopadu rizika (vlastní zpracování)

Dopad	Název	Popis
A	Zanedbatelný	Minimální dopad na stát a společnost
B	Méně významný	Nízký dopad na stát a společnost
C	Významný	Vysoký dopad na stát a společnost
D	Kritický	Fatální dopad na stát a společnost

Tabulka 14 zobrazuje matici rizik jako součin pravděpodobnosti a dopadu. V levém sloupci je uvedena stupnice pravděpodobnosti, v horním řádku je uvedena stupnice dopadu. Míra výsledného rizika je stanovena v rozmezí hodnot 1–16.

Tabulka 14 Matice rizik (vlastní zpracování)

Pravděpodobnost/Dopad	A	B	C	D
I.	1	3	6	10
II.	2	5	9	13
III.	4	8	12	15
IV.	7	11	14	16

Přijatelnost rizika zobrazuje Tabulka 15. Přijatelná rizika jsou znázorněna modrou barvou, podmíněčně přijatelná rizika jsou znázorněna oranžovou barvou a rizika nepřijatelná barvou červenou.

Tabulka 15 Přijatelnost rizika (vlastní zpracování)

Označení	Rozsah míry rizika	Popis
Přijatelné	1–5	Riziko je nízké
Podmínečně přijatelné	6–11	Riziko je přijatelné, opatření není nutné zavádět okamžitě
Nepřijatelné	12–16	Riziko je vysoké, opatření je nutné zavést ihned

Výsledné vyhodnocení rizik je znázorněno v Tabulce 16.

Tabulka 16 Vyhodnocení rizik (vlastní zpracování)

Riziko	Pravděpodobnost	Dopad	Výsledná míra rizika
Nárůst extremismu ve společnosti	III.	B	8
Nelegální zaměstnávání	IV.	C	14
Ohrožení bezpečnosti ČR	III.	D	15
Ohrožení ekonomiky	II.	C	9
Organizování převaděčství	IV.	B	11
Šíření závažných onemocnění	III.	C	12
Teroristický útok	II.	D	13
Zatížení sociálního systému	II.	B	5
Zvýšení kriminality	II.	B	5

V levém sloupci jsou vypsána jednotlivá identifikovaná rizika, v pravém krajním sloupci je výsledná míra hodnoceného rizika, stanovená jako součin pravděpodobnosti a dopadu (prostřední dva sloupce).

Provedenou analýzou bylo zjištěno, že výsledná míra rizik Zatížení sociálního systému a Zvýšení kriminality dosahuje hodnoty 5 a proto byla obě rizika vyhodnocena jako přijatelná. Tři rizika (Nárůst extremismu ve společnosti, Ohrožení ekonomiky a Organizování převaděčství) byla vyhodnocena jako podmíněčně přijatelná, přičemž míra rizika se u nich pohybovala v rozmezí 8 až 11. Celkem čtyři rizika (Nelegální zaměstnávání, Ohrožení bezpečnosti České republiky, Šíření závažných onemocnění a Teroristický útok) byla vyhodnocena jako nepřijatelná, jejich míra rizika dosahovala hodnot 12 až 15.

9 NÁVRHY NA MINIMALIZACI RIZIK

Následující závěrečná kapitola popisuje současnou praxi ke zmírnění zjištěných rizik s návrhy na provedení nových či doplňujících opatření.

9.1 Přijatelná rizika migrace

Riziko **Zatížení sociálního systému** bylo vyhodnoceno jako přijatelné, zejména s ohledem na jeho pravděpodobnost výskytu. Ta je dána počty migrantů v České republice, které jsou v celoevropském srovnání spíše nízké. Pro minimalizaci tohoto rizika je důležitá následná integrace cizinců do společnosti. Za tímto účelem zpracoval OAMP již v roce 2000 Konceptci integrace cizinců, která byla několikrát aktualizována. V rámci integrační politiky mohou cizinci využít různé integrační programy, které jim pomohou v oblasti pracovního trhu, bydlení, vzdělávání nebo v sociální oblasti (Ministerstvo vnitra ČR, 2024d). Navrhovaným opatřením k minimalizaci rizika je pokračování v nastavených systémových opatřeních a jejich další rozvíjení.

Také riziko **Zvýšení kriminality** bylo vyhodnoceno jako přijatelné, s pravděpodobností výskytu „nízko pravděpodobné“. Na tomto hodnocení se projevila skutečnost, že od roku 2015 je počet stíhaných cizinců poměrně ustálený, osciluje kolem hodnoty 7 800 osob, resp. že nekopíruje počet nelegálních migrantů. Výjimku tvoří rok 2023, k tomu blíže viz. kapitola 8.1. Dále je poměrně mírné hodnocení rizika zvýšené kriminality dáno skutečností, že cizinci páchají spíše trestné činy z kategorie „ostatní“ (např. Maření výkonu úředního rozhodnutí, Nedovolené překročení státní hranice), majetkové a hospodářské trestné činy (Krádež, Padělání a pozměňování veřejné listiny, Zkrácení daně atp.), méně často pak trestné činy mravnostní nebo násilné (Loupež, Vražda, Znásilnění) (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i). Také v tomto případě patří k navrhovaným opatřením pokračování v nastavených opatřeních, kterými jsou zejména projekty prevence kriminality realizované jak státními orgány, tak i obcemi či neziskovými organizacemi. Za zmínku stojí např. Asistent prevence kriminality, Domovník – preventista nebo Informovaný senior (Ministerstvo vnitra ČR, 2024f).

9.2 Podmínečně přijatelná rizika migrace

Nárůst extremismu ve společnosti lze pozorovat z veřejného dění v Evropské unii i v České republice, ačkoli v České republice není zatím tak znatelný. Nicméně stále sílí. Jelikož se jedná o oblast páchání trestné činnosti s mnoha specifiky, vznikl samostatný útvar

Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky (Policie ČR, 2024b). Gestorem problematiky je Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR, jenž mimo jiné vydává i pravidelné pololetní zprávy o problematice extremismu. Z poslední zprávy vyplývá, že z extremistických skupin v České republice je aktuálně nejdominantnější tzv. antisystémové hnutí, jehož snahou je vystoupení České republiky z Evropské unie a NATO. Tím by samozřejmě byla oslabena jak vnitřní, tak i vnější bezpečnost. Dále je hojně používáno šíření dezinformací a konspiračních teorií (Ministerstvo vnitra ČR, 2024g). Mezi trvalá opatření k potlačení extremismu patří sledování domácí i zahraniční extremistické scény. Navrhovaným opatřením v této oblasti je zachovat dosavadní přístup a nadále rozvíjet spolupráci s dotčenými orgány na národní i mezinárodní úrovni.

Míra rizika **Ohrožení ekonomiky** ze strany nelegální migrace má střední hodnotu, která vychází obdobně jako riziko Zatížení sociálního systému zejména z počtů migrantů v České republice. Jejich množství tak ovlivňuje i pravděpodobnost výskytu rizika. Shodně jako v sociální oblasti je i v té ekonomické důležitá integrace cizinců do společnosti, nejvíce však jejich zapojení do podnikatelských a pracovních aktivit. Zásadním momentem v této oblasti bylo přijetí zákona č. 66/2022 Sb., jehož prostřednictvím získali státní příslušníci Ukrajiny (nejpočetněji zastoupená skupina cizinců v České republice) volný přístup na pracovní trh. Negativní vliv na ekonomiku České republiky měla v roce 2022 změna podmínek úhrady veřejného zdravotního pojištění. Cizinci s udělenou dočasnou ochranou si po uplynutí 150 dnů od jejího udělení musí hradit pojistné sami. Od této povinnosti jsou osvobozeni evidovaní uchazeči o zaměstnání což mělo za následek, že se v půli roku 2022 nezaměstnaní držitelé dočasné ochrany začali hromadně hlásit na Úřadech práce ČR (Ministerstvo vnitra ČR, 2024i). Řešením je pak nastavení takové státní zaměstnanecké politiky, aby bylo pro cizince výhodné legálně pracovat. Tato oblast je společná pro cizince i občany České republiky. Migrace může ekonomiku České republiky ovlivnit také nepřímo zvenčí. Vzhledem ke stagnaci globální ekonomiky (Svaz průmyslu a dopravy ČR, 2024) je ohrožen export do Německa a tím se může zhoršit i náš ekonomický růst. Proto navrhovaným opatřením je pokračování v nastavených integračních programech, dále by bylo vhodné ze strany státu více podporovat všechny zaměstnance, např. benefitem na dopravu do zaměstnání.

Posledním z podmíněčně přijatelných rizik je **Organizování převaděčství**, které je stále závažným problémem. V rámci boje proti nelegální migraci a organizované trestné činnosti

bylo v roce 2016 v rámci Europolu zřízeno Evropské středisko pro boj proti převaděčství (EMSC, 2022). Dle jeho informací, až 90 % migrantů mířících do Evropy, využívá služeb převaděčů již od počátku své cesty. S ohledem na stále rostoucí příliv migrantů (v roce 2021 o 59 % více než roce předchozím), obnovila Evropská komise Akční plán EU proti převaděčství migrantů na období 2021-2025. Jednou z forem boje tohoto opatření je např. i rozvíjení zpravodajských informačních sítí ve státech jako jsou Gambie, Ghana, Niger, Pobřeží slonoviny nebo Senegal. Na základě získaných informací bylo např. v roce 2020 rozbito 14 převaděčských sítí (Evropská komise, 2021). Česká republika se jako členský stát zapojuje do unijních aktivit. V rámci prevence je nezbytné i nadále rozvíjet diplomatické a informační aktivity zejména v domovských státech nelegálních migrantů. Na území České republiky se převaděčství věnuje na celostátní úrovni Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky. Na krajské úrovni je k řešení problematiky převaděčství příslušné Oddělení dokumentace Odboru cizinecké policie Krajských ředitelství policie. Navrhovaným opatřením v rámci boje proti převaděčství je navýšení počtu policistů na jednotlivých Odděleních dokumentace v počtu jednotek policistů. Dále je nezbytné v rámci Policie České republiky iniciovat vývoj a následný provoz analytického informačního systému, který by byl využitelný i v rámci nelegální migrace. Současné informační systémy jsou již morálně zastaralé a nedostatečné. K tomuto účelu je nezbytné nalézt podporu ze strany Ministerstva vnitra ČR k uvolnění dostatečných finančních prostředků.

9.3 Nepřijatelná rizika migrace

Nelegální zaměstnávání patří mezi dlouhodobá rizika nelegální migrace. Boji proti tomuto opatření se v České republice věnují zejména tři instituce: Státní úřad inspekce práce (SÚIP) Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Celní úřad ČR a Policie ČR. Prvně jmenovaný SÚIP vykonává kontrolní činnost v oblasti pracovně právních vztahů a patří mezi stěžejní instituce v potírání nelegální práce. Mezi jeho oprávnění patří mimo jiné kontrola povinností zaměstnavatelů vyplývajících z platných právních předpisů, vymáhání jejich dodržování a ukládání pokut v případě zjištění jejich porušení (SÚIP, 2024a). Druhou stěžejní, represivní institucí je Policie ČR, konkrétně Odbory cizinecké policie Krajských ředitelství policie. Ty vykonávají pobytovou kontrolu cizinců u zaměstnavatelů podle zákona č. 326/1999 Sb. a v případě zjištění porušení právních předpisů mohou nelegálně zaměstnaným cizincům uložit správní vyhoštění až na dobu tří let (viz kapitola 7.2.2). Toto represivní opatření je pro

cizince velmi tvrdé, ale také velmi účinné. Nezřídka se v praxi stává, že cizinec se s důvěrou obrátí na zprostředkovatele zaměstnání, aby mu vyřídil potřebné dokumenty. Ty jsou však v pořádku jen naoko, anebo jsou v nich určeny jiné pracovní podmínky (pozice), než v jakých je cizinec reálně zaměstnán. Přitom cizinec má možnost si příslušná povolení obstarat sám podle příslušných zákonů. Mnozí cizinci mají ze svých domovů navyklé, že státní úřady bez úplatku nefungují. Pro úspěšné potlačení rizika nelegálního zaměstnávání je důležité pokračovat v nastaveném systému kontrol a v rámci prevence se ještě více zaměřit na informovanost cizinců o možnostech legálního zaměstnání a také zvýšit dohled nad pracovními agenturami.

Riziko **Ohrožení bezpečnosti České republiky** bylo také jako předchozí vyhodnoceno jako nepřijatelné. V souvislosti s Ruskou agresí na Ukrajině může být migrace součástí hybridní hrozby ze strany Ruska. Dle bodu 26. Bezpečnostní strategie České republiky 2023 je ostatně Rusko „...největší bezprostřední i dlouhodobou přímou hrozbou evropské bezpečnosti a mezinárodního řádu...“ (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023a, str. 14, bod 26.). V rámci opatření ke snížení rizika v oblasti bezpečnosti České republiky je nezbytné posilovat mezinárodní spolupráci v rámci Evropské unie, NATO ale i na širší mezinárodní úrovni.

Šíření závažných onemocnění bylo vyhodnoceno také nepřijatelným rizikem. Z kapitoly 8.2 vyplývá, že aktuálním nebezpečím (šíření TBC) pro obyvatele České republiky jsou spíše migranti legální, kteří zde žijí dlouhodobě, a to jak cizinci z třetích zemí, tak i občané Evropské unie. Nebezpečí ze strany legálních cizinců je o to větší, že jejich zdravotní stav se nezkoumá vůbec anebo až v okamžiku, kdy jsou znatelné vnější projevy chorob. U nelegálních migrantů, kteří jsou zajišťováni do ZZC, jsou prováděny pravidelné vstupní prohlídky, které mohou velkou část nemocí odhalit. Takový nakažený cizinec je pak umístěn do karantény na dobu, dokud není infekční pro své okolí. K minimalizaci tohoto rizika je nezbytné pokračovat v dosavadní praxi a nadále rozvíjet součinnost a spolupráci v rámci poskytování zdravotnických služeb, a to i na nadnárodní úrovni. Je vhodné rozvíjet kontakt zejména mezi lékaři zemí, jejichž občané patří mezi největší nositele nemocí. Také je vhodné nadále zvyšovat povědomí a informovanost široké veřejnosti o možnostech šíření závažných chorob, jak u nás, tak v příslušných cizích zemích.

Jako další nepřijatelné riziko byla vyhodnocena možnost **Teroristického útoku**. Terorismus je celosvětovou hrozbou, nejedná se o lokální záležitost pouze České republiky. Na unijní

úrovni je spolupráce rozvíjena v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky. Mezi významné unijní dokumenty v oblasti terorismu z poslední doby lze zařadit Směrnici Evropského parlamentu a rady (EU) 2023/977 ze dne 10. května 2023 o výměně informací mezi donucovacími orgány členských států, která stanovuje pravidla pro rychlou a přiměřenou výměnu informací mezi příslušnými orgány členských států při odhalování, vyšetřování a potírání trestných činů (Evropská unie, 2023b). Pro zajištění poskytování finanční podpory byl v rámci Evropské unie zřízen Fond pro vnitřní bezpečnost pro období 2021-2027 (Evropská unie, 2021b). Dalším významným dokumentem v boji proti terorismu je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/784 ze dne 29. dubna 2021 o potírání šíření teroristického obsahu online. Na základě tohoto nařízení má příslušný orgán členského státu oprávnění vydat příkaz poskytovateli hostingových služeb k odstranění teroristického obsahu nebo k němu znemožnili přístup (Evropská unie, 2021a). V oblasti boje proti terorismu je i nadále nutné udržovat a posilovat kapacity pro analýzu zpravodajských informací, zejména s ohledem na rychlý rozvoj hybridních hrozeb. V uvedeném kontextu je nezbytné úzce spolupracovat se zahraničními partnery i v oblasti kybernetické a finanční bezpečnosti.

V rámci hodnocení identifikovaných rizik byly navrženy postupy a opatření k jejich minimalizaci. Jednotlivá rizika se v mnoha oblastech protínají a nelze je minimalizovat pouze jednostranně. Například sociální systém úzce souvisí s ekonomikou a ta zase s nelegálním zaměstnáváním. Obdobně nelze oddělit riziko ohrožení bezpečnosti České republiky od rizika terorismu či extremismu.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce byla identifikace rizik vyplývajících z nelegální migrace a návrh opatření na jejich snížení. Analýzou současného stavu migrace v České republice bylo zjištěno, že vnímání nebezpečí z pohledu občanů je na vyšším stupni, než je stav reálné hrozby. Negativní vnímání přítomnosti imigrantů lze přisuzovat spíše „předběžné opatrnosti“, zejména s ohledem na okolnosti vývoje kriminality a společenského života v okolních státech Evropské unie jako jsou např. Francie, Německo, Rakousko nebo Švédsko. Občané České republiky mají strach ze své budoucnosti, když vidí, že v sousedních státech se integrace imigrantů nedaří a jsou vděční za fakt, že Česká republika není jejich cílem. Prozatím. Migrace v Evropské unii a zejména ta nelegální není pouze dočasnou záležitostí, je to běh na velmi dlouhou trať. Bylo by velmi naivní se domnívat, že jakékoli případné odmítavé prohlášení unijních politických špiček vůči k imigrantům nebo přijetí administrativního opatření by současný neutěšený stav rychle změnilo. Změnu však přináší samotní imigranti. Jejich nepřizpůsobivost k evropským kulturním, náboženským a sociálním hodnotám má za následek obrat ve smýšlení evropské společnosti směrem k nesnášenlivosti, extremismu, xenofobii. Neméně významný fakt je i ten, že se ve většině případů jedná o ekonomické migranty, samostatné muže ve věku 15-30 let.

V dubnu 2024 byl Evropským parlamentem byl přijat Nový pakt Evropské unie o migraci a azylu. Přestože tento dokument slibuje lepší zítřky v boji s nelegální migrací, stále má mnoho odpůrců napříč všemi členskými státy unie. Jedním s kontroverzních bodů je princip solidarity, který dobrovolně povinně stanoví tři možné způsoby spolupodílení se na řešení migrační krize jednotlivými státy: relokace migrantů, finanční pomoc a technická pomoc. Nakolik je navrhovaný způsob řešení přijatelný pro obyvatele členských států mohou ukázat nadcházející volby do Evropského parlamentu v roce 2024. Lze očekávat posílení pozic různých populistických či krajně pravicových stran na úkor těch současných vládních. Migrační pakt, ačkoli je zamýšlen zpřísněním podmínek ke snížení migrace do Evropské unie, může ve svém důsledku způsobit pravý opak. Do doby, než projde celým unijním legislativním procesem a nastane jeho účinnost, může mnoho imigrantů využít tohoto času právě k cestě do Evropy za stávajících podmínek.

Počínající negativní postoj evropské veřejnosti k imigrantům je pochopitelný. Neziskové organizace bojující za práva uprchlíků, ale upozorňují i na druhou stranu mince přijatého migračního paktu. Zpřísnění podmínek k azylovému řízení může vést k porušování základních lidských práv. Pakt omezí ekonomické migranty, ale současně bude mít i přímý

dopad na „skutečné“ uprchlíky, tedy lidi, kteří prchají ze svých domovů kvůli válce, násilí, etnickým či náboženským čistkám.

Přístup samotné České republiky k migraci a zejména k nelegální, lze považovat za aktivní. Na politické úrovni vyvíjí snahu k potlačení tohoto negativního jevu spoluprací se všemi členskými státy Evropské unie. Jako možné řešení migrace se nabízí diplomatické působení přímo v domovských státech migrantů, nabídnout lze pomoc věcnou, finanční, informační nebo i formou lidských zdrojů. Motivací pro tyto země může být kromě financí např. usnadnění vízového nebo bezvízového styku. Evropské výdaje na řešení migrační krize v třetích zemích budou kompenzovány benefity v podobě vyšší bezpečnosti občanů, vyššího životního standartu Evropanů. Tedy stejné okolnosti, které zde také hledají imigranti. Diplomatičká jednání by měla být iniciována Evropskou unií a jejím jménem. Zcela jistě budou mít větší váhu než jednání pouze českých politiků. Velkým problémem je návratová politika. Zde by měla Česká republika apelovat na unijní diplomacii k uzavření readmisních dohod se státy jako jsou např. Afghánistán, Bangladéš, Egypt, Maroko nebo Tunisko. Mezinárodní spolupráci je důležité udržovat a rozvíjet nejen ve formě společných operací v rámci zemí Evropské unie, např. agentura Frontex, ale i mimo území Evropy.

Součástí řešení problematiky migrace musí být i dostatek odborného a erudovaného personálu všech složek státních orgánů, které se migranty zabývají. Možnou variantou je i navýšení počtu ozbrojených složek, v případě České republiky příslušníků cizinečké policie, pro případ potřeby kontrol na státních hranicích v souvislosti s vysokým přílivem migrantů. V období „migračního klidu“ lze jejich personální kapacity zaměřit na vnitrozemí, kde by prováděly pobytové kontroly zaměřené zejména na oprávněnost pobytu a povolení k zaměstnání. Ohlédnutím do minulosti se z pohledu kontrol na státních hranicích jeví jako velmi ukvapené rozhodnutí zrušit a odprodat převážnou část objektů, které ke své činnosti na státních hranicích České republiky využívala Policie ČR. Současný stav ukazuje, že je můžeme kdykoli potřebovat a bylo by vhodné je na některých velmi frekventovaných místech znovu vybudovat (např. na bývalém hraničním přechodu dálnice D2 Lanžhot-Kúty).

Jako pozitivní lze také vnímat prováděná součinnostní cvičení k ověření připravenosti na příliv migrantů. Těchto cvičení se pravidelně zúčastňují zejména složky Celního úřadu ČR, Zdravotnické záchranné služby, Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR a Armády ČR. V praxi si tak ověřují spolupráci a snaží se poučit z problémů, které tyto situace přinášejí. Jako velký nedostatek v této spolupráci je otázka spojení, neboť každá složka používá ke komunikaci jiný druh zařízení a také na mnoha místech v terénu u státních hranic

není radiový signál. Vhodným opatřením by bylo sjednotit formu komunikace pro případ znovuzavedení kontrol na státních hranicích a posílit radiový signál ve vytipovaných lokalitách. Dále je nezbytné lépe vybavit Policii ČR prostředky k řešení logistických problémů velké migrace. Zajistit prostory pro prvotní umístění migrantů, dopravní prostředky pro jejich následný převoz, policisty s příslušným řidičským oprávněním skupiny D nebo alespoň D1. V září roku 2022 bylo na území okresu Břeclav a Hodonín denně zadrženo 200 až 300 migrantů. Zajistit nezbytné úkony spojené s jejich prvotním omezením na osobní svobodě, nezbytnou administrativou a následným umístěním byly pro Polici ČR velkou výzvou. S logistikou pomáhaly jiné policejní útvary z celé České republiky a také příslušníci Vězeňské služby ČR (zejména řidiči autobusů). Nutno konstatovat, že všichni zúčastnění se s nastalou situací poprali se ctí. Ovšem za rizika, že převelení policisté chyběli ve svých domovských útvarech. Tím byla lokálně ohrožena vnitřní bezpečnost tamních obyvatel. Pokud se unijní migrační politiku nepodaří uspokojujícím způsobem naplňovat, nedojde-li ke snížení nelegální migrace, pak je potřeba sáhnout k extrémním opatřením jako je znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích. Zkušenosti z let 2021 až 2023 ukázaly, že tyto kontroly jsou efektivním prostředkem ke snížení nelegální migrace.

Cíl diplomové práce byl splněn, v praktické části byla na základě platné právní úpravy a zejména vícezdrojovým sběrem dat (převážně statistických) identifikována rizika pro Českou republiku, která s sebou nelegální migrace přináší. Formulováno bylo celkem 9 rizikových jevů z nichž 4 byly vyhodnoceny jako nepřijatelné. Pro každý jev byla navržena opatření ke zmírnění dopadů, přičemž byly zohledněny i praktické zkušenosti autora s danou problematikou. Posouzením aktuálního celkového stavu nelegální migrace v České republice i v Evropě lze konstatovat, že Česká republika si je vědoma potenciálních rizik, situaci nijak nepodceňuje a činí mnohá opatření, aby se občané cítili ve své vlastní zemi dobře. Prostor pro zlepšení ve všech oblastech však je neustále. Kdo je připraven, není překvapen.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AFFOLTER, Laura, 2021. *Asylum Matters: On the Front Line of Administrative Decision-Making*. Online. Switzerland: Palgrave Macmillan Cham. ISBN 978-3-030-61512-3. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/978-3-030-61512-3>.

AMNESTY INTERNATIONAL, 2023. *Dánsko prohlásilo syrské regiony postižené následky zemětřesení za bezpečné, ačkoliv uprchlíci po návratu do Sýrie čelí porušování práv a perzekuci*. Online. Migrace, Dánsko. © Amnesty International Česká republika, 28.04.2023. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5762/dansko-prohlasilo-dva-dalsi-regiony-v-syrii-za-bezpecne-uprchlikum-hrozi-deportace>. [cit. 2024-01-18].

BÍLKOVÁ, Veronika, 2021. *Kdo jsou environmentální migranti a jaká právní úprava se na ně vztahuje*. Online. In: ÚSTAV MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ PRAHA. Policy Publikace. 26.11.2021. Dostupné z: <https://www.iir.cz/kdo-jsou-environmentalni-migranti-a-jaka-pravni-uprava-se-na-ne-vztahuje>. [cit. 2023-11-19].

BŘICHÁČEK, Tomáš, 2016. *Unie ve víru migrační krize*. Publikace (Institut Václava Klause). Praha: Institut Václava Klause. ISBN 978-80-7542-023-7.

ČADOVÁ, Naděžda, 2024. *Veřejnost o svých obavách a bezpečnostních rizicích pro Českou republiku – podzim 2023*. Online. In: AKADEMIE VĚD ČR: SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV: CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ. Domov, Tiskové zprávy, Politické, Politické - Ostatní. 08.01.2024, 2024-04-02. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/politicke-ostatni/5780-verejnost-o-svych-obavach-a-bezpecnostnich-rizicich-pro-ceskou-republiku-podzim-2023>. [cit. 2024-04-02].

ČESKO, 1992a. Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*. 1. Praha: Česká národní rada. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.

ČESKO, 1992b. Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., *Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky*. 2. Praha: Předsednictvo České národní rady. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>.

ČESKO, 1993. Sdělení č. 208/1993 Sb., *Sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků*. 208. Praha: Parlament ČR. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-208>.

ČESKO, 1999a. Zákon č. 325/1999 Sb., *Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky*. 325. Praha: Parlament ČR. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>.

ČESKO, 1999b. Zákon č. 326/1999 Sb., *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*. 326. Praha: Parlament ČR. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.

ČESKO, 2002. Zákon č. 216/2002 Sb., *Zákon o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů*. 216. Praha: Parlament ČR. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-216>.

ČESKO, 2003. Zákon č. 221/2003 Sb., *Zákon o dočasné ochraně cizinců*. 221. Praha: Parlament ČR. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-221>.

ČESKO, 2004. Zákon č. 435/2004 Sb., *Zákon o zaměstnanosti*. 435. Praha: Parlament ČR. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>.

ČESKO, 2009. Zákon č. 40/2009 Sb., *Zákon trestní zákoník*. 40. Praha: Parlament ČR. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

ČESKO, 2015. Vyhláška č. 328/2015 Sb., *Vyhláška Ministerstva vnitra ČR, kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců*. 328. Praha: Parlament ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-328>.

ČESKO, 2022. Zákon č. 65/2022 Sb., *Zákon o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invází vojsk Ruské federace*. 65. Praha: Parlament ČR. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65/zneni-20240101>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014. *Cizinci: Počet cizinců - Metodika: KATEGORIE A TYPY POBYTŮ CIZINCŮ V ČR (A)*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod. 14.12.2014. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/ciz_pocet_cizincu-metodika-kategorie_a_typy_pobytu_cizincu_v_cr_-a-. [cit. 2024-03-24].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2022. *Metodika – zdravotní péče o cizince*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod, Statistiky, Cizinci: Počet cizinců, Cizinci: Zdravotní péče. 01.02.2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-zdravotni-pece-o-cizince>. [cit. 2024-03-24].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2023. *Počet obyvatel - Metodika*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistiky, Obyvatelstvo. 22.02.2023. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/pocet_obyvatel_m. [cit. 2024-04-10].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024a. *Cizinci v ČR – včetně azylantů*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod, Statistiky, Cizinci: Počet cizinců, Data - Počet cizinců. 10.01.2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-v-cr-vcetne-azylantu>. [cit. 2024-03-20].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024b. *Data – nelegální migrace cizinců*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod, Statistiky, Cizinci: Počet cizinců, Cizinci: Nelegální migrace. 12.01.2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/data-nelegalni-migrace-cizincu#cr>. [cit. 2024-03-20].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024c. *Data - počet cizinců*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod, Statistiky, Cizinci: Počet cizinců. 10.01.2024. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr. [cit. 2024-03-20].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024d. *Data – zdravotní péče*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod, Statistiky, Cizinci: Počet cizinců, Cizinci: Zdravotní péče. 09.01.2024. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/40291466/c06R60_2022.pdf/196c6b27-bb34-47e5-a6bd-ab5b7ef96858?version=1.0. [cit. 2024-03-20].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024e. *Data – zdravotní péče*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod, Statistiky, Cizinci: Počet cizinců, Cizinci: Zdravotní péče. 09.01.2024. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/40291466/c06R62_2022.pdf/e0f1d034-7c01-4fa9-ad0e-1a5377ad4ebb?version=1.0. [cit. 2024-03-20].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024f. *Mezinárodní ochrana - roční údaje*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod, Statistiky, Cizinci: Počet cizinců, Cizinci: Mezinárodní ochrana. 12.01.2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/mezinarodni-ochrana-rocni-udaje>. [cit. 2024-03-20].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024g. *Počet a pohyb obyvatel v Českých zemích*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: VEŘEJNÁ DATABÁZE. Úvod, Statistiky, Obyvatelstvo, Dlouhodobé časové řady, Výběr parametrů, Tabulka. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup->

[objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=4791&katalog=33157&pvo=DEMDCR1&pvo=DEMDCR1](#). [cit. 2024-03-20].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024h. *Předběžné údaje zveřejňované Ředitelstvím služby cizinecké policie*. Online. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod, Statistiky, Cizinci: Počet cizinců, Data - Počet cizinců. 10.01.2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/predbezne-udaje-zverejnovane-rs-cp>. [cit. 2024-03-20].

ČTK, 2024a. *NYT zveřejnil podrobnosti o zaměstnancích UNRWA*. Online. In: ČTK. České noviny. © Copyright ČTK, 29.01.2024. ISSN 1213-5003. Dostupné z: https://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=2472145. [cit. 2024-02-05].

ČTK, 2024b. *Rakousko a Rumunsko se připojily k zemím, které zastavily příspěvky pro UNRWA*. Online. In: ČTK. České noviny. © Copyright ČTK, 29.01.2024. ISSN 1213-5003. Dostupné z: https://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=2471745. [cit. 2024-02-05].

DE HAAS, Hein; CASTLES, Stephen a MILLER, Mark J., 2019. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. 6. Bloomsbury Publishing. ISBN 978-1-352-00712-1.

EMN, 2024. *O EMN*. Online. EUROPEAN MIGRATION NETWORK. European Migration Network. Dostupné z: <https://www.emncz.eu/o-nas/>. [cit. 2024-01-27].

EMSC, 2022. *European Migrant Smuggling Centre - EMSC*. Online. EUROPOL. Home, About Europol. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-serious-and-organised-crime-centre-esocc/european-migrant-smuggling-centre-emsc>. [cit. 2024-02-14].

EUAA, 2024. *What We Do*. Online. EUROPEAN UNION AGENCY FOR ASYLUM. About Us. © European Union Agency for Asylum. Dostupné z: <https://euaa.europa.eu/about-us/what-we-do>. [cit. 2024-01-21].

EUROPEAN COMMISSION, 2024a. *Agencies*. Online. EUROPEAN COMMISSION. European Commission. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/agencies_en. [cit. 2024-01-21].

EUROPEAN COMMISSION, 2024b. *Common European Asylum System*. Online. EUROPEAN COMMISSION. Migration and Home Affairs, Policies, Migration and asylum. European Commission. Dostupné z: <https://home->

[affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system_en](https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system_en). [cit. 2024-01-14].

EUROPEAN COMMISSION, 2024c. *European Migration Network (EMN)*. Online. EUROPEAN COMMISSION. Networks, European Migration Network (EMN). European Commission. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn_en. [cit. 2024-01-27].

EUROPEAN COMMISSION, 2024d. *Rapid Border Intervention Team (RABIT)*. Online. EUROPEAN COMMISSION. Networks, European Migration Network (EMN), EMN Asylum and Migration Glossary, Glossary. European Commission. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/rapid-border-intervention-team-rabit_en. [cit. 2024-01-27].

EUROPEAN COMMISSION, 2024e. *Schengen Area*. Online. EUROPEAN COMMISSION. Migration and Home Affairs, Policies, Schengen, borders and visa. European Commission. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_en. [cit. 2024-01-28].

EUROPEAN COMMISSION, 2024f. *What is the Pact on Migration and Asylum?* Online. EUROPEAN COMMISSION. Migration and Home Affairs, Policies, Migration and asylum, Pact on Migration and Asylum. European Commission. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en. [cit. 2024-01-14].

EUROSTAT, 2024. *First-time asylum applicants in EU countries*. Online. EUROSTAT: STATISTICS EXPLAINED. Population and social conditions, Migration and asylum, Asylum and Dublin procedure, Statistical article. 25.03.2024. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_applications_-_annual_statistics. [cit. 2024-04-02].

EVROPSKÁ KOMISE, 2016. *Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států*. COM(2016) 270. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52016PC0270>. [cit. 2024-01-14].

EVROPSKÁ KOMISE, 2021. *Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Obnovený Akční plán EU proti převaděčství migrantů na období 2021-2025*. COM(2021) 591. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0591&qid=1713254150087)

[content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0591&qid=1713254150087](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0591&qid=1713254150087). [cit. 2024-01-20]

EVROPSKÁ KOMISE, 2023. *Statistiky týkající se migrace do Evropy*. Online. EVROPSKÁ KOMISE. Úvod, Strategie a politika, Priority, Podpora evropského způsobu života. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_cs#migra%C4%8Dn%C3%AD-toky-do-eu-a-z-n%C3%AD. [cit. 2023-11-22].

EVROPSKÝ PARLAMENT, 2020. *ZPRÁVA o provádění nařízení Dublin III*. A9-0245. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0245_CS.html. [cit. 2024-01-25].

EVROPSKÁ UNIE, 1985. *Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, podepsaná v Schengenu dne 14. června 1985*. Brusel: Úřední věstník Evropských společenství. Dostupné také z: <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/5e916169-f153-434a-a9d9-c32882ba06e5/language-cs/format-PDF/source-315283079>.

EVROPSKÁ UNIE, 1997. *Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts*. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT>.

EVROPSKÁ UNIE, 2001. *Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími*. 55. Brusel: Úřední věstník. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?qid=1707947422670&uri=CELEX%3A32001L0055>.

EVROPSKÁ UNIE, 2008. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí*. 115. Brusel: Úřední věstník

Evropské unie. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0115>.

EVROPSKÁ UNIE, 2009. *Rozhodnutí Rady ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol)*. 2009/371/SVV. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32009D0371&qid=1713111525139>.

EVROPSKÁ UNIE, 2011. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany*. 95. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32011L0095&qid=1517992214606>.

EVROPSKÁ UNIE, 2013a. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013 ze dne 26. června 2013 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení (EU) č. 604/2013 kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států, a pro podávání žádostí orgánů pro vymáhání práva členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva a o změně nařízení (EU) č. 1077/2011, kterým se zřizuje Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva*. 603. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32013R0603>.

EVROPSKÁ UNIE, 2013b. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států*. 604. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32013R0604&qid=1517990359483>.

EVROPSKÁ UNIE, 2013c. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní*

ochrany. 32. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0032&qid=1713093361931>

EVROPSKÁ UNIE, 2013d. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu*. 33. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32013L0033&qid=1517992998340>.

EVROPSKÁ UNIE, 2016. *Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)*. 399. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0399>.

EVROPSKÁ UNIE, 2018a. *Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226*. 1240. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1240&qid=1707151283886>.

EVROPSKÁ UNIE, 2018b. *Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni*. 1806. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32018R1806>.

EVROPSKÁ UNIE, 2019. *Dohody o zpětném přebírání osob mezi EU a některými zeměmi mimo EU*. Online. EUR-LEX. Shrnutí právních předpisů EU. 12.07.2019. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/readmission-agreements-between-the-eu-and-certain-non-eu-countries.html>.

EVROPSKÁ UNIE, 2021a. *Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/784 ze dne 29. dubna 2021, o potírání šíření teroristického obsahu online*. 784. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0784&qid=1713007511480>.

EVROPSKÁ UNIE, 2021b. *Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1149 ze dne 7. července 2021, kterým se zřizuje Fond pro vnitřní bezpečnost*. 1149. Brusel: Úřední

věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1149&qid=1713007511480>.

EVROPSKÁ UNIE, 2022. *Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana.* 382. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0382>.

EVROPSKÁ UNIE, 2023a. *Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2023/2409 ze dne 19. října 2023 o prodloužení dočasné ochrany zavedené prováděcím rozhodnutím (EU) 2022/382.* 2409. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32023D2409>.

EVROPSKÁ UNIE, 2023b. *Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2023/977 ze dne 10. května 2023 o výměně informací mezi donucovacími orgány členských států a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2006/960/SVV.* 977. Brusel: Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023L0977&qid=1713007511480>.

FRANC, Aleš, 2010. *Soudobé poznatky a teoretické přístupy k migraci.* Online. In: NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČR, METODICKÝ PORTÁL RVP.CZ. Domů, Odborné články, Gymnaziální vzdělávání. 24.11.2010. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/9445/SOUDOBE-POZNATKY-A-TEORETICKE-PRISTUPY-K-MIGRACI.html>. [cit. 2024-02-15].

FRONTEX, 2013. *Model společné integrované analýzy rizik: Souhrnná příručka.* Online. Varšava: FRONTEX. Dostupné z: https://www.frontex.europa.eu/assets/CIRAM/cs_CIRAM_brochure_2013.pdf. [cit. 2024-01-24].

FRONTEX, 2024. *Who we are.* Online. FRONTEX. © Frontex. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/tasks-mission/>. [cit. 2024-01-21].

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HZS ČR: ODBOR CIVILNÍ NOUZOVÉ PŘIPRAVENOSTI A STRATEGIÍ, © 2020. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030.* Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx> [cit. 2023-10-21].

GLOBAL MIGRATION DATA ANALYSIS CENTER, 2021. *International migrant stocks*. Online. GLOBAL MIGRATION DATA ANALYSIS CENTER. Migration Data Portal. 05.02.2021. Dostupné z: <https://www.migrationdataportal.org/themes/international-migrant-stocks>. [cit. 2023-11-24].

HASMAN, Jiří a NOVOTNÝ, Josef, 2017. *Kdo, odkud, kam a s kým: prostorová příbuznost migračních skupin na globální, národní i lokální úrovni*. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. ISBN 978-80-88018-13-1.

HELIKAR, Ivo, 2018. *1968: Po okupaci emigrovalo z Československa přes 300 tisíc lidí*. Online. In: IDNES.CZ. Zpravodajství, Domáci. 04.09.2018. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/1968-vypadalo-to-jako-v-anekdote-posledni-zhasne.A180827_153251_domaci_heli. [cit. 2023-11-10].

HERIBAN KALÍKOVÁ, Simona a ČERYCHOVÁ, Pavla (ed.), 2020. *Manuál lokální integrace migrantů v České republice*. Online. Praha: © Sdružení pro integraci a migraci. ISBN 978-80-906488-2-1. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/regularizace/mesta-a-inkluzivni-strategie/integracni-manual>. [cit. 2024-04-14].

HOLÁ, Eva, 2010. *Readmisní smlouvy a jejich použití v České republice*. Online. In: MIGRACEONLINE.CZ. Home, Rubriky. 03.08.2010. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/readmisni-smlouvy-a-jejich-pouziti-v-ceske-republice>. [cit. 2024-04-10].

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA, 2024. *7 věcí, které byste měli vědět o válce v Sýrii*. Online. CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA, HUMANITÁRNÍ POMOC A ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE. Aktuality. 29.02.2024. Dostupné z: <https://svet.charita.cz/aktuality-svet-charita/7-veci-ktere-byste-meli-vedet-o-valce-v-syrii/>. [cit. 2024-03-09].

IOM, 2023. *History*. Online. Copyright © 2023 International Organization for Migration. Dostupné z: <https://www.iom.int/iom-history>. [cit. 2023-12-17].

IOM CZECHIA, 2023. *IOM in Czechias*. Online. Copyright © 2023 International Organization for Migration. Dostupné z: <https://czechia.iom.int/iom-czechia>. [cit. 2023-12-17].

ISHIKAWA, Kaoru, 1976. *Guide to Quality Control*. Tokyo: Asian Productivity Organization. ISBN 92-833-1035-7.

JETBEE CZECH S.R.O., 2024. *Největší česká letiště a jejich historie*. Online. JETBEE CZECH S.R.O. Magazín. Dostupné z: <https://www.jetbee.aero/cs/magazin/nejvetsi-ceska-letiste-a-jejich-historie>. [cit. 2024-03-18].

KELLER, Jan, 2017. *Evropské rozpory ve světle migrace*. Sociologické aktuality. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-249-4.

KOLÁŘOVÁ, Lucie, 2016. *Nepochybuji, že pomáhat lidem má smysl (Martin Rozumek)*. Online. In: ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE: PRACOVNÍ SKUPINA PRO SOCIÁLNÍ OTÁZKY. Archiv, Archiv rozhovorů, Archiv rozhovorů 2016. 18.01.2016. Dostupné z: <https://www.socialninauka.cz/archiv/archiv-rozhovoru/archiv-rozhovoru-2016/nepochybuji-ze-pomahat-lidem-ma-smysl-martin-rozumek>. [cit. 2024-01-28].

MACHOTKOVÁ, Šárka, 2024. *Vstup ČR do Schengenu*. Online. In: ÚŘAD VLÁDY ČR: TVOŘÍME EVROPU. Hlavní strana, Já a EU. Copyright © Úřad vlády České republiky. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/ja-a-eu/vstup-cr-do-schengenu/>. [cit. 2024-03-10].

MINISTERSTVO OBRANY ČR, 2023. *České strategické dokumenty*. Online. MINISTERSTVO OBRANY ČR. Dokumenty a legislativa. 20.12.2023. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/ceske-dokumenty-46088/>. [cit. 2024-04-18].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2015. *Strategie migrační politiky České republiky*. Online. Ministerstvo vnitra ČR. ISBN 978-80-86466-83-5. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>. [cit. 2023-10-21].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2023a. *Čtvrtletní zpráva o migraci za III. čtvrtletí 2023*. Online. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. Informační servis, Zpravodajství. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-iii-ctvrtleti-2023.aspx>. [cit. 2024-01-06].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2023b. *Mezinárodní organizace pro migraci slaví 60 let*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČR: FONDY EVROPSKÉ UNIE V OBLASTI VNITŘNÍCH VĚCÍ. Informační servis, Zpravodajství. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/fondyeu/clanek/mezinarodni-organizace-pro-migraci-slavi-60-let.aspx>. [cit. 2023-12-17].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2023c. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2022*. Online. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR, MODERNÍ ÚŘAD. Úvodní strana, O nás, Bezpečnostní politika, Dokumenty - Kriminalita. Praha. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-924305.aspx>. [cit. 2024-04-10].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024a. *Dobrovolné návraty realizované Odborem azylové a migrační politiky*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČR: ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. Úvodní strana, Naše hlavní témata, Návraty. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/dobrovolne-navraty-realizovane-odborem-azylove-a-migracni-politiky.aspx>. [cit. 2024-03-20].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024b. *Dublinský systém*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Naše hlavní témata, Mezinárodní ochrana. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024c. *Historie odboru azylové a migrační politiky*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. Organizace OAMP. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/historie-odboru-azylove-a-migracni-politiky.aspx>. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024d. *Integrace cizinců*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČR: ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. Úvodní strana: Naše hlavní témata. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-cizincu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024e. *Meziresortní orgány*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/meziresortni-organy.aspx>. [cit. 2024-01-27].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024f. *Projekty prevence kriminality*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČR, PREVENCE KRIMINALITY V ČR. Dobrá praxe. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/dobra-praxe/projekty/>. [cit. 2024-03-20].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024g. *Projevy extremismu a předsudečné nenávisti: Souhrnná situační zpráva 2. pololetí roku 2023*. Online. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR, EFEKTIVNÍ VEŘEJNÁ SPRÁVA. O nás, Bezpečnostní politika, Dokumenty - Bezpečnostní hrozby, Extremismus. Praha. Dostupné

z: <https://www.mvcr.cz/soubor/extremismus-souhrnna-situacni-zprava-za-2-pololeti-roku-2023.aspx>. [cit. 2024-04-16].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024h. *Souhrnná zpráva o mezinárodní ochraně za rok 2023*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Úvodní strana, Informační servis, Statistiky, Mezinárodní ochrana. 11.03.2024. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/souhrnna-zprava-o-mezinarodni-ochrane-za-rok-2023.aspx>. [cit. 2024-03-25].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024ch. *Ústřední orgány státní správy*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Migrační a azylová politika ČR. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ustredni-organy-statni-spravy.aspx>. [cit. 2024-01-27].

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024i. *Výroční zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace*. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. Dokumenty. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>. [cit. 2024-04-10].

MINISTERSTVO VNITRA ČR: ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY, 2024. *Slovníček pojmů*. © 2024 Ministerstvo vnitra ČR. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/slovnicek-pojmu.aspx> [cit. 2024-02-15].

MINISTERSTVO VNITRA ČR: ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY A PREVENCE KRIMINALITY, 2016. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Praha.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, 2023a. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023*. Online. Praha: © Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. ISBN 978-80-7441-099-4. Dostupné také z: https://mzv.gov.cz/file/5161086/Bezpecnostni_strategie_2023.pdf.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, 2023b. *Informace k systému ETIAS*. Online. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. Vstup a pobyt, Aktuality. 11.05.2023. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/informace_k_systemu_etias.html. [cit. 2024-01-21].

MTI, 2020. *Snází se ilegální migranti stále dostat do Maďarska? Objeveny další dva tunely – video*. Online. In: THE DAILY NEWS HUNGARY. Daily News Hungary, 20/09/2020, Společnost. 20.09.2020. Dostupné z: <https://dailynewshungary.com/cs/are-illegal-migrants-still-trying-to-get-into-hungary-two-more-tunnels-discovered-photos-video/>. [cit. 2024-04-17].

MURRAY, Douglas a TOMSKÝ, Alexander, 2020. *Podivná smrt Evropy: Imigrace, Identita, Islám*. Druhé vydání. Voznice: Leda. ISBN 978-80-7335-671-2.

OPU, 2024. *O nás*. Online. ORGANIZACE PRO POMOC UPRCHLÍKŮM. Dostupné z: <https://www.opu.cz/o-nas/>. [cit. 2024-01-28].

OSN, 2023. *Historie*. Online. OSN: INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. OSN. UNIC Praha. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/historie/>. [cit. 2023-12-17].

OSN ČESKÁ REPUBLIKA, © 2015. *Všeobecná deklarace lidských práv*. Informační centrum OSN v Praze od roku 1947. Dostupné také z: https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/UDHR_2016_CZ_web.pdf.

PASTOREK, Štěpán, © 2022. *Aktuální trestněprávní a pracovněprávní otázky nelegálního zaměstnávání cizinců - část III*. Online. In: PRÁVNÍ PROSTOR. Portál, Články. ATLAS CONSULTING spol. s r. o. člen skupiny ATLAS GROUP. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/o-aktualni-trestnepravni-pracovnepravni-otazky-nelegalniho-zamestnavani-cizincu-cast-iii>. [cit. 2024-02-05].

PÍTROVÁ, Lenka, 2016. *Aktuální právní aspekty migrace*. Teoretik. Praha: Leges. ISBN 978-80-7502-162-5.

POLICIE ČR, 2024a. *Kriminalita*. Online. POLICIE ČR. Úvodní strana, Informační servis, Statistiky, Kriminalita. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-03-20].

POLICIE ČR, 2024b. *Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě SKPV*. Online. POLICIE ČR. Úvodní strana, Útvary Policie ČR, Celostátní útvary, NCTEKK. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-terorismu-extremismu-a-kyberneticke-kriminalite.aspx>. [cit. 2024-03-20].

POLICIE ČR, 2024c. *Připomínáme si Evropský den boje proti obchodování s lidmi*. Online. POLICIE ČR. Úvodní strana, Útvary Policie ČR, Celostátní útvary, NCOZ, Archiv

tiskových zpráv. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pripominame-si-evropsky-den-boje-proti-obchodovani-s-lidmi.aspx>. [cit. 2024-03-20].

POLICIE ČR, 2024d. *Vyhodnocení nelegální migrace 2023*. Online. In: POLICIE ČR. Úvodní strana, Informační servis, Zpravodajství. 22.01.2024. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-vyhodnoceni-nelegalni-migrace-2023.aspx>. [cit. 2024-03-24].

POLLAK, Johannes a SLOMINSKI, Peter, 2020. *The Role of EU Agencies in the Eurozone and Migration Crisis: Impact and Future Challenges*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan. ISBN 978-3-030-51383-2.

PROCHÁZKOVÁ, Eva; BARTUŇKOVÁ, Anna a ARADSKÁ, Daša, © 2022. *Lex Ukrajina*. Online. In: PRÁVNÍ PROSTOR. Portál, Články. ATLAS CONSULTING spol. s r. o. člen skupiny ATLAS GROUP. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/lex-ukrajina>. [cit. 2024-02-05].

RADA EU, 2018. *Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS): Rada přijala nařízení*. Online. RADA EU. Domovská stránka, Tisk, Tiskové zprávy. 05.09.2018. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2018/09/05/european-travel-information-and-authorisation-system-etias-council-adopts-regulation/> [cit. 2024-01-20].

RADA EU, 2023a. *Rada a Evropský parlament dosáhly výrazného posunu v reformě azylového a migračního systému EU*. Online. RADA EU. Domovská stránka, Tisk, Tiskové zprávy. 20.12.2023. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/12/20/the-council-and-the-european-parliament-reach-breakthrough-in-reform-of-eu-asylum-and-migration-system/>. [cit. 2024-01-14].

RADA EU, 2023b. *Rada schválila závěry o Afghánistánu*. Online. RADA EU. Domovská stránka, Tisk, Tiskové zprávy. 20.03.2023. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/03/20/afghanistan-council-approves-conclusions-on-afghanistan/>. [cit. 2023-11-19].

RADA EU, 2024a. *Jak EU řídí migrační toky*. Online. RADA EU. Domovská stránka, Politiky, Migrační a azylová politika EU. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/managing-migration-flows/#return>. [cit. 2024-01-18].

RADA EU, 2024b. *Roční počet nelegálních vstupů a počet obětí (2014-2023)*. Online. RADA EU. Domovská stránka, Infografika. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/yearly-irregular-arrivals-and-fatalities/#0> [cit. 2024-01-18].

ROSŮLEK, Přemysl, 2017. *Sondy do studia (o) islámu v období "migrační krize"*. Bod (Dokořán). Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-872-6.

SCHROTH, Jan, 2008. *Dobrovolné asistované návraty jako forma pomoci migrantům v nouzi*. Online. In: MIGRACEONLINE.CZ. Home, Rubriky. 06.10.2008. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/dobrovolne-asistovane-navraty-jako-forma-pomoci-migrantum-v-nouzi>. [cit. 2024-04-16].

SIMI, 2024. *O nás*. Online. SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI. Kdo jsme. Copyright © 2011 – 2024 Sdružení pro integraci a migraci, 2011-2024. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/organizace/o-nas>. [cit. 2024-01-28].

SLÁDEKOVÁ, Stanislava, © 10.04.2022. *Dočasná ochrana jako řešení hromadného přílivu válečných uprchlíků z Ukrajiny*. Online. In: PRÁVO21, Z. S. *Společnost*. ISSN 2570-8813. Dostupné z: <https://pravo21.cz/spolecnost/docasna-ochrana-jako-reseni-hromadneho-prilivu-valecnych-uprchliku-z-ukrajiny>. [cit. 2023-12-09].

SOZE, 2024. *O nás*. Online. SDRUŽENÍ OBČANŮ ZABÝVAJÍCÍCH SE EMIGRANTY. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=2. [cit. 2024-01-28].

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV, 2024. *Infekce v ČR – ISIN (dříve EPIDAT)*. Online. STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. Domů, Publikace, Data a statistické údaje, Infekce v ČR - ISIN (dříve EPIDAT), 2023. 01.01.2024. Dostupné z: https://szu.cz/wp-content/uploads/2024/01/Tabulka leden-prosinec_2023.pdf. [cit. 2024-03-24].

STRAKA, Radim, 2023. *Migrace v ČR v letech 2015-2023*. Online. VYPLŇTO.CZ. Vyplňto.cz, Průzkumy, Archiv výsledků. 30.11.2023. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/migrace-v-cr-2015-2023/>. [cit. 2024-01-20].

SUZ, 2017a. *O organizaci*. Online. SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. Kdo jsme. Dostupné z: <https://www.suz.cz/kdo-jsme/historie-a-soucasnost/>. [cit. 2024-01-28].

SUZ, 2017b. *Portfolio služeb*. Online. SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. SUZ, Kdo jsme, Portfolio služeb. Dostupné z: <https://www.suz.cz/kdo-jsme/portfolio-sluzeb/>. [cit. 2024-04-02].

SUZ, 2017c. *Provoz zařízení*. Online. SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. SUZ, Co děláme, Provoz zařízení. Dostupné z: <https://www.suz.cz/co-delame/provoz-zarizeni/>. [cit. 2024-04-02].

SUZ, 2023. *Výroční zpráva SUZ MV za rok 2022*. Online. SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. SUZ, Aktuálně, Co se děje. 27.06.2023. Dostupné z: https://www.suz.cz/wp-content/uploads/2023/06/2022_vyrocní_zprava_web-1.pdf. [cit. 2024-04-02].

SÚIP, 2016. *Nelegální zaměstnávání v roce 2015 a výsledky činnosti Státního úřadu inspekce práce za měsíc únor 2016 – tisková zpráva*. Online. In: STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE. O nás, Novinky. 14.03.2016. Dostupné z: https://www.suip.cz/web/suip/novinky/-/asset_publisher/Z8ivneU2D1Hv/content/nelegalni-zamestnavani-v-roce-2015-a-vysledky-cinnosti-statniho-uradu-inspekce-prace-za-mesic-unor-2016-tiskova-zprava. [cit. 2024-04-02].

SÚIP, 2024a. *Působnost orgánů inspekce práce*. Online. STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE. O nás, Základní informace. Dostupné z: <https://www.suip.cz/web/suip/pusobnost-organu-inspekce-prace>. [cit. 2024-04-16].

SÚIP, 2024b. *Státní úřad inspekce práce v roce 2023 uskutečnil téměř 20 tisíc kontrol a uložil pokuty za více než 366 milionů korun. Prioritou zůstává odhalování nelegální práce a zastřených agentur*. Online. In: STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE. O nás, Novinky. 02.04.2024. Dostupné z: https://www.suip.cz/web/suip/novinky/-/asset_publisher/Z8ivneU2D1Hv/content/statni-urad-inspekce-prace-v-roce-2023-uskutecnil-temer-20-tisic-kontrol-a-ulozil-pokuty-za-vice-nez-366-milionu-korun-prioritou-zustava-odhalovani-ne. [cit. 2024-04-02].

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČR, 2024. *SP ČR: Zahraniční obchod se zbožím pomáhá zachraňovat ekonomiku*. Online. In: BUSINESSINFO.CZ. Články a aktuality. 06.02.2024. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/sp-cr-zahranicni-obchod-se-zbozim-pomaha-zachranovat-ekonomiku/>. [cit. 2024-04-16].

ŠVAMBERK, Alex, 2021. *Krutý konec Kaddáfiho Libyi nestabilizoval*. Online. In: NOVINKY.CZ. Historie. 20.10.2021. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/historie-kruty-konec-kaddafiho-libyi-destabilizoval-40375302>. [cit. 2023-10-22].

THE WORLD BANK, 2024. *Population, total - Ukraine*. Online. In: THE WORLD BANK. Data. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=UA>. [cit. 2024-04-17].

TOMEK, Prokop, 2024. *Emigrace*. Online. In: VLČEK, Tomáš. TOTALITA.CZ. Věcný rejstřík. Dostupné z: <https://www.totalita.cz/vysvetlivky/emigrace.php>. [cit. 2024-04-16].

U. S. DEPARTMENT OF STATE, 2024. *2023 Trafficking in Persons Report*. Online. In: U. S. DEPARTMENT OF STATE. Home, Reports, Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons. Dostupné z: <https://www.state.gov/reports/2023-trafficking-in-persons-report/>. [cit. 2024-03-28].

UNHCR, 2024. *Internally Displaced People*. Online. UNHCR: THE UN REFUGEE AGENCY. About UNHCR, Who we protect. © UNHCR, 2001-2024. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/about-unhcr/who-we-protect/internally-displaced-people>. [cit. 2024-02-15].

UNHCR ČESKÁ REPUBLIKA, 2019. *UNHCR v České republice | Pražská kancelář UNHCR*. Online. UNHCR ČESKÁ REPUBLIKA. O nás, UNHCR v České republice. © UNHCR, 19.01.2019. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/cz/155-czo-nasunhcr-v-ceske-republice-html.html>. [cit. 2023-12-17].

UNITED NATIONS NETWORK ON MIGRATION, 2024. *About Us*. Online. UNITED NATIONS NETWORK ON MIGRATION. United Nations. Dostupné z: <https://migrationnetwork.un.org/about>. [cit. 2024-01-21].

UNRWA, 2023. *Who We Are*. Online. THE UNITED NATIONS RELIEF AND WORKS AGENCY FOR PALESTINE REFUGEES. Who We Are. Copyright © United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East. Dostupné z: <https://www.unrwa.org/who-we-are>. [cit. 2024-04-14].

VÁLOVÁ, Irena, 2023. *Vnitro: Počet cizinců na území setrvale stoupá. Z Ukrajiny loni odešlo přes patnáct milionů lidí*. Online. In: ČESKÁ JUSTICE. Politika. 23.02.2023. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2023/02/vnitro-pocet-cizincu-na-uzemi-setrvale-stoupa-z-ukrajiny-loni-odeslo-pres-patnact-milionu-lidi/>. [cit. 2023-11-24].

WORLD POPULATION REVIEW, © 2024. *Muslim Population by Country 2024*. Online. WORLD POPULATION REVIEW. World Population Review. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/muslim-population-by-country>. [cit. 2024-03-24].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ANACEN	Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci
CEAS	Common European Asylum System / Společný evropský azylový systém
CIC	Centrum pro integraci cizinců, o. p. s.
CIRAM	Common Integrated Risk Analysis Model / Model společně integrované analýzy rizik
ČCK	Český červený kříž
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DESA	Department of Economic and Social Affairs / Odbor ekonomických a sociálních věcí OSN
EASO	European Asylum Support Office / Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu
EBA	European Banking Authority / Evropský orgán pro bankovníctví
ECB	European Central Bank / Evropská centrální banka
EMN	European Migration Network / Evropská migrační síť
ETIAS	European Travel Information and Authorization System / Evropský systém pro cestovní informace a povolení
EU	European Union / Evropská unie
EUAA	European Union Agency for Asylum / Agentura Evropské unie pro azyl
FRA	European Union Agency for Fundamental Rights / Agentura Evropské unie pro základní práva
Frontex	Frontières extérieures / Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž
HZS	Hasičský záchranný sbor
IDP	Internally Displaced Person / Vnitřně vysídlená osoba
IOM	International Organization for Migration / Mezinárodní organizace pro Migraci

ILO	International Labour Organization / Mezinárodní organizace práce
MV ČR	Ministerstvo vnitra ČR
NATO	North Atlantic Treaty Organization / Severoatlantická aliance
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs / Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí
OHCHR	Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights / Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva
OPU	Organizace pro pomoc uprchlíkům
OSN / UN	Organizace spojených národů / United Nations
PPI	Poradna pro integraci, z. ú.
RABIT	Rapid Border Intervention Team / Pohraniční jednotky rychlé reakce
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie
SIMI	Sdružení pro integraci a migraci
SIS	Schengen Information System / Schengenský informační systém
SOZE	Sdružení občanů zabývajících se emigranty
SUZ	Správa uprchlických zařízení
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
SZÚ	Státní zdravotní ústav
TBC	Tuberkulóza
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees / Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
UNICEF	United Nations Children's Fund / Dětský fond OSN

UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime / Úřad OSN pro drogy a kriminalitu
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East / Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě
USA	United States of America / Spojené státy americké
WB	World Bank / Světová banka
WHO	World Health Organization / Světová zdravotnická organizace
ZZC	Zařízení pro zajištění cizinců

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 TOP 8 státních občanství s povoleným pobytem v ČR (vlastní zpracování).....	46
Obrázek 2 Odhad muslimů v ČR (vlastní zpracování).....	47
Obrázek 3 Vývoj nelegální migrace v ČR (vlastní zpracování).....	50
Obrázek 4 Nelegální pobyt EU-ČR v letech 2014–2023 (vlastní zpracování).....	51
Obrázek 5 Vývoj trestné činnosti cizinců (vlastní zpracování).....	63
Obrázek 6 Čerpání zdravotní péče cizinci v nemocnicích ČR (vlastní zpracování).....	64
Obrázek 7 Graf k otázce č. 1 (Straka, 2023).....	67
Obrázek 8 Graf k otázce č. 2 (Straka, 2023).....	68
Obrázek 9 Graf k otázce č. 3 (Straka, 2023).....	68
Obrázek 10 Graf k otázce č. 4 (Straka, 2023).....	69
Obrázek 11 Graf k otázce č. 5 (Straka, 2023).....	69
Obrázek 12 Graf k otázce č. 6 (Straka, 2023).....	70
Obrázek 13 Graf k otázce č. 7 (Straka, 2023).....	71
Obrázek 14 Graf k otázce č. 8 (Straka, 2023).....	71
Obrázek 15 Graf k otázce č. 9 (Straka, 2023).....	72
Obrázek 16 Graf k otázce č. 10 (Straka, 2023).....	72
Obrázek 17 Graf k otázce č. 11 (Straka, 2023).....	73
Obrázek 18 Graf k otázce č. 12 (Straka, 2023).....	73
Obrázek 19 Graf k otázce č. 13 (Straka, 2023).....	74
Obrázek 20 Graf k otázce č. 14 (Straka, 2023).....	74
Obrázek 21 Graf k otázce č. 15 (Straka, 2023).....	75
Obrázek 22 Graf k otázce č. 16 (Straka, 2023).....	75
Obrázek 23 Graf k otázce č. 17 (Straka, 2023).....	76
Obrázek 24 Graf k otázce č. 18 (Straka, 2023).....	77
Obrázek 25 Graf k otázce č. 19 (Straka, 2023).....	77
Obrázek 26 Graf k otázce č. 20 (Straka, 2023).....	78
Obrázek 27 Graf k otázce č. 21 (Straka, 2023).....	78
Obrázek 28 Graf k otázce č. 22 (Straka, 2023).....	79
Obrázek 29 Ishikawa diagram migrace obyvatelstva (vlastní zpracování).....	82

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet obyvatel ČR v letech 2015-2023 (vlastní zpracování).....	45
Tabulka 2 Cizinci s povoleným pobytem v ČR v letech 2014-2023 (vlastní zpracování) ..	45
Tabulka 3 Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR/EU (vlastní zpracování).....	48
Tabulka 4 TOP 5 státních příslušností nelegální migrace 2015-2023 (vlastní zpracování)	52
Tabulka 5 Trestně stíháno osob (§§ 339, 340, 341 a 343 TZ) (vlastní zpracování)	53
Tabulka 6 Realizace dobrovolných návratů 2015-2023 (vlastní zpracování)	56
Tabulka 7 Počty jednotlivých realizací nucených návratů (vlastní zpracování)	61
Tabulka 8 Osoby vrácené/převzaté v rámci readmisních dohod (vlastní zpracování)	61
Tabulka 9 TOP 3 státní příslušnosti stíhaných cizinců (vlastní zpracování)	63
Tabulka 10 Výskyt vybraných hlášených infekcí v ČR (vlastní zpracování).....	65
Tabulka 11 Přehled výskytu TBC u vybraných cizinců (vlastní zpracování)	66
Tabulka 12 Pravděpodobnost výskytu rizika (vlastní zpracování)	83
Tabulka 13 Závažnost dopadu rizika (vlastní zpracování)	83
Tabulka 14 Matice rizik (vlastní zpracování)	83
Tabulka 15 Přijatelnost rizika (vlastní zpracování)	84
Tabulka 16 Vyhodnocení rizik (vlastní zpracování).....	84

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

chci Vás požádat o vyplnění mého dotazníku, který bude jedním z podkladů pro diplomovou práci na téma „Migrace a azylové řízení v ČR v letech 2015-2023“.

Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná, pokud se však rozhodnete dotazník vyplnit, tak jej prosím vyplňte otevřeně a pravdivě.

Děkuji za spolupráci a Váš čas,

Radim Straka

student Fakulty logistiky a krizového řízení UTB ve Zlíně

Otázky a odpovědi:

1. Jak vnímáte imigranty ve svém okolí?
 - a. Pozitivně
 - b. Negativně
 - c. Nevadí mi, nezajímám se o ně

2. Máte obavy, že s příchodem imigrantů dojde v České republice ke zvýšení kriminality?
 - a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím

3. Myslíte si, že s příchodem imigrantů se ekonomika České republiky
 - a. Zlepší
 - b. Zhorší
 - c. Nezmění, migrace nemá na naši ekonomiku vliv

4. Přinášejí s sebou imigranti vážné nemoci?
 - a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím

5. Může nás příchod imigrantů připravit o pracovní příležitosti?
 - a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím

6. Znáte rozdíly mezi pojmy: migrant, imigrant, emigrant, uprchlík, běžенец, azylant?
 - a. Ano, vím přesně, co který pojem znamená
 - b. Nejsem si jistý, zda znám všechny rozdíly
 - c. Ne, neznám rozdíly mezi těmito pojmy
 - d. Ne, nezajímám se o ně

7. Jste pro přijetí imigrantů?
- Ano
 - Ano, ale jen pokud se plně začlení do společnosti (jazyk, zaměstnání...)
 - Ano, ale jen děti, které přišli o rodiče a podobně
 - Ne
 - Nevím
8. Měli by se imigranti plně začlenit do společnosti?
- Ano, rozhodně
 - Ne, nemusí
 - Nevím
9. Vnímáte rozdíl mezi muslimem a islamistou?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
10. Myslíte si, že je obecně v České republice velký počet imigrantů?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
11. Cítíte se ohrožen(a) příchodem imigrantů?
- Ano
 - Ne, není důvod, jsou to lidé jako my
 - Nevím, nezajímám se
12. Ohrožen(a) se cítíte kvůli jejich:
- Kultuře
 - Náboženství
 - Rase
 - Jiné důvody
13. Souhlasíte s přerozdělováním imigrantů tzv. kvótami, které prosazuje Evropská komise?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
14. Akceptujete odlišné kulturní a náboženské chování imigrantů?
- Ano
 - Ano, pokud mě nebude ohrožovat a nebude mi vnucováno
 - Ne
 - Nevím

15. Považujete současný sociální systém podpory imigrantů v České republice za dostatečný?
- Ano, je až zbytečně velkorysý
 - Ano, je dostatečný
 - Ne, je nedostatečný
 - Nevím
16. Považujete Českou republiku za „bezpečnou“ zemi?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
17. Jaký je podle Vás nejlepší způsob přístupu k imigrantům?
- Přijmout je bez výjimek, ponechání v jejich vlastní zemi je nemožné
 - Ať si každý žije, kde uzná za vhodné, v ČR nebo kdekoliv jinde
 - Pokud se zde plně integrují, mohou zde zůstat
 - Dočasně zde mohou zůstat, ale jakmile se situace v jejich zemi uklidní, tak ať se vrátí
 - Zabránit vstupu do ČR, případně vyhostit, své problémy si musí vyřešit sami
 - Pomáhat jim přímo v postižené zemi, imigranty nepřijímat
 - Nevím, nepřemýšlím nad tím
18. Je v České republice dostatek odborného personálu pro nasazení při dlouhodobém působení migrace velkého rozsahu? (myšleno policistů, pracovníků OAMP MV ČR, lékařů, tlumočnicků...)
- Ano
 - Ne
 - Nevím
19. Je v České republice zajištěna dostatečná ubytovací kapacita pro imigranty při jejich dlouhodobém přílivu?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
20. Potírá dostatečně Policie ČR nelegální migraci a důsledky s ní spojené?
- Ano, opatření jsou dostatečná
 - Ne
 - Nevím
21. Policie ČR nelegální migraci nepotírá dostatečně, protože:
- jí v tom brání nedokonalé právní předpisy
 - policisté nejsou dostatečně odborně připraveni
 - policistů je málo
 - policisté nemají motivaci
 - jiné důvody

22. Myslíte si, že se do ochrany státních hranic České republiky vůči migraci má více zapojit Armáda České republiky?

- a. Ano
- b. Ne, není to její primární úkol
- c. Nevím

23. Jste:

- a. Občan České republiky, trvale žijící v České republice
- b. Občan České republiky, trvale žijící mimo Českou republiku
- c. Cizinec, dlouhodobě nebo trvale žijící v České republice
- d. Cizinec, trvale žijící mimo Českou republiku
- e. Jiné

24. Kolik je Vám let?

- a. Méně než 18
- b. 18-30
- c. 31-45
- d. 46-65
- e. Více než 65

25. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a. Základní
- b. Vyučen(a) (bez maturity)
- c. Středoškolské
- d. Vysokoškolské